

ქვეყნი უფსენ

სოციალისტური პოლიტიკური, ეკონომიური და ლიტერატურული ჟურნალი.

კვირა 6 ნომერი
1927 წ.

რედაქციად და კანტორად
რუსთაველის პრისიპეტი, № 22, თბილისი, ტელ. № 23-87
ლია ყველ დღე, გარდა კვირა-უქნის, დღის 9-1 საათამდე.

№ 42

ჟურნალის შინაარსი

ოქტომბერი და ჩაგრული ერები — ყარბი; ოქტომბრის დროებით — ლეო შენგელია; ოქტომბრის ათი წლის თავი და „მუშათა კომისიის მიღწევები“ „მუშათა კომისია“; ქართული ემიგრაცია — აღ ხელძე; ოქტომბრის ათი წლის თავი — კ. მაკარაძე; ოქტომბრის გზით — აღ. ვადაკორია; ქალი და ოქტომბერი — ალექსანდრ. გეხაძე; ბრძოლისა და გამარჯვების ათი წლის თავი — კ. კეიშივილი; ათი წლის მანიფესტები — ელიაძე; სახალხო მასწავლებელი ძველად და ეხლა — ს. რობაქიძე; შრომის მელთა უღიდესი ზეიმის დღე — ს. მესტიაშვილი; ოქტომბ-

რის დღეები — ლექსი — გ. ჭიჭიშვილი; ჩვენი გზა — ლექსი — ნ. ზომბელიძე; რევოლუციონერები — ლექსი — ლიდა მგერლაძე; ოდეს მკვლავები დავბოდინებ — მოთხრობა — როდონ შორჭია; ლენინის ჩამოსვლა პეტროგრადში — დ. ხულიაშვილი; ჯანმრთელობის საქმე ჩვენში — ქ. ივ. ნოდოტიყანიძე; საქართველოს კოლეგია — შალვა დუშაძე; საქართველოს სახალხო მუშაობა — იმ. ნარსია; საქართველო ციხურებში — ჯ. ჩაბუაძე; ყოფ. ახ. ნარსია; განყოფილება — ანალო. მარქსისტები წარსულში და ამჟამად — დ. ფირცხალავა; ოქტომბრის რევოლუციის ათი წლის თავი — გრ. კეკელიძე.

ოქტომბერი და ჩაგრული ერები

ოქტომბრის რევოლუციამ მხოლოდ სამი წლის-ნახევრის შემდეგ გადმონათია კავკასიონის ქედის გადმოღობა. მხოლოდ 1921 წლის 25 თებერვალს მოხდა საქართველოს გასაბჭოება. მანამდე ჩვენ არ მივიღეთ წითელი ოქტომბერი, არ ვიცნობდით მას, არ ვიცნობდით ისე, როგორც რაღაც საშინელებას, როგორც თემურ-ლენინს ან შხა-აბასის განამადღურებელ ძალას, რომელიც სპობდა ყოველგვარ დიოტოვლებას; ყოველ მშვენიერებას, რაც მრავალ საუკუნეთა განმავლობაში სისხლისა და ოფლის ფასით შეუქმნია კაცობრიობას

რევოლუციამ, რომლის სადავე დროებით მიანიც ხელი ეპყრათ მენშევიკებსა და ესტრესებს?..

დღეს სრული უფლება გვაქვს ვთქვათ, რომ თებერვლის რევოლუციამ ვერ გაამართლა ჩაგრულთა იმედი... რევოლუცია მოხდა. დეცა უსამართლო ტირანია, რომელიც საუკუნეთა განმავლობაში სისხლიან სკლიდა უზარმაზარ მახეშეწივთა მოზინადირე ერებს. დეცა ტირანიის ბეკ და მის ადგილს მრავევილია მენშევიკ-ესტრესების ბატონობა.

მენშევიკებმა ხელისუფლებამ ერთობ მოხერხებულად შეაჩვია ქართველი ხალხი ასეთ აზრს კომუნისტური რუსეთის შესახებ. რამიშვილის კარხიხით საბჭოთა რუსეთთან დაბრუნებული ენოსანი და კალმონი ყველა ერთხმად უმტკიცებდა ქართველ ხალხს: კომუნისტებში ნამდვილი ბარბაროსებია, ისინი სპობენ კულტურის ყველა ნაშთებს. ისინი განიბოლებენ არიან... დამიანის ხელოვანი იკვებებიან და მათივე სისხლით თერებიანო. ასეთი სხელით სარგებლობდა კომუნისტური პარტია საქართველოს გასაბჭოებამდე...

მაგრამ რა ენახეთ? ამ პარტიებმა თებერვლის რევოლუცია ბურჟუაზიულ რევოლუციად აღიარეს... ამის შემდეგ რა გასაკვირი იყო, რომ ხალხის სისხლით მოწაბოვარი თავისუფლება იმედე ბურჟუაზიას ჩაუდგეს ხელში და პროლეტარიატსა და ჩაგრულ ერებს გაოუტყაბდეს; ბურჟუაზიულმა რევოლუციამ მხოლოდ ბურჟუაზიის ხელთ მიცემი სახელმწიფო ძალა-უფლება თქვენი გვერდით შეიქმნა: როცა სოციალისტური რევოლუცია მოხდებოდა, სახელმწიფო ძალა-უფლებაც თქვენი იქნებოდა.

ჩვენ უკვე ვიდუნესაწულებთ საქართველოს გასაბჭოების ექვსი წლის თავი. ჩვენ დღეს საბჭოთა რუსეთის კომუნისტური პარტიასა და მის ხელმძღვანელებს, ვიცოთ თვით ოქტომბრის რევოლუციის. დღეს ჩვენ საქმეო გამოკიდლება გვაქვს იმისთვის, რომ ვისჯილოთ ოქტომბრის რევოლუციებზე და მის ბეღად პარტიებზე. მამ გავერკვეთ: რა მოგვცა ოქტომბერმა? რით ისახელა მან თავი მთელ მსოფლიოში და კვიოდ საქართველოში?

და როცა მემბროლი პროლეტარიატი და ჩაგრული ერები ასეთ ფილოსოფიებს არ უჯერებენ და თავიონ ინტერესების დაცვას ცდილობენ, ესტრესები და მენშევიკების მთავრობა მათ ებრძვის, რევოლუციისა და თავისუფლების მტრებად აცხადებს.

მაგრამ სანამ ამ ვითებებს ვემსახვებოდით, საჭიროა ვიცოდეთ: რა მოგვცა თებერვლის რევოლუციამ? რით გამოართლა მან ჩვენი და სართილად ყოფილა რუსეთის იმპერიის ჩაგრულთა იმედები? რა სარგებლობა მოუტანა ყველა ჩაგრულ ერებს და კერძოდ — ქართველ ერს იმ

ესტრესებისა და მენშევიკების ხელისუფლება ვერ ურიგდებოდა, ის პირდაპირ ებრძოდა, როგორც საქართველოს, ისე ყველ სხვა რესპუბლიკების დამოუკიდებელ არსებობას ყოფილ რუსეთის იმპერიის ფატივებში. ქართველთა მისმა ამხანაგებმა თავისი ფატივ სახელმწიფო-ფუნდრავი მონაწილეობა რუსეთის სხვადასხვა ისედაც უფლებდა აურლიო ერების უფლებების შეზღუდვით დაიწყეს. ისინი არა თუ რუსეთთან ცავეკ ვაყოფიონ და დაიწყოვინებელი რესპუბლიკის დაარსების ნებას არა-

იცი, თუ რაში მდგომარეობს ამ ადამიანის სიღალღე რაში, რომ ის მტერი იყო კოლეგაური ტრავარტისა. მისთვის არ არსებობდა ერთობა და სამუდამოდ შემოქმედული ტრავარტები.

ამიტომაც შესწლო მან მარქსიზმის ახალი მასალეგამი, ახალი რევოლუციონიდან აღებული არგუმენტებით გამოიღებრა, მისი ახალი სხივებით გაშუქება, მისთვის უმადეაი სულის ჩაბრაეა.

ყველაზე უფრა ლენინმა ეს შესწლო ნაციონალურ საკითხში.

ეს მან დაგვანახვა კომინტერნის მესამე ყრილობაზე, სადაც თავის შესანიშნავ სიტყვაში „მთელი ქვეყანა ჩაგრულ და გაბატონებულ ერებათ“ დაუყოფილად გამოაცხადა.

„მთელი ქვეყანა დაყოფილია ჩაგრულ და გაბატონებულ ერებად: დანაგრეული ერები 70 პროც. ნალებს არ შეიადენს. ევრლის წაგმა კიდევ მიუმატა მას ასი თუ ასი რომიკდათი მილიონი ხალხის! (ხაზი ყოველივეს ჩვენია).

ლენინს აქ სრულიად ახალი ელემენტი შეეძეს მარქსიზმის გაგებაში, ამდენ ხანს ჩვენი ციცილი, რომ ქვეყანა დაყოფილია კლასებად. დღეს ლენინი გაბნევის, რომ ქვეყანა დაყოფილია ჩაგრულ და გაბატონებულ ერებად; მისხლამდე, თუ დღემდე ჩვენ გამოვიდითილო სურნები: პროლეტარება ყველა ქვეყანისა, შეერთდითო—ასეთი ლოზუნგები უნდა მივიღოთ: „ჩაგრული ერები ყველა ქვეყანისა, შეერთდითი!“ ეს სრულიად ლოლქურად გამოიღის ლენინის განცხადებაში:

„მავე სიტყვაში ლენინი განახარება:

„კოლონიალური ქვეყნების მოძრაობა ჯერ კიდევ ისე ითვლება, როგორც უშიშროველი ნაციონალური მოძრაობა. მაგრამ არ არილი. მეოცე საუფუნის დასაწყისიდან ამ მხრით დიდი ცვლილება მოხდა, სახელდებით: მილიონები და ასული მილიონები, ფაქტიურად დღემდე მუხტურები ხალხის დიდი უმეტესობა, ახლა გამოიდით რომორც დამოუკიდებელი, აქტიური რევოლუციონური ფაქტორება.

და სრულიად აშკარაა, რომ მთავალი მოვლილი რევილიონის გადამწყვეტ პიძოლაში დღემდე მტკავრებს ხელებში უმეტესობის მოძრაობა, თავდაპირველად ნაციონალური განათვისუფლებისაკენ მიმართული, შიილეს კაპიტალიზმისა და იმპერიალიზმის წინააღმდეგ მინა რთილემბას და შეიძლება უფრა დიდი რევოლუციონური რილი ითამაშოს, ვიდრე ეს ჩვენ გვეჩინა.“

ჩაგრული ერების მომავალი მოძრაობის ასეთი დიანგნოზიდან ლენინს შესაფერი დასკვნაც გამოუყეს, რაც სრულიად ახლად უნდა ჩაითვალოს მარქსისტულ ლიტერატურასა და აზროვნებაში, ის ამბობს:

„ჩვენ გამოვიდითი ახლა არა მარტო როგორც მთელი ქვეყნის პროლეტარების წარმომადგენელი, არამედ როგორც მთელი ქვეყნის ჩაგრულ ერების წარმომადგენლებიც.

კომუნისტური ინტერნაციონალის ურნამის: „აღმოსავლეთის ხალხები“ ასეთი ლოზუნგად გადმოვირთა:

„პროლეტარებო და ჩაგრული ერებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდითი!“

ლენინი ამ ლოზუნგს ასე ასაბუთებს:

„რა თქმა უნდა, კომუნისტური მანიფესტის თვალსაზრისით ეს სწორია არ არის. კომუნისტური მანიფესტის დაწერილია სულ სხვა პიძობებში, მაგრამ დღევანდელი მათლიკური თვალსაზრისით ეს მართალია.“ (იხ. ლენინის თხუთხუთედაი მთელი კრებული. ტ. XVII, გვ. 394—395).

თი ის ახალი ნაციონალურ საკითხში, რაც მოგვცა ოქტომბრის რევოლუციის ბელადად. და თვით ის ფაქტი, რომ არსებობს მესამე ინტერნაციონალი, რომლის დროშაზეც აწერია არა მარტო პროლეტარიატის ინტერესების დაცვა, არამედ დაცვა ჩაგრულ ერების ინტერესებისაც, იმის ცხადი მარეწებელია, რომ ოქტომბრის რევოლუციის ბელადის და მისი კომუნისტური პარტი-

ისათვის ნაციონალური საკითხი უდოდეს და თანაც მორბე პიძობემას შედგენს, რომ ერთი, ნაკია, ისივედ უფლებამოსილი წევრია მესამე ინტერნაციონალში, როგორც პროლეტარიატი.

ასეთია ნაციონალური საკითხის თეორეტიული საფუძველი დღეს სამართია კავშირში. და ამ თეორეტიულ საფუძველზეა დამარბებული კომუნისტური პარტიის პრაქტიკა ერთენული საკითხის გადამწყვეტის საქმეში. ამის შემდეგ ადვილი მისახვედრია, თუ კომუნისტურმა პარტიამ და მისმა ხელისუფლებამ რატომ წამოაყენა, რატომ აიღადინა ისტორიის წიალიდან და რატომ მისცა სასიცოცხლო ელფერი ისეთ ერებსაც, რომლებსაც გუწინ თვითონაც არ სჯეროდათ თავიის საქთათი არსებობის შესაძლებლობა, რომელნიც არა თუ თავის მომავალ არსებობაზე არ ფაქობდენ, წარსულიც სულ ერთიანად დამარხული ჰქონდათ მოვალესაფუნეთა წყველიდან.

აქედან აშკარაა, რომ ოქტომბრის რევოლუციია ერთადერთი რევოლუციია კაცობრიობის ისტორიაში, რომელიც სწვევია არა მარტო მუშების, არა მარტო პროლეტარიატისა და მშრომელი გლეხეკატობის ბედს, არამედ ჩაგრულ ერების ბედსაც.

აქედან უნდა გამოიშინარებოდეს ყველა ჩაგრული ერების და კერძო პარტიონი ერთი დამოკიდებულება ოქტომბრის რევოლუციისა და მისი ბელადის კომუნისტური პარტიისადმი, ყველა ჩაგრულმა ერებმა და მათ შორის, პარტიებმა ერთად იცოდენ, რომ მხოლოად და მხოლოდ ოქტომბრის რევოლუციამ წამოაყენა ერთენული საკითხი მთელი თავიის საჩრეკ-სიგანით, მან გაათანაწირა ყველა ერები ერთ კავშირში, დიად საბჭოთა კავშირში, სადაც არ არის და არც შეიძლება იქნეს დიდი და პატარა, მხავრელი და ჩაგრული ერები.

მხოლოდ ოქტომბრის რევოლუციამ მისცა ჩაგრულ ერებს კონსტრუქტია, რომელიც უზრუნველყოფს ყველა მათ სუვერენულ უფლებებს.

ვიცი, კიდევ არიან ჩვენში ურწმუნო თომები, რომლებიც ბრინდული დიმილი წყაიბავენ ამ სტრიქონებს, მაგრამ ჩვენ ურწმუნო თომებისათვის არა ესწერია.

ჩვენ ესწერია ჩაბრეული ხალხისათვის, რომელმაც უნდა იცოდეს, რომ მის დამოუკიდებლობას სრულიად და საქმით უზრუნველყოფს სამართა კონსტრუქტია, რა თქმა უნდა, იმდენად, რამდენადც სახელმწიფოს სუვერენობა და დამოუკიდებელი არსებობა შესაძლებელია ჩვენს ძროში.

ხალხმა უნდა იცოდეს, რომ აბსოლუტური თავისუფლება ქვეყანა არ არსებობს, რომ თვითი სახელმწიფოს არსებობა უფლებისა დამიანის თავისუფლების ასე თუ ისე შეზღუდვას.

თუ საჭირო არ არის ისე კავშირში არიენ შედისა და თუ კავშირი საჭიროა, თუ შენ ამხანაგობაში მჯდები, ამ ამხანაგობის წესიც უნდა დაცვა. ეს კი იმს მოსწევებს, რომ იმ საკითხში, რომლებშიც ამხანაგობის ყველა წევრებია დანიტრესებული, შენ თავისუფლია ვერ იქნები, შენ სხვა წევრებსაც უნდა გაუფრო ახვარში.

დღეს, საჭიროების რეკლიეტიის ათი წლის თავზე, მეტი არ იქნება მკიხივლებს მოვალეთაი სულ რომდენიე მუხალე“ საბჭოთა კონსტრუქციისა.

„მოკავშირე რესპუბლიკათა სუვერენიტეტი შეზღუდულია მხოლოდ ამ კონსტრუქციითი გათვალისწინებულ ფარგლებში და მარტოდენ ამ საგანთა სფეროში, რაც მიეუფუნება კავშირის კომპეტენციას. აღნიშნულ ფარგლებს ვარემ ვითოეული მოკავშირე რესპუბლიკა დამოუკიდებლად განახორციელებს თავის სახელმწიფოებრივ ხელისუფლებას. საბჭოთა რესპუბლიკების სოციალისტური კავშირი დიაცვას რესპუბლიკათა სუვერენულ უფლებებს“ (იხ. საბჭოთა კონსტრუქცია. თავი 2, მუხ. 3).

„თითოეული მოკავშირე რესპუბლიკა შეინარჩუნებს უფლებას თავისუფლად გამოვიდეს „აკავშირდანი“. (ქი-39. 4).

„მოკავშირე რესპუბლიკის ტერიტორია არ შეიძლება შეეცვლინოს იქნეს მისი თანმიზნის ვარემ“; აგრეთვე

მე-4 წესის შეცვლის და შეზღუდვის ან გაუქმებასა და სპორტის თანხმობა ყველა რესპუბლიკისა, რომელიც შედის საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკების კავშირში“ (იქვე, 6).

„მოკუმპრო რესპუბლიკების მოქალაქეთაივის დაწესებულია ერთიანი საკანონო მოქალაქეობა“ (იქვე, 7). კონსტიტუციის ამ მუხლებს კომუნტარბიტს არ ესაჯობება. ის უშიშროდაც მათელია. ვრუჯეთი მხოლოდ რომ აკაბოთველისა და ქაბოთველი რვის ხსნა, ისე როგორც ყველა სხვა ყოფილი ჩაგროლი ერების ხსნა, საბჭოთა ყველა ერების ამ დიდ კავშირისა. ჩვენი ხალხს სუფერუნება ამ დიდ კავშირის კონსტიტუციისა.

ვალც არ არა სჯერა, ვინც ამ კონსტიტუციის ქალაქის უნალო ნაგაგად თვლის, ვინც ფიქრობს, რომ ამ კონსტიტუციის თვით უშიშრობები არ შესარულდებიან, ის ან მწაურო სცდება, ან განვებ იბრძავენს თვალდებს. ჩვენ მას მოვხსენებთ, რომ კომუნტარბიტს პარტიის ასეთი ნაბიჯი პილადპირ წარმოუდგენელია.

ვიასც არ არა სჯერა, მან არ იცის, თუ რა არის კომუნტარბიტს, რა არის მისი სული—ლიბერალიზმი. მან არ იცის, თუ რაში მდგომარეობს ოქტომბრის რევოლუციის უდიდესი მონაბაჯარი, უდიდესი ღრებულება — მესამე ინტერნაციონალის იდეა.

რაში მდგომარეობს ეს იდეა? ის არის ნაციონალური საციოის ახალი სივებით გაშუქება, მისი ახლად დასაბუთება, მისი ერთხელ და

სამედამოდ გადაჭრა თვით ჩაგროლი ერთა სასარგებლოდ. მესამე ინტერნაციონალის იდეაია ის, რაც მან ხეიოდა დასახელებულ ზღუნებში ჩამოაჯალიბა: „პროლეტარებო! და ჩაგროლი ერებო ყველა კვავენისა, შეერთდით!“

ეს არის ის, რითაც ოქტომბრის რევოლუციამ მოქსნა მთელი მსოფლიო. ეს ის ლოზუნგია, რომელმაც მკვედრებით აიღუნა აბოზსოვლები ჩაგროლი ერები. ეს ის ლოზუნგია, რომელმაც საკვედრო — სასოციალისტო ბრძოლის ველზე იარაღით ხელში გამოიყვანა გუნდნულად მონა ჩაგროლი ერები და მებრძოლი პროლეტარიატის ფერხულში ჩააბა.

ოქტომბრის რევოლუციის პროლეტარიატისა და ყველა ჩაგროლი ერების რევოლუციისა.

დღეს ეს აშკარაა. დღეს მათი ყველა ხედვა, დღეს ეს არ შეუძლია არ დაინახონ თვით კომუნისტების მოსისხლე მტრებმაც... და თუ მათ რაცსეში კიდევ დარჩენილან ისეთები, რომლებსაც ჯერ კიდევ არ დაუკავებო მონადესობები რწმენა, რომლებსაც კიდევ შერჩენილია რევოლუციონური ცეცხლი, დღეს, ოქტომბრის რევოლუციის ათი წლის თავზე, მათ გაუწრფვლად უნდა გაუწოდონ ხელი ოქტომბრის ბედად პარტიის და გსულ წრფელად უფხიან მას:

„შენ მხოლოე მე, გალოლეული!“

ქარიბი.

ოქტომბრის დროში

უკვე ათი წელიწადი შესრულდა, რაც რუსეთში დიდი მუხი გავარდა.

უყო ათი წელიწადი, რაც რუსეთისა და მსოფლიო ბურჟუაზია წყველა კრულავს უფლის ოქტომბრის და მის ათეუქებას ლაბობს.

ათი წლის განმავლობაში ჩამორჩენილ გლოზურ ქვეყანაში უამრებ დაბრკოლებას დაძლეული და ლგობინათა მოკერებთ სწამობდნენ ოთდისი სოციალისტური დიდშენებლობა და ამ იბადება ბურჟოკი კითხვა: რა მზხად ოქტომბერში. რა ეწერა მის დიდმანე, რა გაკეთდა ამ ათი წლის განმავლობაში და საით მივდივარ ჩვენ: წინ სოციალიზმისაკენ მიუხედავთ ყოველგვარი დაბრკოლებისა, თუ უკან ვყოვალური რუსეთის დამტრეფულ გონისაკენ წინააღმდეგ ჩვენი სურვილისა და მიუხედავთ ყველა ძაბების დაქეობისა?!

ციყსა და ყინულიან რუსეთში წითელი გაზაფხული ოქტომბერში—თითქმის არავის სჯეროდა, მაგრამ მზხდა სასწაული: ასი წლის კუტი დლია შურამდელი დღე გბიად იბეცა, ფუხრე წაიოდა, ხელში ნაჯახი აიღო და ბატონებს დაეპირა. ეს არ იყო შურისკებისა, არამედ იგი იყო ისტორიული მსჯავარი გამარჯვებისა და მომავლის უზრუნველყოფის სურვილი. მისი ნიჟღება იყო მათლოდინი, პირი განაპ წარხბატი და გზა უჩვეული. აქედან: მურყობა და განდგომა ერთთა, მოლაღობა მორკობა და გამბროტება და უსსტრეკის ბრძოლა მესამეთა.

მონაბეჭულ ბურჟუაზიულ რუსეთისათვის ოქტომბერი საბედისწეროა თვე გახდა.

1905 წლის ოქტომბრის წამბროძეკა რუსეთის თვითმკერებლობამ, 1917 წლის ოქტომბრის კსტორი მოიტხეა რუსეთის ბურჟუაზიამ: მას სამუდამოდ წაშწარდა რამდენიმე თვის ბატონობა, მან საბოლოოდ დაკარგა ხელისუფლება, დაკარგა თავისი სიმდიდრე.

ისტორიულად 1917 წლის თებერვლიან 1905 წლის ოქტომბრის ვაგბობაზე იყო, ხოლო 1917 წლის ოქტომბერი 1905 წლის დეკემბრის სალოკერეინება.

მესამეობა და გლეხების თავმჯიწილობა ბრძოლა იარაღით ხელში მიგვევლია წინააღმდეგ და მუშათა და გლეხთა დიქტატების საბჭოების, როგორც ხელმძღვანელი პოლიტიკური ორგანოები—აი 1905 წლის რევოლუციის ტრადიცია. მისიკომში პარიაკდებზე დეკემბერში არ იბრ-

ძილა ბურჟუაზია, მისკოე — პეტერბურგის 1905 წლის საბჭოებში არ შედრიდა არც ერთი ბურჟუა-მარქსული. 1905 წლისათვის ყოველი ასი დეკემბერი იყო — ის ხალხის რევოლუციონური მემკვიდროება, რომელიც 1905 წლის რევოლუციიდან ოქტომბრებსა მიიღო.

რა სახეა ოქტომბერმა, რა ეწერა მის დროზანზე? ოქტომბერი იმეა მეტად რთულსა და თავისებულს პირობებში, იგი გამოიხატა იმპერიალისტური იმპისა და რუსეთის ეკონომიკური მოშლისა და სამხედრო კატასტროფის პირობებში.

„ხავი უნეწქითა და უკონტრობუციო“. ძირს იმეკერიალისტური იმი“—აი მისი პირველი სიტყვა. იმი სასახლებებს „მშობლია ჭიხნებს“, გადასახა მან მსოფლიოს. ეს პოზიკია ნაკარანებუი იყო, როგორც პრინციპიალური, ისე პრაქტიკული მოსაზრებით.

ქმეზარტი სოციალისტისათვის იმპერიალისტური ომი მიღებული იყო, რუსეთის იმის წარმოება არ შეეძლო, ეს გაკრეობა დაედა საფუძვლად საბჭოთა ხელისუფლების საზავო პოლიტიკას.

თებერლის რევოლუციამ ერთი დიდი შესახამოზა შექმნა: ეყვნის სათავეში მოეკრა. რუსეთის ყოვლად უსუსური ბურჟუაზია, ხოლო მუშა და გლეხი საბჭოებში დარაზმული და შეიარაღებული მემბარჯევე სოციალისტების ყოვლობით მისი მანჩანლა გახდა, ხელისუფლების ვაობება იყო აშკარა: სოციალისტური პარტიების მიერ გადმობროლიო ლოზუნგი რევოლუციის გაბრძავეინა და გაუარყოფების შესახებ ღრულნი სიტყვად ჩრებოდა, ბურჟუაზია თავის საქმეს აკეთებდა: ომს აწარმოებდა, კონტრრევოლუციის რისხავდა.

ლოზუნგი: „ამოელი ძალა უფლება საბჭოებს“ იყო შექმნილი მდგომარეობის ყველაზე რეკოლუციონური ვაგება. მას მოიხიზოდა რეკოლუციის ლოლიყა. მთელი მშრომელი ხალხი საბჭოებში დარაზმული უტრეფაზიოთა და უფერიალბობდ—აი ვინ უნდა ყოფილიყო კვავნის ბატონ-პატრონი. რა იყო აქ სოციალისტისათვის მიუღებელი? რა თქმა უნდა, არაფერი, მაგრამ ის მთავრებებს არ მიიღო, რაც უდიდეს ისტორიული გაუგებრობათ უნდა ჩაითვალის.

რუსეთში ასევე მტერი სხვადასხვა ერი მოსახლეობდა, მეფის მთავრობა მათ მუხრუქს უტერდა, მას გასაჟანს არ

აძლევდა. კოლონიები ამ სიტყვის ჩვეულებრივი აზრით რუსეთს არ ჰქონდა, მით უფრო ულმობელი იყო იგი „კოკინების“ მიმართ. რა თუ ოკრინა ტერიტორიალურად სახელმწიფოს განუწყვეტელ ნაწილს წარმოადგენდა, მასში ყოველგვარი ლიბერალიზმი და ოდნავ ლმობიერი პოლიტიკა თვითმყოფლობის ქვეყნის დამუდგენად მიანდა. ამიტომ ეროვნული საკითხი რუსეთში ერთი უმწვევესი საკითხი იყო. რა უფროა ოქტომბერმა რუსეთის ჩაგრულ ერებს, რომ არ ეტყუა ისინი?

ოქტომბერმა ან საკითხი საქვა, რაც არ უთქვამს რუსეთში არც ერთ სხვა სოციალისტურ პარტიას.

ოქტომბერმა წამოაყენა ლოზუნგი: „ერების თვით გამოკვეცვა მათ სრული სახელმწიფოებრივი განცალკევებად“ და მით დაიწყო ახალი ხანა რუსეთში მოსახლე პარტია ერების ცხოვრებაში.

ამ ნაირად ოქტომბრის პროგრამა იყო უღრესად სოციალისტური, ის მიუღებელი იყო მხოლოდ ბურჟუაზიონათის.

არადა და არას დროს არ ყოფილა იხეთია ქლასურელი პარტიები, რომ მშვიდობიანი გზით მოეხატა კლასის ძალი უფლებად დაეყრია, როგორც ეს იყო 1917 წელს მართლად სექტემბრამდე. ეს ვერ შეეცინა და არ მოისურვეს მამინ გაბატონებულმა პარტიებმა, რამაც იარაღით გამოიწვია აუცილებელი გახადდა.

ათა წლის განმავლობაში ოქტომბერმა დიდი გამო-

ცდა დაიჭირა, მან დაამარცხა და მოვიგერა უპარტიო მტრები, დასძალა უმბალოთი დაბრკოლებანი, გადაიტანა ყველაფერი, გამოიზინა სოციალისთა და სახელმწიფოებრივი შემოქმედების უფიცილო უპირა და ღღეს ათი წლის თავს დღესასწაულობს. მას აქვს შრავალი მიღწევა, მათ შორის უმბაერისია:

1) ჩვეულების ყველა ძტრების სასტიკი და საბოლოო დაპარცხება და 2) საქვეყნოდ დადასტურება იმ ფაქტის, რომ საბჭოთა ხელისუფლებას შეუძლია არა მარტო ბრძოლა არამედ აღმშენებლობაც, შემოქმედებაც.

ჩვენთვის მნიშვნელოვან არა აქვს იმას, მივაღწიეთ თუ არა ჩვენ ცხოვრების ყოველ დარგში ომამდელ ასე-ბულ დონეს, ჩვენთვის გადაწყვეტი მნიშვნელობა აქვს იმ გარემოებას რომ საბჭოთა კავშირის მშრომელთა მდგომარეობას დღითი დღე უჭარბობდა, რომ 1927 წ. ჩვენი მუშა და გლეხი გაცილებით უკეთესად ცხოვრობს და უკეთესად გრძობს თავს ვიდრე 1905—1926 წლებში. ცხოვრების ყოველ დარგში სწარმოებს ვიგანბნურ აღმშენებლობას, ყველაზე უჩვეულო მაგის ცემა— აი სობორილე დიდი და დაურღვევად.

ოქტომბრის დროშა არის ჩვენი დროშა, დროშა ყოველი ხერხიანი ჩვეულებრივი ერის...

მისი დაცვა საბატო მოვალეობაა ყოველი სოციალისტისათვის.

ლეო შენგელია.

მასშვბრის ათი წლის თავი და

ენი არ იცის, რომ საქართველოში სოციალ-დემოკრატებს ბევრი მიმდევრები ყავდათ. არავისთვის არ არის დაბადული, რომ მენშევიკების სუნით იყო გაყდენილი დიდი უმრავლესობა მცხოვრებლებისა, და ამიტომაც საბჭოთა ხელისუფლებას დაეპარებინა დიდი წყო გამაყდელთი პიძილი მის წინააღმდეგ. ქართული ხალხი, ინტელიგენცია თუ მუშა, ყველადა გაუბუტუნ საბჭოურულეებს. ზოგმა სამსახურის თავი დაანება და სოციალ კი აშკარა საბოტაჟი წყოლა. ამით, რასაკვირვლია, ისარგებლეს უცხო მღვეტებებმა და მკვიდრი მცხოვრებლები კი დაჩრქ ქუჩაში გაიყდელთ.

ხელმძღვანელი პარტია ამაში არ იყო დაწნა მვეც, ვინაიდან სახელმწიფოს მართვა-გამგეობისათვის ესაქრობებოდა ხალხი, ინტელიგენტური და მუშა-ძალი და ეს უკანასკნელი კი მას გაბუტული შეტვდა და არ მოისურვა მისთან თანამშრომლობა.

ერთიხელ რკინის გზის აღმისტრიაკიამ და კავშირმა ცირკულირიც კი გამოაქვეყნა, რომელშიც მოუწოდებდნ ყველა მუშა მოსახლარებს დაბრუნებოდნ თან-ოიგითი ადგილებს, წინააღმდეგ შეშინებვაში, ვინც უმბაერში არ გამოეხდებოდნ, ჩაითლებოდა „შრომის დეზერტორებში“.

მიუხედავდ ასეთი ცირკულიარისა, ბევრი მუშა-მოსახლარებიტი არ გამოეხდნენ, მხოლოდ და მხოლოდ იმ იმდით, რომ ორ-სამი თვის შემდეგ დღემყოლად საბჭოთა ხელისუფლება და მხელბუდა განავრობდნ მუშობას.

ეს რასაკვირველია, არ იქნებოდა. მათ ადვილას მიღვეტის იქნენ ახალი ელემენტები და ისინი დარჩნენ უაღკოლოდ.

1921 წელს 10 აპრილს ოპერის თეატრში მოხდა

*) 1925 წლის 12 ნოემბერს მოხდა მუშათა კომისიის რწმუნებულთა სრულიად საქართველოს თათბირი, რომლის დადგენილებითაც კომისია გაოქმდა და მისი ბავიერ დაარსებულთი იქნა „ყოფილ მენშევიკთა შორის მომუშავე განყოფილება“, რომლის მუშობის შესახებ ანგარიში დაიბეჭდა „ახალი გზის“ ერთ-ერთ ნომერში.

რედაქცია

„გუგათა აოქისიის“ მიღვაწევი“)

მოიგრობის ნუნა-დარბითი საერთო კრება სოციალ-დემოკრატულ — პარტიულ ორგანიზაციების და წევრების, რომელთაც დაახლოებით 1.000 კაცი დაესწრა ამ კრებაზე მოიღეს რეზოლუცია, რომელშიც ხაზგამდით იყო თქმული, რომ არ შეეძლოთ ხელი საქმეთა ხელსუფლებისათვის, დაეწალიათ ყოველგვარი არაღმკველური ორგანიზაციები და ემუშავნათ საქმეთა ხელსუფლებასთან.

მაგრამ, სამწუხაროდ, ეს დღეფლებად დარჩა მხოლოდ ქვალდზე. თათი თვის შემდეგ აქტიური მუშებმა მითლი უკვე არალეალური ცეკისავად განკარგულება სასწრაფოდ შესვლამოდნენ გეილი ტანის ორგანიზაციების ჩამოყალიბებას ჩაიოგნებან. აგრევე ასუთივე ორგანიზაციები უნდა მოწყობილიყო პიოგნოცებშიც.

ასეთი განკარგულება მოუღებოდა იყო ყველა საითეს. შორა ამას ს. კობილაძე იმით სწირდა, რომ ცნობა—ეგრადიან ახლო მომავალში შემოედნ და ჩვენ ორგანიზაციულად მშად უნდა ვყოთა. საბჭოთა პარტია ამბობოდა, რომ ეგრადამ გადისხას დღესანტი და აუადგიბის დემოკრატიული რესპუბლიკა.

1921 წელს კიოველ ოქტომბრის მრავალ ადგილას მოხდა ნაწილობრივი გაფიცებანი. 1922 წელს 26 მაისს მოეწყო სამათს დღემშობარციები ზოგიერთ დაწესებულებებშიც და სოფლებშიც.

ბოლოს საქმე იქამდე მივიდა, რომ დაიხდ აჯანყების საკითხიც. აქ უკვე ნაწილი მოწინავე მუშობას შეჩერდა, იგნომო ინსტიტუტობი, რომ ჭითი ხელმძღვანელები უფსრულოსენ მიკანებს პარტიასა და ქვეყანას. მაგრამ მათ არ დაუყენეს და აჯანყების დღით 15 მარტისთვე იქნა დანიშნული, ამ დროს ნაწილი მუშებმა პროტესტს აცხადებდა. მან ჩინებულად იცის, რომ ეს დამუდგელი იქნება ხალხისთვის და მოითხოვს მას მოსწანას. უკმაყოფილო და გაფიცებნი მუშებს ატყულებს პარტიები. ეუნბნება: აჯანყების საკითხი მოხსნილია, არავითარი აჯანყება, არავითარი გამოცემა არ იქნება. ეს მხოლოდ და მხოლოდ თვით კომუნისტების პროკოცია და მტერ არავითარი.

იმავე დროს პარტიები ამაში ჰქედს სოფლებში და ინიშნება ქართველ ხალხის საბედისწერო დღე 29 აგვისტოს ავანტიურა.

შეთხველმა იცის, თუ რა უბედურება დაატვდა თაქს

ქართველ ხალხს ამ დანტორით. თუ ამდენ ხანს ქართველი მუშები ბრძობა და მოქალაქეობით მიყობოდნენ თავიანთ ბელადებს, რომ უცვლ ხმა-მალია, ვერცხუ-ადა ამენებს ქვეყანას. ორი დღის შემდეგ ჩვენ თავს ჩვენვე უპატიობებთ, თეთის და შავს თეთიან ჩვენს ჩაწამელს, არ გვესაქვირება სხვისი კარნახით. მუშებმა ხმა-მალი განაცხადეს, რომ ბელადები ცდებიან და მისი სურვილით მუშათა კლასს მიაქანებენ უფსკრულსაში. ეს, საუბედუროდ, დაადანტორა 29 აგვისტოს დანტორამ, რომელიც ს.-დ. პარტიის ბელადებმა. თავს დაატყეს ქართველ ხალხს.

აი, სწორედ ამ საკითხის გადასაჭრელი ბელადების გარეშე, მთავარ სახელმწიფოების და საყვლის მოწინავე მუშებმა შეიკრიბენ 1924 წლის 7-8 ოქტომბერს, ამ კრებაზე გამოცხადდა ათასზე მეტი ძვილი რევოლუციონერ ბრძოლამი გამომარჩმედილი მუშები, ყოფილი და ნამდვილი მენშევიები.

ამ კრებაზე წამოიჭრა მთელი სივრცე-სივანიტი მუშობის გადაწყვეტის საკითხი.

კრებაზე გამოიკვრა სრული ჭეშმარიტება, რომ ის ხაზი, რომელსაც ვაჭარებდით, შექმნილია და საქობია მისი რეველა და ახალი გზის გამიწახვა.

ამ საკითხი კრებამ გამოუკოპისა 5 კაცის შემადგენლობით და მისცა მას პრაქტიკული წინადადებები ათი მუხლისგან შემდგარი და დაავა მისი ცხოვრებაში გატარება.

ეს კრება არ იყო ვისმეს ზევიდანი ნაკარნახევი, არამედ იგი ამოხეიქილი იყო თვით მუშების რევოლუციონერ შეგნებლად.

ეს, ვერდ წოდებული მუშათა კომისია“ შეუდგა კრების მიერ დავალბების შესრულებას. ჩამოიარა სხვადასხვა ქალაქები და კუთხეები, ჩაატარა მოსვენებები მუშათა კომისიის წარმოშობისა და მისი მზინების შესახებ. ხალხს ყველად ხელბოდა და მის დიდს აღფრთხილებით და თანაგრძობით. ასეთი მოსვენებები 450 იქნა ჩატარებული დღემდ საქართველოს სხვადასხვა კუთხეებში.

ახალი გზელთა მიმდევრები 22.000 კაცმდ გაიზარდა, ეს არის ის მუშები და გლეხები, რომლებიც შეადგენს სოციალ-დემოკრატიის მოწინავე რაზმებს.

იქნა დაარსებული სხვადასხვა ქალაქებში და სხვა-გვარში 15 ქვედაყოფილები. მუშათა კომისიამ“ თავის მუშობა დადიბანა ახალგაზრდა მარქსისტთა შორისაც. 8 თებერვალს 1925 წელს იქნა მოწყობილი თათბირი კულ. ახალგაზრდა მარქსისტთა შორის.

აღნიშნულ თათბირზე იქნა მიღებული რეზოლუციები, რომელიც დაემოხილა წარსული და იწინებინ ცელი მუშების ახალ გზას. ამის შემდეგ ახალგაზრდებმა დათმუქვენენ მოწოდება ამხანაგბდამი, სადაც მოუწოდებენ მათ დასტკონენ ძველი გზა და დადგნენ მუშათა კომისიის“ პლატფორმასზე და სამუშათა ხელისუფლებასთან იმუშაონ აღმშენებლობით და კულტურულ ფრონტზე.

„მუშათა კომისიის“ მოღვაწეობა იმდენად კოპუ-

ლიარული აღმოჩნდა, რომ მას ანგარიშს უწევდა არა მარტო ხალხი, არამედ თვით ხელისუფლებაც. მუშათა კომისიის“ შემდგომლობით რამოდენიმე ასულმა პარტი მუხები ეჩვენ განათავისუფლებული ციხეები, როგორც აქ, თბილისში, ისე ქუთაისში და ბათუმში.

„მუშათა კომისიის“ შემდგომლობით, რამოდენიმე ასული ტყვეებში და მთებში გაიზარებული იქნა მთავრობასთან შეგობებული. იყო შემთხვევა, როდესაც დაწვრტვა მოელოდა ამა თუ იმ პიროვნებას, მაგრამ ის იქნა განათავისუფლებული.

„მუშათა კომისიის“ შემდგომლობით მრავალი ათეული ამხანაგები იქნა მოთავსებული ამა თუ იმ პარსისშიგებულ თანამდებობაზე და დღესაც განაგრძობენ მუშობას.

„კომისიამ“ შემოიარა მთელი რუსეთის სხვადასხვე კუთხეები ტაშვადამ—სუზდალამდ და აქედან კირკიხამდ, რასაც შეუდგად ის მოყვა, რომ 86 პოლიტკურო და გადასახლებული დაუბრუნდა თავის სამშობლოს.

„მუშათა კომისია“, თავისი ფურხალი „ახალი გზის“ საშუალებით, მიუთხოვდა მრავალ დღევექმებს, დგონლობრივ მოხელეთა უკანონო საქციელზე, მთავრობა გეოგრივან ყურადღებას აქცევდა ყოველ ამას და დებულბოდა სათანადო ზომებს.

„მუშათა კომისია“ თავის დასახული მიზნების სასახატუს კვლავ განაგრძობს. მას ამჟამად მრავალ ქალაქში და მახულებში ყავს ქვეყნოსიები, რომლებიც კომისიის დირექტივების მიხედვით აწარმოებენ მუშობას. ახალგაზრდობიან 500 კაცი უცვლ ჩაენურა კომუნისტულ პარტიში; კომისიის დაარსების დღიდან დანაჩინებულსაბუთთა ხელისუფლებასთან ერთად ხელი-ხელ ჩაქიდბული ეწევიან აღმშენებლობით და კულტურულ მუშობას. მრავალი მთავარი დღიდან მასუხისმგებელი თანამდებობაზე და კეთილსინდისიერთა ასრულბენ დაქსრბულ მოვალეობას.

ასეთია მოკლედ მოლწევიბი „მუშათა კომისიისა“. მას უფლებად აქვს ოქობობის რევოლუციონერის ათი წლის თავზე თამამდ წარსდგეს ქართველი საზოგადოების წინაშე და თავისი ნამუქმდარისი სიაქ დადგინვის მას. ამ კომისიის წევრების რევოლუციონერი სინდისი დაქყოფილებულია მით, რომ მათ შესკლეს ქართველ საზოგადოების განდგომილი ნაწილის ხელისუფლებასთან მოიგება. ისინი სრული ქყოფილებე არიან მითი, რომ ძველი რევოლუციონერები კვლავ დაუბრუნენ რევოლუციონერუსა და სოციალისტურ კომუნისტურ ოჯახს. კომისიის წევრები და მათი ამჩრეკლები ძველი რევოლუციონერები ყევიან და არიან. მამსადამე, მათ არ შეეძლოთ უბრალი მაცურებლობის როლით დაქყოფილებულიყენ მაშინ, როცა ხელადგნენ, რომ ქართული მინშეიკიზმის ბოლშევიდ ქართული მშრომელ მასებს ავიტრობის იმიტირად იყინებდნენ.

გაუმარჯოს მსოფლიო ოქტომბერს!
გაუმარჯოს მსოფლიო რევოლუციონერის შტაბს — კომუნისტურ პარტიას!

გაუმარჯოს მესამე ინტერნაციონალს!
მუშათა კომისია.

ქართველი ემიგრაცია

1921 წლის 25 თებერვალი საქართველოს ისტორიაში ახალი დტავა: ამ დღიდან იწყება ამ რკადუნლიკის სრულიად ახალი ისტორიული ეპოქა, ამ დღის მოხდა საქართველოს გასაბჭოება. საქართველოს მშრომელმა მასებმა, რომელიც იბრძოდენ მოწინავე რევოლუციონერთა პარტიული გაბრძობისათვის ერთად თვითმპყრობლობის წინააღმდეგ, მრავალი საუკეთესო მემჩობლი შესრირეს რევოლუციონერ გამაჯვებასა და სოციალისტების მოახლოების საქმეს. მაგრამ სწორედ იმ დროს, როცა თვითმპყრობლობა ეცემა, როცა ყველაზე უფრო საკრიკო რუსეთის ყოფილი ემიგრაცია მომინადრე

ერებს, ყველა მებრძოლი ძალების შემქიდროება და მტრის საუკუნოდ დამარჯვება, საქართველოს დემოკრატია ითიშება რუსეთის მემჩობლი ძალების და ღვბა მის მოწინააღმდეგეთა ზანაკში. და ამ მოვალატეობას სხვათა ული მენშევიზში, რომელიც იმ დროს იდურა-პოლიტიკურად და ორგანიზაციულად ხელმძენებლობდა ქართული სოციალისტების და სოციალისტების, ამართლებს და ასახულებს თეორიულად დემოკრატიისა ქართველთა და სოციალისტების ინტერესთა და სახლით. მაგრამ ისტორიული პრეტენზიის შერყებდა კიდევ

არ ნოშავს მის საცემბო მოსაზრებას და აი, 1921 წ. თებერვლის თვეში საქართველოში მხარდებდა „საბჭოთა წყობილება“. მართველი მასიური და სახელმწიფოებრივი პარტია ქართველი მენშევიზმის სახით და მიაზომებე დემოკრატიული და სოციალისტური პარტიების მარცხდებთან ბოლშევიზმთან ბრძოლაში. ლიდერები ამ პარტიების ისინიდან სახელმწიფოებრივ და გასაჯაროებდნენ ჩიქოვან ანტი-ბოლშევიკური ფრანკის პოლიტიკურ და იდეურ ხელმძღვანელობას. რა იმედობით, რა პერსპექტივებით ჰქონდა ქართველი ემიგრაციის, როცა ის ევროპასკენ მიგზავნებოდა? როგორი მეთოდით სურდა მას ეწარმოებინა ბრძოლა საქართველოს საბჭოთა წყობილებასთან?

ორი ხაზით ცდილობდა ის ემბოლო, პირველი და უმთავრესი ხაზი იყო ევროპის სახელმწიფოთა დიპლომატიის გამოყენება და სახელმწიფოების დიპლომატიული, მატერიალურ და ფინანსურ ხარვეზ საქართველოს საქმეში, ესე იგი ევროპულ სახელმწიფოების ინტერესცია საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკის რესტორაციის მიზნით. მაგრამ, მართა და ხაზით არ გამოვლენდა ქართველი ემიგრაცია. ის ევროპის სოციალისტურ წრეებშიც ცხოვრობდა და რევოლუციური სოციალისტების შტაბის, მთავრ ინტერნაციონალის გამოყენებასაც ცდილობს. ის ცდილობს შექმნას ევროპაში ისეთი იდეურ-მორალური ატმოსფერა, რომელიც გაუადვილებს ევროპის იმპერიალისტურ სახელმწიფოებს საბჭოთა რესპუბლიკებისა და განსაკუთრებით საქართველოს ინტერესებისა და დაპყრობის საქმეს.

ამ ორი ხაზით, იყო მიზანბუღი.— და ღღესაც ეს ძალაში რჩება, ქართული ემიგრაციის მოქმედების უკეთესი გეგმა.

ამავე დროს ქართველი ემიგრაციის ლიდერები, თავისი ემისიონის საშუალებით აწარმოებენ „არაოფიციალურ ამუშაობას“, აქ საქართველოში და „საზომბოლოს განთავსულების“ საკითხს უკავშირებენ ორ ფაქტს. საბჭოთა რესპუბლიკების საგარეო გაერთილებას და სამხრეთ-პოლიტიკურ და ეკონომიკურ კრიზისს.

მენშევიკური პარტიის ლიდერები და მათი ამოვლი პარტიებშიც ერთის მხრით სრული დარწმუნებულა იმითი, რომ საბჭოთა წყობილებას ვერ შეურყევებდა, ვერ მოიშინებს „განააღმებულ“, კაპიტალისტურ სტრუქტურაზე აგებული სამყარო, —შეიარის მხრით, იმაში, რომ საბჭოთა რესპუბლიკები, ვერ შესძლებენ ეკონომიკურად და პოლიტიკურად განმტკიცებას და იმპერიალისტურ სახელმწიფოებთან პირველ შტურკების თანავე დამარცხდებიან.—ისინი იკლიობნენ თვით ქართველი ვრო ჩაითრინ ანტისაბჭოთა პუნანებში და გართულებების დროს იარაღით ხელში გამოიყენებნ საბჭოთა ხელისუფლების წინააღმდეგ.

ასე აზროვნებდნენ და მოლოდინობდნენ? ქართველი ემიგრაციის ლიდერები. ყველა საერთაშორისო კონგრესებზე და კონფერენციებზე, ისინი დახვნიდნენ თავისი მიუპატიებელი დელეგაციებს და თხივანდ კონფერენციების მსვეტური მოქმედებით „ქართველი ხალხის წარმომადგენლობისთვის“, ყურად ეღობათ მათი თხოვნა, მუდარა და დანმარება ღღმევიანთა საქართველოს „ოკუპანტებს“, წინააღმდეგ, ევროპული დიპლომატების, მართალია, არა ოფიციალურად, არამედ თვით მინიჭებულიად, თავიანთი მიდევნება და კარის კაცების პირით, აგრძენობდნენ ნოშედი ქართველი ემიგრაციის ოცდების, რომ ისინი—მხარის დაუჭერენ მათ საკითხს კონგრესის ამა თუ იმ კონსიუმში. საქმარის იყო ასეთი ორზარზოვანი „დაპირებანი“ და „გარანტიები“ დიპლომატიის ახლა მღდომ, პარიაა, რომ აკეთი ჩხეჩხელოს ტრების აღბოლოებატებ? ხალხს ოქროთ თხივანთ იგი და მასზე ემუშენებათ თავიანთი პოლიტიკა და მომავალი მოქმედების გეგმა. ასეთი „დაპირებები“ შეშუდებ ატყებდნენ ერთ ჟურნალურსა და შვიკრეების ზეჯანს პარიაა—დან საქართველოში: მარჯვეთ იყავით, მთელი ევროპა!

მთელი მსოფლიო ჩვენი მხარდებდა. მალე, სულ მალე, „ოკუპანტები“ საქართველოდან განდევნა და ჩვეც მალე აღვივლებით.

ევროპის დიპლომატია ყი უღვაშებ ქვემ იცნობდა. მას საქართველოსთვის არა ცხელიდა; ის პოლოდ იმის ფიქრებში იყო გაართული, რომ როგორმე თვით საბჭოთა ავტონომიის მოგვარება ურთიერთობა და მით თავისი საყურადობის საქმე გავეტყობია.

ევროპის სახელმწიფოებმა რის ვი-ვაგალობით დაღწეა თვით მოკიდებულზე წრეს და საბჭოთა კავშირი იცნეს და მასთან ურთიერთობის დაქვეა მოიღმდნენ.

ჩვენ აქ არაღვრის ვაშობით იმის შესახებ, თუ რასთვის იცნო ევროპამ საბჭოთა საქართველოს მხარე და ამ რისკდასგვა პოლიტიკურ და ეკონომიკურ სისტემათა შორის დიპლომატიური და ეკონომიკური ურთიერთობის აღდგენა. ქართველი მენშევიზმი და ისინი დემოკრატიული პარტიები მუდამ იმის მტკიცებობში იყო, რომ „განააღმებულ“ კაპიტალისტური მენშევიზმის მქონე ევროპა ანასდროს არ იცნობს საბჭოთა კავშირს, როგორც თავისი საწინააღმდეგო სოციალ-დემოკრატიული და პოლიტიკური სახელმწიფოთა დანაშაულისა. ამ მხრეც, სინაზრედ უნდა თქვას, ილიდი შრომა და ენერჯია დახარჯეს ქართველი ემიგრაციის ლიდერებმა, რომ მოეზარებ ხელი შეეშალათ საბჭოთა კავშირისთვის და განსაკუთრებით საბჭოთა საქართველოს მთავრობისთვის, რათა ამ უკანასკნელზე დარწმუნდნენ ის ოქციონალი „ცნობა“. რომლითაც ევროპის იმპერიალისტებმა დააჯილდუდეს დემოკრატიული საქართველო მისი სიციველის წინა დღეებში.

არც რუსი ემიგრანტები, ვარა რუსი მენშევიკებისა, იყვენ მომხრე ევროპის მიერ „ეფელირი ბოლშევიკების“ ხელისუფლების ცნობისა. მაგრამ საერთაშორისო პოლიტიკათვის ემიგრაციის სტრევილები? სანაგვიროდ საბჭოთა კავშირის ცნობის უღიფხუდ მოსურებ იყო თვით ევროპის პოლიტიკაობა, რომლის ძალდატანებითაც მთავრ ინტერნაციონალი 1922 წელს განმეორის კონგრესზე იმპერეული შექმნა დედადაბოული განსჯივებით მიემართა ეველა ქვეყნის სოციალისტური სტეკციებისთვის, რომ მათ აიძულათ თავიანთი მთავრობების იცნონ საბჭოთა კავშირი. თვით ქართველი მენშევიზმის ლიდერები იმპერეული გასდენ საბჭოთა კავშირის „ცნობის“ სანარგებლოდ მიეცნნ ხმა. ესენი იყვენ: ნ. ჟორდანია, ი. წერეთელი და ნოე რამიშვილი.

მაგრამ, როცა ქართველი მენშევიკებმა დაიანხეს რომ საბჭოების ცნობის საკითხს დაუბნობად იქნება გადაწყვეტილი, არა მარტო სოციალისტურ-წრეებში, არამედ ოფიციალურ სტეკციებშიც. მათ დაიწყეს ევროპის მმართველთა წრეების ხეყუნა-მუდარა: საჩრდილოების საკითხი საბჭოთა მთელი საკითხთან გამოკეთ და მათ მენშევიკების ლიდერების სტრევილის თანახმად გადაეწყვიტათ.

მურყუნაზელსა დიპლომატთან, რომელიც თავისი მოქმედებებში არასდღის არ სემოდმენჯნოვოს არავითარ ჰუმანიტური განზომებებით, რომელსაც არასდღის არ აქვს მცირე ერების ინტერესები და კოლონიალური თვალსაზრისით უღვაება ამა თუ იმ ქვეყნის საკითხს, ამ შენიშვნათა მენშევიკების ლიდერების თხოვნა და მათ აგრძენობნი, რომ ქართველი ხალხი შეურყედა საბჭოთა წყობილებას და მასს. დიპლომატის არავითარი საბუთი არ აქვს საქართველოს საკითხის ირგვავ რაიმე სიტყვა სიტყვას...

ამიტომ ემიგრაციის ლიდერები იმუღებულა შექმნეს ევროპის დიპლომატიისთვის მიეცა რამე საბუთი იმის დასამტკიცებლად, რომ ქართველი ხალხი არ უღივდებდა და არასდღის არ შეურყედათ კომუნისტურ ხელისუფლებას. ემიგრაციის ლიდერების ასეთი პოლიტიკის ნაყოფი იყო 1924 წლის აგვისტოს ანტიპოლიტიკა და ოდროს ანგლისის მთავრობის მეთაური მაკდონალი იყო, რომელსაც იცნო საბჭოთა კავშირი მთლიანად, მხოლოდ ერთი, ყოველივე მინიარს მოკლებული „მეგზ

რამ“ დაურთო, რაც მცოდნეობადა შემდეგში: დიდ ბრიტანეთის მთავრობა სცნობს სამკითხა კავშირს და ყველა იმ ხალხებს, რომლებიც შედიან ამ კავშირში და სცნობენ მის ავტორიტეტს.

უნდა ვიფიქროთ, რომ ეს „გაზარამ“ მაკდონალდს ნაქარაზებეა ჯონდა მენშევიჩის შტაბის— მეორე ინტერნაციონალის ლიდერების მიერ. ქართველი მენშევიჩის ლიდერები მართლაც ცდილობდნენ ესარგებლად, როგორც მაკდონალდის, ისე უროსა და ებერტის კეთილ განწყობილებით და ცდილობდნენ მათთვის დამტკიცებობათ, რომ საქართველო არ სცნობს სამკითხა ავტორიტეტს და ამიტომ თქვენ „ცნობაც“ მასზე არ ვცდვლ— პოლიტიკა ამისათვის იყო საჭირო, რომ აქ თვითონ საქართველოში, თვით ხალხს გაემართლებინათ გორდანი-რაზმიშვილის სიტყვები და დემტკიცებინათ ევროპის დიპლომატიისათვის სამკითხა წყობილებისადმი თავისი მტრული განწყობილება. აი, რას ისახავდა მინება წინდაწინ განწირული ავვისტოსა და სხვა დემონსტრაციები საზღვთა ხელისუფლების წინააღმდეგ.

და როცა ქართველი ემიგრაცია ასეთ ექსპერიმენტს აკეთებდა ერის ცოცხალ ორგანიზმზე, თვით ერის იმ ნაწილმა, რომელიც ავივისტოს აჯანყებულ უშუალო მოწაწილებთან იღებდა, არაფერი იცოდა გორდანიას პოლიტიკას. პირაქით, მას არაწინააღმდეგ, რომ ევროპაში უკვე გადაწყვეტილია საქართველოში ბოლშევიკების ლიკვიდაციის საქმე, სამართაო თქვენი გაზუსტება და ორთქვის გასარღვა და ევროპა ჯარით და ზარბაზნებით მოგეშვებება და აღიადრენ თქვენს „დემოკრატიულ“ დემოკრატიათა...

მაგრამ აჯანყების მეორე დღეც იმავე მაკდონალდმა კონსტანტინე პირით თვითა პალატის ტრიბუნლიდან ქვეყანას ამცნო, რომ ბრიტანეთის მთავრობა ვერ ჩაერგება საქართველოს საკითხში, რადგან ეს საკითხი საზღვთა კავშირის „შინაურ საქმეებში ჩარევას მოასწავებს.

ერა ლიგამაც უფრო განაცხადა ამ საკითხის ირგვლივ ქართველი ლონისიძების მიღებზე. სწორედ ამ ავანტიურის შემდეგ ირაკლი წერეთელმა სოც-დემოკრატიული ფრაქციის კრებაზე, თავის „საბარბოკო“ განაცხადებში ამჟღავნა სიტყვა, რომ ავივისტოს ვაზისულები ის შემდეგ ქართველი მენშევიკების მდგომარეობა არა თუ არ გაუშვებოდნენ, არამედ ბევრად უფრო გაუაზრებდა.

და როდესაც პარიზში სოც-დემ. კრებაზე გორდანიას და რაზმიშვილს დაუყენეს კითხვა: რა მოხდა საქართველოში ავივისტოს დევნიებით, იმ რაზმიშვილმა ცინიკურად განაცხადა: არავინაა ინფორმაცია ჩვენ თვითონ არა გვაქვს. ჩვენ არ ვიცით, თუ რა ხდება იქ და ამისათვის მორგად დოკუმენტს უნდა დავაგროვოთ. ის, რა მოუცია ასეთ განცხადებას აკეთებდა სწორედ იმ დროს, როცა ევროპის პრესის ერთი ნაწილი და განსაკუთრებით რუსული ემიგრანტების ყველა მიმართულების განკითხვები ყველადიდ ათასწევრად ოპორტუნული ცნობებს აჯანყებულებების მასაზებოლოდ. ეს ტრენდენტური ცნობები მდიდარ მასალას ამღებდა ანტი-ბოლშევიკურ ქართულ და რუსულ ემიგრაციას და ასახარებებდა მათ ფანტასტიკურ შემოქმედებას. ამ ყველაფერი იყო: რკინისგზები აჯანყებულების ხელში იყო, ქაშაქები, რაკეტები, სახატები, ისე სხვა დიდი და პატარა მათ ხელში იყო. ბოლოს დროებითი თავიარობის დეკლარაციაც გავრცელდა, რომელშიც გვაუწყაა ლიბერლების სურული დამარცხება და დემოკრატიული წყობილების აღდგენა.

ყოველ ამას ქართული წყობილების აღდგენა ახერხებდნენ ტელეგრაფის სააგენტოს მოწყობით. რა ენაწლებობდა: განა ცოტა ფული მიიღეს იმევე მაკდონალდის მთავრობისაგან საქართველოს ტრანსპორტით სარგებლობისათვის იმ დროს, როცა იმგლისთვის უნდა ებრძოდნენ? იმ ფულის რაოდენობა უკანაა ჩვენს უსრულდა 75 ათას გირანაქა სტერლინგს, ანუ 750 ათას ოქროს მანეთს, ამა ასეთ მდიდარ ადამიანებს როგორ გა-

უქირდებოდათ საქართველოში ავანტიურის მოწყობა და ტელეგრაფის სააგენტოების მოსყიდვა?

ავისტოს ტრადიციის შემდეგ, რომელიც ემიგრაციის ლიდერებმა სრულიად შეგნებულად მოუწყვეს ქართველ ერს, პარიზში სავანებულ მოწვეულ სსდ საჯარო კრებაზე, მუშაობა „ოპოზიციამ“ შეიძინა მისცა გორდანიას; რისთვის მოხდა ეს გამოხვლა საქართველოში, რა მიზანი ჰქონდა მას? რატომ გაავლეთ თქვენი პოლიტიკით ამდენი ქართველი მოქალაქეთი? — ეს გორდანიამ უპასუხა: ის, რაც მოხდა საქართველოში, თვით საქართველოში მომჭველდა პარიტეტული კომიტეტმა მოაწყო. ჩვენი ცეცა და თვითონ საქმის მეთაური კ. ანდრონიკაშვილი გათქმედებ ქართველ ნაციონალ-დემოკრატებში. ჩვენი დირექტორები არ შეასრულეს და სც.

მაგრამ ვაღის დრო და ნოე გორდანიას იმავე ფრაკციის კრებაზე მუშაობა „ოპოზიციის“ კიდევ ეკამბობა ავივისტოს ტრადიციის ირგვლივ და სიხვის გადაჭრით დასუსტდა... ახლა გორდანიას აშკარად აცხადებთ: თუ ქართველი ხალხს უნდა განთავისუფლდეს, ის ევროპითარ მსხვერპლს ვერ დაირბიებთ. რა აიძის 3,000 და 5,000 მსხვერპლად? 60,000 ქართველი კაცი რომ ვაწყვედს განთავისუფლების საქმეში, იმასაც შეუძლებია ქართველი ერთი...

ემიგრაციის მიუხედავად ოპოზიციის ერთმა ნაწილმა, როცა გაიგო, რომ ლიდერი ამ ერთ ლაპარაკს, უპასუხა მას საქართველოში დამბრუნებით. კომუნისტურ-როგებში გადასვლით. მუშაობა ემიგრაცია ჩაიშორდა ნოე გორდანიას. ნაწილი უკვე სამშობლოშია, მეორე ნაწილი დეტურ-პოლიტიკურად მისთან არ არის. მის „ემბროქალ მენშევიჩის“ პოლიტიკას არ იზიარებს. მუშევიკო-დემოკრატიული კონცეპციის რეზიზმს უკვე თვებს და ახალი გზით ეპირობა საქართველოს შრომელის მასების სამხაურს, რაც შეეხება წერეთლის „ოპოზიციას“ ის არსებობდა არადროს არ ყოფილა ოპოზიციის, იმ თვალთმაქცობით ფიქრობდა მუშევიჩის გულის მოგება და მათი ისე ს-დ. პარტიულ გულის მოგება. ის, რაც ევროპის ერთი გორდანიასიშეხებულა, წერეთლის შეხედულება საერთო სოციალ-დემოკრატიულ ფორმების შესახებ რუს სოციალ-დემოკრატებთან ბოლშევიკებს სწინააღმდეგეა. მისი აზრი, პარტიულ ბიუროს დაქვემდებარება და საქართველოში „დემოკრატიული მთავრობის“ ლიკვიდაციის შესახებ, მხოლოდ და მხოლოდ ლტოლნიის სიტყვები გამოდგენ და მის ასეთ შეხედულებებს არავინ ყუარადლებას არ აქცევს.

რაზმიშვილი ისევ იმავე დევნებულა. მისებრად „მოღვევების“, გორდანიას ცხველნიც მისებრად აჯანყებების მოწყობის მიზნით. მათი საღიორტიკო წერილები ხომ ყველამ იცის და ჩვენ მათე ლაპარაკი ვარ დააკვირება.

რა მდგომარეობაშია დღეს ქართველი ემიგრაცია? დასქაწყული, არუულ-დაჩრული, ყველდგვირ ვიპატივტრეებს მოყვებული, იდეოლოგიურად და პოლიტიკურად წელში გაწყვეტილი, სხვადასხვა ჯგუფებად დარაზმული, მენშევიკის არაფერი სწყაას ნაციონალ-დემოკრატების და სხვა უპარტიო ემიგრანტების. უპარტიოდ და ნაციონალ-დემოკრატებს სამშობლო ეჩხიზღობათ მენშევიკები. ამას წინაა და, რაზმიშვილის საღიორტიკო წერილის გამო, სადაც იმან ფაშისუბისა და მონარქისტობის ავანტიურა მონაბლა ცეცაა — ასთორიან ჯგუფში, ამ უქანასეკლებმა ის. რაზმიშვილის „მთავრობობადა გაძეგება ულტრამიტურად მიითხოვეს. თეთრი გიორგის“ ორგანიზაციამ თვის შუფს აკაცი ჩინკულს გამოუყენებდა თუ რაზმიშვილი კიდევ „მთავრობობაში“ დარჩა, ჩვენ არ ვცქენებით დასუსტებულ თვენს მოქმედებაში ამ პარიტეტის წინააღმდეგე.

ამრიგად, ქართველი ემიგრაციის მონასტერი საგნებში არულება. თვით სოციალ-დემოკრატებში აღარ არსე-

ბოს ერთი ფრონტი., პარიტეტი ხომ სულ ერთიანად დარღვეულია. ის ემიგრანტები, რომლებიც შერჩენა სოციალისტური და რევოლუციონერი ცეცხლი ნებაში, ჩვენსკენ, სამთვით საქართველოს მოიღვივან. ამას ჩვენ ხამამლა ვაცხადებთ აქ და ამის სრული უფლებაც ვაგაქვს. ჩვენ ვაცხადებთ, რომ ემიგრაციაში,

ციაში, ეორდანი-რამიშვილის ხელის შემეფრედ, მალე, სულ მალე არ დაჩნება არც ერთი მუშა. ყველა ისინი დაბრუნდებიან თავის განახლებულ და აღორძინებულ საქმეში და ჩვენთან ერთად ემსახურებიან სოციალისტების საქმეს.

აღ. ხელაგი.

ოქტომბრის ათი წლის თავი

დღეს ქველ სამართა კავშირში დიდი ზეიმიტ ხედება მუშათა კლასი ოქტომბრის რევოლუციის 10 წლის თავს. მაგრამ ათი მარტო ჩვენ ვართ დაინტერესებულნი ოქტომბრით; მთელი ევროპის მუშათა კლასის ყურადღებაც მისკენ არის მიპყრობილი. ევროპის მუშათა მრავალ ორგანიზაციებს წარმომადგენლები მოემუშებებიან სამართა კავშირისაკენ, რომ მიიღონ მონაწილეობა პროლეტარიატის საერთო ზეიმიტ. მსოფლიო პროლეტარიატი ჩვენზე ნაკლებად არ არის დაინტერესებული სამართა ქვეყანაში მუშათა კლასის მიღწევებით.

თუ გადავვლებთ თავს ევროპის მუშათა კლასის მოძრაობის ისტორიას, თუთ გავითვალისწინებთ იქ ზომბდარ რევოლუციებს, ჩვენ აშკარად დარწმუნდებით, რომ მთელ კავშირის ისტორიაში სამართა კავშირში მომხდარ რევოლუციას პირველი ადგილი უჭირავს.

წარსული რევოლუციები ბურჟუაზიული რევოლუციები იყვნენ და ბურჟუაზიის სასარგებლოდ გვირგვინდებოდა. მუშათა კლასი მხოლოდ სისხლს ოდითა, ითბარაკადეზზე იმძოდდა ამ რევოლუციებში, მარა იგი გამარჯვება და ძალა-უღრმა ბურჟუაზიულ კლასებს რჩებოდა. მუშები—კი პირბი ჩაღა გამოვლებული რჩებოდნენ.

სულ სხვა არის ოქტომბრის რევოლუცია. აქ თვითმკურნელობის დანერგვისათვ ერთად დაემხო ბურჟუაზიული კლასების ბატონობაც. აქ ძალა-უფლება პროლეტარიატმა და გულუბან ჩაიღოთ ხელში.

პირველ ხანებში ზარენდ ფაქობრას ამა, რომ მუშათა კლასი შეინარჩუნებდა ძალა-უფლებას. ყველა დარწმუნებული იყო იმაში, რომ სულ 2—3 თვე ამ, დიდი ერთი წ. გასტანდა და მერმეთ დაინერგოდა სამართა წყობილება და ისეც დემოკრატ. ანდა მომარჩიული წყობილება დამარჯვებოდა რუსეთში. ამას ფაქობრას ათი მარტო მონაწილეობა და კავტები, ამასი დარწმუნებული იყვენ მენშევიკთა და ესერებიც. ჩვენ ძველ მუშებ, რომლებმაც მთელი ჩვენი ძალითაც ახალგაზრდობა შეეწირეთ თვითმკურნელობისათვ ბრძოლას, ღრმად ვიყავით დარწმუნებული, რომ სამართა ხელისუფლება დამარცხდებოდა. ვიფრანდით 1871 წლის პარიზის კომუნარების დამარცხებას და იმის მაივრად, რომ გვერსული ამოვღამოდით რუსეთის კომუნისტურ პარტიას და გავემგზავრება იგი, ბრძოლას ვუცხადებდით მას. ვეწყობითი გავიცეხეს, ვტოლობით დავემარცხებოდა იგი და ამ მიზნი ვახუნებდით შვიარტული ვაჯანყებას. საქმთა მოვიფრინოთ: 1921, 1922 და 1924 წლები.

გახიზნულ ემიგრაციის ლიდერების ინფორმაციის წყალიობით, ჩვენც შეცდომამა შედილობით და ჩვენი ათეული წლების რევოლუციონერ მოღვაწეობასც ვსამარელებით.

მართალია, გვიან, მარა მიანც ბოლოს შევიგნეთ ჩვენი შეცდომა და ისეც ჩვენს რევოლუციონერს წითელ დრო მას დავებრუნდით. დღეს უკვე სინამდვილის წინაშე ვდგევართ არა მარტო ჩვენ, არამედ მთელი მსოფლიო მუშათა კლასი, ჩვენ ცხადი ვნებათ, რომ სამართა ხელისუფლება არა თუ არ დაეკა, არამედ უფრო გავმარდა, გაეკატა და ათი წლისი თავზე მთელ ქვეყანას აძლევს მგაირსა და სამავალით მიღწევებით.

თუ დღევანდელ სამართა ქვეყნების მუშათა კლასი ათი წლის წინად პირდაპირ აუტანდათ ეკონომიკურ გაქირეებას განიცდიდა, თუ მას არ ქონდა პური, ფართალი, მიწა, კულტურული სახარო,—დღის ის ქმეყოფლია.

ათი წლის წინათ საღ ქონდა მუშას საშუალება, რომ უსაღესი სასარგებლოს კარები ენახა. დღეს ის მუშადღედ მუშობის დახვასთან, შემდეგ ლეციებს ისმენს და ემხადება მუშავალ ცხოვრებათვის. ათი წლის წინათ გლეხის და ბუშის ოჯახი გამოფიქვლილი იყო ყველაფრით, დღეს ის უზრუნველყოფლია.

ათი წლის წინათ თუ პარტის რიგებში სათილით სადეხბარი იყო მუშები და გლეხები—დღეს მათი რიცხვი მინორნობათა. გასაბჭოების დღეს მთავარ სახელისწილში 60-მდე კომუნისტ იყო, დღეს კი 1300 კაცებმა.

ყველა ეს დამატეციელება იმის, რომ მუშათა კლასმა სამართა ხელისუფლება და მისი სისტემის წყალიობით შესძლო მუშათა კლასის ეკონომიკური და კულტურული პრობების დაუსაჯობება.

მართალია, დღესაც ბერი ნაყლი გვაქვს, ტენიკერი განვითარება მლიერ დაბლა სადებურზე დგას ჩვენში. არ გვაქვს საქმთ ვამირკა-ქარხნები, არ გვაქვს საქმთ სკოლები, მწეგავთ სკვას ბინის საკითხიც, მარა დღესღესი დამრკლებები ჩვენ მიერ უკვე დაძლეულია და სრული იმედით არის, რომ ახლო მომავალში ამასაც დაძლეული.

ათი წლის წინათ არ გვექნადა ზაგესი, რთაგესი, აბაშის, აქარის, ხონის და სხვა გიდორ-ულტურის სადებურები. ათი წლის წინათ არ გვექნადა ხარავოლის ავეჯეულობის ქარხანა, ცემენტის, ხე-ტყის, აბრეშების, მადლის და სხვა ქარხნები. დღეს ზოგი უკვე აწენებულია და მუშობას და ზოგი შენების პროცესში.

ათი წლის წინათ არ გვექნადა 8 სათის სამუშაო დღე, მარა ახლო მომავალში 7 საათითა დღე გვაქვს. ტენიკურათ განვითარებულ ქვეყნებში რვა საათითა დღე მთოლოდ ქალიღტედ სწორია, სინამდვილში კი ცხრას და ხშირად ორმოცდასუ ბუშობან.

არსათ არ არის ისე მკვირი ნიადაგულ დაყენებული მუშათა ჯანბითობის საკითხი, როგორც ის სამართა კავშირშია. არც ერთი სახელმწიფოში არ სარგებლობენ მუშები იმ უფლებებით, როგორც ჩვენში სარგებლობენ. ჩვენში ავადმყოფობის დროს მუშა ექესი თვის განმავლობაში სარგებლობს სრული მისი საშუალო ხელფასით. ევროპაში კი იორი კვირა შემდეგ ქოჩამი ავადმენ ულუკამა-პურით. აქ შენულებით ესარგებლობთ იორი კვირადხა ერთ თვედელ წელწარში, ევროპაში არაფერი ასეთი არ არსებობს. მეტეოლებით სარგებლობს, მხოლოდ ის, ვინც წარმოებაში მუშობის განუწყვეტილ არა ნაკლები 15 წლისა.

ჩვენ გვაქვს დასასვენებელი სახლები, სადაც წარმოებაში დაქნული მუშები ისვენებენ, ევროპაში კი ასეთებზე წარმოგებენ არ აქვთ. ჩვენში ათთომყოფები იგზანებობს სანარკოვებში და ცუროტებზე. იქ იქ ასეთით სარგებლობენ მხოლოდ კანატლისტები. ჩვენში მუშის დათხოვა-მიღება ბიარის და კავშირის საქმეა. იქ იქ მუშის ბედ-ბოლო კანატლისტის ხელშია.

ყველა ზემთი ამითოლოლობი მოღვენიტ გვაძლევს სრულ უფლებას ესთქვათ, რომ სოციალისტის მშენებლობის სამარჯვლოდ ჩაერთობა და მომავალი მისი კვლდობის აწენება სწრაფი ტემპით შეუდგებოთ.

დღეს გვეიმიტთ ოქტომბრის ათი წლის თავს, მარა ეხლა ვიკითხობთ ვინ წარმოშვა ეს ოქტომბრის დღადი რევოლუცია?

თუ თესლი არ დასთესეს, იქ არ ამოვა? თუ ბალავერი არ ჩაყარეს, კვლდობს ვერ აგებოთ? თუ პავში არ დაიბადეს, ისე როგორ უნდა გაიზარდოს? ამასეთი ოქტომბრის რევოლუცია: რომ წინასწარ არ

უფროს მებრუნებობას, კოპიერაციამ გააერთიანა 24 მილიონადეკაცი და მისმა მონაწილეობამ ვაჭრობაში მიღწეა 51 ანეკარი პროცენტს და შრავალი სხვა. რამდენი დრო გადის იმდენი წელში მებრუნება სამკითხა კემპრის სოციალისტურ-სახალხო მებრუნებობა. ყოველ უფრო გაიზარდა ქვეყნის სამებრუნეო მდგომარეობა უფროსი ხუთი წლის განმავლობაში. ბუნებრივად სამებრუნებო გეგმა უპირატესი ყოფილია, ვათავლი-სწინებულის მიწვევლობის იმ დროს წინა, რომლებიც უფროსად ამხადენენ წარმოების საშუალებებს, ამხადენენ მანქანებს, როგორც სასოფლო მებრუნებობის, იგი მძიმე ინდუსტრიალიზაციის საქართველოსათვის და რომელსაც უფროსად რეკონსტრუქცია. ახლო მომავალში არ დავეკრებოდა ამქვეყნის იმპორტი, უკმაშენებს დაამზადებს ქვეყნის საკუთარი მანქანათმშენებლობა.

ძალაუფლების ხელში აღებით სამკითხა ხელისუფლებამ სრული გამარჯვება მოიპოვა აღმშენებლობის ყოველ გარამ დარგში. ეკონომიკურ ფორმებზე ბრწყინვალე გამარ-

ჯგვება საწინდარი სახელმწიფო პოლიტიკურად განმტკიცების, უწყვეტ სავაჭრო სოციალიზმის შენებას შესაძლებლობებს.

ახლა საეკონომიკო პოლიტიკაობის გზაში გამარჯვება კაპიტალზე, მაგრამ ოქტომბრის დღის მატარებელი მუშათა კლასი ვერ მოისვენებს თავის ტერიტორიალურ ჩარჩოებში, ვერ დამშვიდდება იმ დრომდე, სანამ ყველა ქვეყნის კომუნისტურ პარტიებთან ერთად მისი გვიანტერესი გაეხმობოს არ დაიხმობს მსოფლიო კაპიტალიზმის სამყარო, არ აგვირავდება კომუნისტური წითელი დროშა. ჩინეთის რევოლუციური, ინდოეთის მთელეარება, ინგლისის მავამდარეული ვაჭრობა და ვენის სისხლიანი აშხეტი აშკარა გამახტურდება იმისა, რომ შორს არ არის ის დრო, როდესაც კაპიტალის უღლისგან ვათავისუფლებული ჩაერბული კაცობრიობა ჩვენთან ერთად იდენსასწავლებებს ოქტომბრის რევოლუციის საერთაშორისო გამარჯვებას.

ა. ვადაჭკორია.

ქალი და ოქტომბერი

„სოციალისტურ საზოგადოების შინება დაიწყება მხოლოდ მაშინ, როდესაც მოვიდებითო ქალი სოციალისტულობის და ვაგომოვარ სოფლებში-ქალს შერთობენ, ტყუილ განმარტავებულ და არა წარმოებულ მუშაობასაგან, მისთან ერთად შევადგებით ახალ მშენებლობას“.

დენინი.

დაბა, ოქტომბრის უცდავ გენიას, ქალი სოციალისტულობისათვის უბაღლო დაიწყებს, ლენინის ვერ წარმოებულსაზოგადო თუ სახელმწიფო საქმეობის წარმატებას, თუ მასში ქალი არ მიიღება და მებრუნებულ მონაწილეობას.

მას გულწრფელად სჯეროდა, რომ სოციალისტური აღმშენებლობითი საქმის წინ წაწედა და საბოლოო მისი გამარჯვება უზრუნველყოფილი იქნებოდა მხოლოდ მაშინ, თუ „საქული ქალების ნაცკლად აღმშენებლობაში მონაწილეობას მიიღებდნენ მათონი და მათონი ქალები“... სახელმწიფოს მართვა-გამგებობაში ლენინი აუტკობებდა სცნობდა „მზარეული“ ქალის მონაწილეობის მიღებას.

და ყოველივე ეს არ იყო მთავარი დემონსტრაცია, როგორც, სამწუხაროდ, სჩვევია ბევრ სოციალისტურ პარტიათა ბელადებს. ეს იყო ლენინის მრწამსი—ყოი სინამდვილეთ, აუცილებლობა. ეს ჩვენ შეგვიძლია თამამდ ეთქვით დღეს, როდესაც ოქტომბრის რევოლუციის არსებობის ათი წლის თავს ვიდენსასწავლობთ. მთელი პლეიადა „საქმიან“ ქალებისა, აქტიურ ქალითა ყოველდღიური შრომა სამკითხა ორგანიზაციის სხვადასხვა დაწესებულებაში, დღეს სინამდვილეა.

და რა არის ვეფლისაუფიერ ეს, თუ არა ოქტომბრის მიერ ქალის სასარგებლო მუქმიანი ჩართობა შედეგი?

მაგრამ, რომ ოქტომბერი ჩვენთვის უფრო თვალსაჩინო გახდეს და ჩვენი მისწრაფებები უფრო ღირებული, ჩვეულოდინებდება მოკლე ექსპურსიის ვაგებება ქალის წარსულში.

ქალი უფლებები, ქალი ბებია და წამბებელი—ასეთია ქალი უსსოვარ დროინდელ, ცნობილია, რომ კაცობრიობის განვითარების მთელ ისტორიის მანძილზე ქალი ორმაგ ჩაგრვის განიცდიდა. მისი მდგომარეობა ბევრ რამში წაგადა და ვაჭარულ მუქმის მდგომარეობას. ეს არის ბრუნვის სიტყვებით რომ შეგვიხსენი: „ჩვენი საზოგადოების მუხუთე ქლას“.

მაგრამ მუშასთან შედარებით, ქალს ერთი სამწუხარო უპირატესობა ახასიათებს. ქალი გახდა მონათ მანამდე, სანამ მონობის ინსტრუმენტი შეიქმნებოდა. ქალი პირველია აღმართა შრომის მონათ წარდებოდა.

ასეთი იყო ქალი რუსეთის ძველა-ძალი რევოლუციონადე. ასეთივეა მისი მდგომარეობა დაახლოებით დღესაც მთელ დედა-მშრის ხურებზე სამკითხა კავშირის გამოკლებით.

რა მისცა ქალს ოქტომბერმა? ყური დაუგლით ისე უღენის:

„სამკითხა ხელისუფლებამ ორი წლის განმავლობაში ყველაზე უფრო ჩამორჩენილ ქვეყანაში ვაგეთა, აღმართა მოღვბის ნახვირის—ქალითა გასართავსულებლით, მის გასართავსურებათ „ძლიერ“ სექსთან იმდენი, რამდენიც 130 წლის განმავლობაში არ გაეკეთებია მთელი ქვეყნის ყველა მოწინავე, ვაგაალებულ „დემოკრატიულ“ ოგანებულებას“.

მატილად ოქტომბერმა ბევრ თა ბევრ სოციალურ ქვეყნების მშობილ ქალბატონის საორენებო რამ ყველ დღიურ სინამდვილეთ აქცია. ოქტომბერმა ერთის ხელის მოხმით ვაინადა ყველაფერი ის რაც ქალს სტანჯავდა, სულს უხუთავდა. კონკრეტულად: ოქტომბრის რევოლუციამ ქალი შემოსა ყველა იმ უფლებებით, რომელიც ათასი წლების მანძილზე მხოლოდ მამაკაცის კუთვნილებას შეეფერდა (უფლებდა პოლიტიკური, სამაჭარაო, საჯარო და სხვა). ოქტომბერმა მინიჭა ქალს სხვა უფლებებიც, რომელიც შეეფერა მის, როგორც დღდას, როგორც მომავალი თაობის მშობილს და აღმზრდელს.

ვანაცკლებიერდა მებრუნებულო მობალი: „ქალი თვალისთვის“, „ქალი ქმრისთვის“... სმაგვირად ახალმა პირობებმა ვაწამოშვა ახალი ლიზუნებები—ქალის ენერგია კოლექტივისათვის, სახელმწიფოსათვის.

„შეიქმნა „ახალი“ ქალის ტიპი. ქალი დამოუკიდებელი ეკონომიკურად, დამოუკიდებელი უფლებრივად. ოქტომბერმა შექმნა ამისთვის საჭირო ნიადაგი. და ამ ათი წლის განმავლობაში ქალმა სამკითხა უსსოლო შექმნილ პირობების ვაგომეფება და შესაძლებელ ფარგლებში თავის შემოქმედებით ნიჭის ვაგომეფება.“

ახლახან მოსკოვში დასრულებული ქალითა ყროლობა ამის საუკეთესო ილიუსტრაციაა. „ახალი ქალი“ არსებობათვის ბიძოლის პროცესში დარწმუნდა, რომ მისი და მისი ბავშვის არსებობა-კეთილდღეობა უშუალოდ თვით მასზე დამოკიდებულია, მის სახელმწიფო, კალიოფიკაციაზე. და ამიტომ იგი ცდილობს ისწავლოს, მოემზადოს და დამსახუროს სახელი საქმიანი, სერიოზული ადამიანისა. სანტომეწკლებოდა, სინაზე, მორჩებულა, ყველა ის თვისებები, რომლითაც ხასიათდებოდა ქალი წარსულში, ახალიდა ქალს ისტორიის ვაგაბა. დღეს მისთვის ეს უფრო არ არის საჭირო. ეხლა საჭიროა მეტი სიმტკიცე, ფინანსი, უნარი ნება, ვამებდაობა—და წრით ასეთ თვისებებს ვამოქმედებას ცდილობს დღეს „ახალი ქალი“. „მარჩხალა“ ქალი უკვე არ ეძებს. მასთანადე მუქმიანობა ანაზავასადაც, რომელიც ასე ვამართავდა და კონსერვატიზმი, რომელიც მებრუნება საუკუნობით ოჯახის ვიწრო

ყვარელი ბეკაძის, ლენინის სურვილი, რომლითაც მან მიმართა ამხანაგებს 5 წ. თავზე; „მეგრებათ ამხანაგებო! მივლოცავთ 5 წ. თავს, ჩემი სურვილია, რომ მოხვად ზეთ წელში ჩვენ დავიკავთ მშვიდობიან გზით არანაკლებ ვინმე შეიარაღებულ ძალით“.

ლენინის უშუალო წინამძღოლებს მოკლებული, მაგრამ ლენინის მისი ფილადი დისციპლინის ქვეშ შეკავშირებული რუსეთის მუშების და გლეხების მტკიცე კავშირი ისევ ძველებური მტკიცებით და წინამძღოლობით უძღვდნენ იმ საშესის, იმ იდეას, რომელსაც შესწირა მან თავისი სურვილი, თავისი სიკეთეობა, სისხლი, გაული და აველაფერი რაც გააჩნდა და გამაჯრებამდე მიყავს ის.

საქართველოს მუშათა კლასმა, რომელიც 10 წლის წინედ ასცდა ოქტომბრის რევოლუციისა, რუსეთის რევოლუციის ფორტიდან მოწყვეტის გამო, 3 წლის ბრძო-

ლის შემდეგ ვაგრძედა სოციალ - ნაციონალიზმის მიერ აშენებული რეაქციონური სეპარატუზის კვლავი და შეუერთდა რუსეთის მუშათა კლასს, რომელთანაც ერთად იბრძოდა ის თავიერი წლების განმავლობაში რევოლუციისა და სოციალიზმის გასამარჯვებლად.

დღეს, ოქტომბრის რევოლუციის 10 წლის ზეიმზე, ამავე გამოღის საპროტეკციოს მუშათა კლასი, საბჭოთა კავშირის ერაგული წევრი—საბჭოთა საქართველო კატას იძლევა ოქტომბრის რევოლუციის 10 წლის ბრძოლებისა და გამარჯვებაზე და იძახის: გაუმარჯოს წითელ ოქტომბერს! გაუმარჯოს ოქტომბრის ხელმძღვანელს—კომუნისტურ პარტიას! გაუმარჯოს ოქტომბრის დამაჯრებელს—საბჭოთა ხელისუფლებას.

ჭ. ჰეშვილი.

ათი წლის განძილზე (მოკლე მიმოხილვა)

თებერლის რევოლუციის პირველ დღებშივე აშკარა გახდა, რომ რევოლუციის მამხინდელი ხელმძღვანელები ვერ გადასურდნენ რომელიმე ხალხისათვის იმ საჭიროებოთა საკითხებს, რომელიც რევოლუციის წინაშე იყო მოწოდებული. ეს საკითხები იყო დაუყოვნებელი ზავის შეკავშირება, გლეხობისათვის მიწების გადაცემა და მუშათა კლასის ციხომიური პირობების გაუმჯობესება.

შემთანხმებელმა პარტიებმა თებერლის რევოლუციის მსყვერუბრა ჩააბარეს ბურჟუაზიას, რომლის კლასობრივი ინტერესები ძირაინად ეწინააღმდეგებოდა მშრომელი ხალხის ინტერესებს. ბურჟუაზიას სურდა ომის გაგრძელება, რუსეთისაც კიდევ გადასდა შესაფერი ნაბიჯი და 1917 წლის ივნისში მოუწოდა ჯარებს შეტევისათვის. ამავე დროს არ გადაჭრილა არც ერთი ციტაბე თუ ევრად მნიშვნელოვანი საკითხი, ვითომდა იმ საბაბით, რომ მთავარი საკითხები უნდა გადაეჭრა დამფუძნებელ კრებას. ხოლო დამფუძნებელი კრების მოწყვეტის განებე აიხანურებდნენ, რითაც სურდათ მამხეში ჩაეყვით რევოლუციონური აღტენება და სასოწარკვეთილებაში ჩაეფილი მშრომელი ხალხი.

ასეთი მდგომარეობით ფართოდ სარგებლობდა კონტრრევოლუციის, რომელსაც პირველად სცნავერე გამოიყვანა მამხინდელი მთავარსარდალი გენერალი კორონილივი.

ამიტად თებერლის რევოლუციიდან ვერავითარი დამცავი იდეა ვერ ჩაიღო სწოლოდ იმ მასებმა, რომლებმაც მოახდინეს ეს რევოლუციის. იმ მხალდებოდა უკმაყოფილება, რამაც პირველად თავისი გამოხატულება პოევა ივლისის ამბებში.

3 ივლისს პეტროგრადის მუშათა კლასი და გარნიზონის ერთი ნაწილი შეიარაღებული დასაძრავა ქუჩაში რუსეთის ბურჟუაზიული მთავრობის გამაძრავი, მაგრამ იმ დროს კიდევ არ აღმოჩნდა შესაფერი პირობები იმ გამოსვლების გამარჯვებით დავიკავინებისათვის.

მაშინვე რად ოთხი თვის სრული 25 ოქტომბრის მუშათა კლასმა კომუნისტური პარტიის ხელმძღვანელობით უფრო მომხალდებულად მიიტანა ივრიში რევოლუციის მოლაღებ კერძისათვის მთავრობაზე, საბოლოოდ დასცა ის და გამოაცხადა პარლენტარიატისა და მშრომელი გლეხობის დიქტატურა.

ძალადობის მშრომელი ხალხის ხელში გადასვლას, რაც თავისთავად ნიშნავდა სოციალისტური რევოლუციის დასაწყისს, ბურჟუაზიული და სოციალისტური პარტიები სხვადასხვაგვარად შეგხდნენ. მაშინ, როდესაც ბურჟუაზია მოითხოვდა ოქტომბრის რევოლუციის შეიარაღებულობით დამარცხებას, მუშათა კლასმა პარტიები, რა თქმა უნდა, არ აყენებ წინააღმდეგი რევოლუციის დამარცხებას, მაგრამ იყვნენდნენ სამოქალაქო ომის გაჩაღებას და ცდომილებზე რევოლუციის მშვიდობიანი გზით ლევიტაციის მოხდენას. მთითა აზრით, ოქტომბრის რევოლუციის არ ჰქონდა სასოცხლო ნიშანი და ის ჩა-

მოედინე დღეში თუ არა, კვირებში მაინც უნდა დამარცხებულიყო.

საქართველოს მენშევიკური პარტიის გავზეთი „ერთობა“ 27 ოქტომბრის მინიწივეში სწერდა: „მოსული ცნობების თახანხად პეტროგრადის მუშებში და გარნიზონებში კვავ გამოვიდნენ ქუჩაში და თავისი მოთხოვნები წამოაყენეს... ამკარაა, რომ გამოსეცა განმეორება 3—5 ივლისის დღეების, ე. ი. აჯახებმა უმცირესობის, რომლიც პოლიტიკური ბატონობისათვის წყაჟამდ კიდევ არ მომხალდებულა იბეჭეტული და სუბიეტული პირობები“.

მერე რა დასცევა გამოაყვად გავზეთს აქედან?

„როგორიც უნდა იყოს დროებითი ბედი აჯახებისა მას ბოლოს და ბოლოს დამარცხება მოელის. აჯახებულთა დროებითი გამარჯვება, ეს იქნება ფეიერვერკი კომუნის დაბრძობის, რომელიც სულ მოკლე ხანში ისევ ჩაქრება, რადგან მუშათა კლასს არ აძლეოს დღეს მთელი წესწესი. ლემა გარდაქმნას, ე. ი. განახარციელის სოციალიზმი“.

ამედან ამკარა თუ მენშევიკური პარტიის ლევიტებმა რაგარაი გაბანგინ გამოუტანეს ოქტომბრის რევოლუციისა.

როდესაც პეტროგრადის მუშათა კლასის გამოსვლებში გამარჯვებო დასრულდა და პარლენტარიატის დიქტატურა ფაქტად იქცა, მენშევიკებმა და მათმა ამაჟამად პარტიებმა ამ უღიდეს აქტს რევოლუციის დაღუბდა უწოდეს. ისინი ისტერიული ყვირით ვაკვიოდნ კატასტროფის აუტელიტობაზე და დემოკრატიას მოუწოდებდნენ „რევოლუციის დასახსნელად“.

გიგე გავზეთი „ერთობა“ 28 ოქტომბრის სწერდა: „დემოკრატის ვალია რევოლუციის სხნა, ამ მიხნით ჩვენ არავერს არ უნდა დავვიდოთ. რევოლუციის დაღუბება თუ სამოქალაქო ომი ჩაიხდა. ანხანთა მუშათა კლასი განმარტებული დარჩება და მით რევოლუციის დაღუბება გადავიღებდა. სამოქალაქო ომი რუსეთის დაამუცავებს და ანარქიის უქმდის, რასაც კონტრ-რევოლუციის გამარჯვება მოყვება“.

როდესაც მენშევიკები ასე „სულთათნას“ უგალობდნ ოქტომბრის რევოლუციის, სახანოთა სახანოდენ ქალის ტანსამილით ვაპარეოლი ეჭვრის, რომელიც დაბარჩა დაპარტოვებას, ჯარებს აგროვებდა პეტროგრადზე გასალაშქრებულად. კონტრ - რევოლუციის შეღება აქტიურ მოქმედებას მაგრამ მისი ყოველგვარი ცდა რევოლუციის საკუთარი ძალებით დამარცხების შესახებ უშედეგოდ დამთავრდა, რასაც ხელი უწეწყო აგრეთვე რევოლუციონური მთავრობის სწრაფმა და გადამქალაქმა საჭიბინობამ.

რევოლუციის პირველ დღებშივე გამოქვეყნდა დეკრეტი ზავის შეკვრის შესახებ, რაც ასე სწეწროდა ომით განაწამებე ჯარისკაცებს. მიუწემა გამოცხადდა გლეხობის საკუთრებად, ხოლო დაბრეკა - ქარხნები და მღარაობებ

ჩამოერთვა კაბიტალისტებს და მათი მართვა - გამგეობა გადაეცა მუშათა კლასს. ამ ზომებმა შრომული ხალხის დიდი უმრავლესობა საბოლოოდ ამოუყენა გვერდში სამუქათა ხელსუფლებისა.

მათაგონამ გამოცოცა დეკრეტო ერთდროულად განათავსებულების შესახებ. თითოეული ვარიანტიდან სრულ უფლება თავიანთი სურვილის მიხედვით გადაეწყვიტა ერთეული საკითხი.

მინუსური კონტრ - რევოლუციის უკვე დარწმუნდა, რომ ის საკუთარი ძალებით უძლებს იყო ოქტომბრის რევოლუციასთან ბრძოლაში და დახმარებისათვის მიმართა ანტანტის სახელმწიფოებს.

აქედან იწყება ინტერვენციის და ბლოკადის ხანა. ინგლის-საფრანგების იმპერიალისტებმა თავიანთი ჯარები გადმოსეს რუსეთის განაპირა კუთხეებში და სცნაზე გამოიყენეს ოქციონები: კლანჩი, დენიკინი, ვრახველი, პეტლოურა, მკუჩრა და სხვები.

იმპერიალისტების მიერ ზურგ გამაგრებული კონტრ-რევოლუციის იცვითა რევოლუციის. გახალა სამოქალაქო ომი, რომელი თითქმის ოთხი წელი გაგრძელდა. მაგრამ სამუქათა ხელსუფლების მტკიცე ხელებისა და შრომული ხალხის თავდადებულება ბრძოლაში სძლია კონტრ-რევოლუციის და მისი ნაშტებრეგის სამუქათა კავშირის მიწა-წყალიდან შორს გვიდასტურებენ.

ასე გაუტყრულა იმედება მკაცრის იმპერიალისტებს და შინაურ კონტრ-რევოლუციას. მაგრამ იმპერიალისტმა არ მოსაუყვდა ფორმალის (დაეჩა და ბრძოლის ახალ მეთოდს მიმართა. ეს იყო ეკონომიური გარეუჭევა. მაგრამ მტერს აქცე გაუტყრულა იმედები. უდიდეს ეკონომიური გარეუჭევის გადატანით შრომებლმა ხალხმა შესწლო თავისი ბატონობის შენარჩუნება...

ამის შემდეგ კი ვერობის იმპერიალისტებმა მთავრობებმა იკადრეს იმ ხელსუფლებასთან მოლაპარაკება, რომელსაც მთლი ოთხი წლის განმავლობაში იარაღით ებრძოდენ.

პირველად ეკონომიური ბლოკადის რაკლი ვაიროდა ინგლისთან. 1921 წლის მარტში მიიღეს საავტოო ხელშეკრულება ინგლისსა და სამუქათა დიპლომატიის შორის. ბურჟუაზიის შორის შეკრებულ წარმომადგენლებს ლილდ-ჯორჯი, რომელიც იმ დროს ინგლისის შოქრობის სათავეში იყო სხვაზე უფრო ახელ დარწმუნდა, რომ ინტერვენციითა და ეკონომიური ბლოკადით უფრო მეტ ზიანს აყენებდა საკუთარი ქვეყნის ინტერესებს. მაგრამ ეს ხელშეკრულება იყო არასაბუნად და წარმოადგენდა მხოლოდ პირველ ნაბიჯს უფრო დიდი შეთანხმებისათვის. რა თქმა უნდა ამასთან ერთად ინგლისის ბურჟუაზიას კიდევ არ ავლა ხელი ოცენებზე სამუქათა წესწყობილების შევიდობიანი გზით ლოკალიციის შესახებ.

ევროპის ბურჟუაზია სცილობდა შეერთებულის ძალით აფხულებია სამუქათა ხელისუფლებას უფრო ვიქცა ოქტომბრის მონაპოვარები. ამ მიზნით მათ ვაიხზახეს საერთაშორისო კონფერენციის მოწვევა სამუქათა შოქრობის მონაპოვრობით.

1922 წლის ანგრის პირველ რიცხებში უმაღლესმა სამუქათა მთლი დადგინილება საერთაშორისო ეკონომიური კონფერენციის მოწვევის შესახებ. 7 ანგრის, რომში მყოფ რუსეთის საგარეო დღევეაკისათვან სახალხო კომისართა სამუქათა მთლი შემდეგ ცნობა: „ამ დღებში უმაღლეს სამუქათა მთერ მიღებულ დადგინილების გამო იტანია მარტში იწყება ეკონომიური-დინანსიურ კონფერენციის სადც მონაპოვრობას მიიღებენ ყველა სახელმწიფოები.“

თუ რამდენად გულწრფელად იყო დაინტერესებულ სამუქათა მთავრობა შეთანხმების მოწვევით, სჩანს საგარეო საქმეთა სამსახარის მთერ ვაგზანლი საპასუხოდ ცნობაში, სადც სწავთა შორის მთავრობა შეუდგენა: „რუსეთის მთავრობა მკაცრობილბით იღებს მოწვევის ევროპის კონფერენციისზე, რომელიც გაიხსნება მარტში. რუსეთის დღევეაკის არჩევას წინ წაუჭეუბა სრულიად რუსეთის აღმასრულებელი კომიტეტის საფანგებო სესია, რომელიც

აღუტრავას დღევეაკის თართ უფლებებში“.

იმპერიალისტური სახელმწიფოთა შორის ინტერესთა წინააღმდეგობის გამო კონფერენციის მოწვევა გადაიღა და ის გაიხსნა 10 აპრილ გენუეში. იმპერიალისტებს ამ კონფერენციასზე სურდათ მთლიანი ფორმის შექმნა სამუქათა მთავრობის დასამორჩილებლად, მაგრამ მიხანს ვერ მიაღწერეს. კონფერენციასზე სამუქათა დღევეაკთა მტკიცედ იცადა ოქტომბრის რევოლუციის პრინციპებს. თითქმის თვემანავარი გაგრძელდა კონფერენციის სხდომები და 19 მაისს უშედეგოდ დასრულდა. გენუის კონფერენციის მუსყვერებაში ამ მხინე შეთანხმებულის ვასაფანტავდა, რომელიც კონფერენციის უშედეგოდ დასრულებამ გამოიყვია, მოლაპარაკების გაგრძელება გადაიტანა პაავის თათბირზე.

ამიოვად ერთხელ კიდევ ფუქცე ჩაიართ ბურჟუაზიის ოცენებამ სამუქათა ხელისუფლების შევიდობიანი გზით დამორჩილების შესახებ.

მართალია გენუის კონფერენციამ არც სამუქათა კავშირის მოუტყრდა შესაფერი ნაყოფი, მაგრამ იმევე ხანებში მოხდა ერთი ვიროდ მნიშვნელოვანი ფაქტი: 18 აპრილს, გერმანიის საგარეო საქმეთა მინისტრმა რაქენარემ და ჩინგრინმა, რაბალინი ხელი მოაწერეს შეთანხმებას დღევეაკებურ და საგარეო ურთიერთობის ადგენის შესახებ. ეს შეთანხმება მოხდა გენუის კონფერენციის შესამობის დროს, რამაც დიდი უმარაწყობა გამოიყვია ანტანტის მმართველ წრეებში.

15 ივნისს გახსნილა პაავის თათბირსაც არ მოყოლია არავითარი შედეგი.

ამის შემდეგ სამუქათა მთავრობა მიწვეულ იქნა ლონდონის კონფერენციასზე, რომელსაც უნდა ვაგნესია სხვათა შორის სრუტეების საკითხიც. ამ კონფერენციასზე მოქცეს სამუქათა წარმომადგენელი ვიროკისი. თვითგავარდილები კოვედშირე ცდომილბენ ვაგრძელებუბათ ევროპის სახელმწიფოებებსა და სამუქათა კავშირს შორის ურთიერთობა და ეს უქანასყელი ომში ჩაერთიათ, მაგრამ სამუქათა ხელისუფლების შევიდობიანი პოლიტიკის გამო, თავიანთ მიხანს ვერ მიაღწერეს.

1923 წლის რვა მაისს სამუქათა მთავრობის მიილაკერზონის წილა, რომელიცე ვერზონი იმუქრობდა საგარეო ხელმწიფოების გაუწყებთა, თუ კომუნისტური ინტერნაციონალი არ შესწყვეტდა პრეპოვანდის ინგლისში და მის კალონიებში. ამ უტყვარბა მოთხოენილებამ იმედნად ააღწლა ორევე ქვეყნის მუშათა კლასე; რომ ვერზონი იძულებული ვახდა უქან დაეხია და თავის მოთხოენილებამზე ხელი ავლა.

1924 წელი აღინიშნა სამუქათა ხოიოსიულობის იურიდიული ცნობით მთლი დროს სახელმწიფოების შიერ.

22 იანვრის ინგლისის მუქათა პარტიამ მოუტყრა ხელისუფლებების სათავეში. თებერლის პირველ რიცხებში თითქმის ერთად იმევე იანგლისში და იტალიაში იურიდიულად იცნეს სამუქათა მთავრობა. 13 თებერვლის მთი მაგალითს მიხანს ნარევედამ, შემდეგ აგსტინამ, 9 მარტს სამერწინებმა, 15 მარტს დანკოვმა. ივნისში დანიამ, მაისის ბოლი რიცხებში მოხდა შეთანხმება ჩინეთთან აღოსავლეთი ჩინეთის რაიონ-გუნის შესახებ და ჩინეთიც იცნო სამუქათა მთავრობა. იმევე ხანებში დღიწყო მოლაპარაკება იაპონიასთან, რომლის დასრულების შემდეგ იაპონიის მიერაც ცნობალ იქნა სამუქათა მთავრობა. ოქტომბრის ბოლი რიცხებში საფრანგეთიც ვაყავ სხვა სახელმწიფოების მაგალითის და საგარეო საქმეთა კომისართას იურიდიულად ცნობის სივლი გამოუტყვავია. აქვე მოქცენ დანარჩენი წერილი სახელმწიფოებზე ზოგიერთების გამოკლებათ.

14 აპრილს გაიხსნა ინგლის-სამუქათა კონფერენცია ხელშეკრულების შესამყვებლად, სადც როივე მსართისათვის მიიღებდა შეთანხმება იქნა მიღწეული, მაგრამ ეკონომიკის მთავრობის დმარცხების შემდეგ კონსტიტუციონალ მთავრობამ ხანებეული ხელშეკრულება გააუქმა.

საბჭოთა მთავრობა, გარდა საცხოვრებელ ხელშეწყობების დაფინანსების ცდილობა აგრეთვე მშვიდობიანობის უზრუნველყოფის ხელშეწყობების დაფინანსებას, ამ მიმართულ შემთხვევებში დასრულდა მოლაპარაკებები ოსმალეთთან, გერმანიასთან, ლიტვასთან და უკანასკნელად სპარსეთთან. მონაწილეობას აღიწერა აგრეთვე განთავსების და ეკონომიკურ კონფერენციებზე, სადაც საბჭოთა დელეგატები შესაფერისად ამსულებდნ ბურჟუაზიისა და შემთანხმებულების თვალთმაშობას.

აქვე აღინიშნავია ერთი გარემოება: ყველა ის მთავრობები, რომლებმაც ცდიეს საბჭოთა კავშირის და ევირდენ მასთან საქმიან ურთიერთობას, პირველ ყოვლისა გამოდიოდნ თავიანთი კლასური ინტერესებიდან. ბურჟუაზიის დღესაც არ აღუბია ხოლი პროლეტარიატის დიქტატურის საწინააღმდეგო მოქმედებებზე, ის დღესაც ძვირფასად ცდილობს საბჭოთა კავშირის დამარცხებას. ამის ამტკიცებს ინგლისის კონსერვატორული მთავრობის საქმიანობა, რომელმაც გასწვეტრა დიპლომატიური და საგარეო ურთიერთობა საბჭოთა მთავრობასთან. ამსვე ამ-

ტკიცებს საფრანგეთის რეპუბლიკის მთავარი პრეზიდენტი კაიო.

ოქტომბრის რევოლუციის ათი წლის თავზე ჩვენ ისევ ვიმართლებთ ომის საფრთხის წინაშე, მაგრამ გაცილებით უფრო უკეთეს მდგომარეობაში, ვინემ რევოლუციის პირველ წლებში. ჩვენი მთავარი დასაყრდენია ევროპის იმპერიალისტთა ინტერესების წინააღმდეგობანი, შრომული მუშათა კლასის თანადრობა, დამატარებელი კლასის საბჭოთა კავშირთან სოლიდარობა, შინაური სიმტკიცე და ეკონომიკური სიმდიდრე. ეს ისეთი დიდი ფაქტორებია, რომელსაც არ შეუძლია ანგარიში არ გაუწიონ საბჭოთა ხელისუფლების მტრებმა.

აქედან ამჟამად, რომ ევრაგიითარი ძალა ვერ შესძლებს საბჭოთა წყობილების დამარცხებას და ის ხელისუფლება, რომელსაც მისი მტრები ორი კვირის არსებობას უწინასწარმეტყველებდნ, რევოლუციის ათი წლის თავზე მტკიცედ განაგრძობს სოციალისტურ მშენებლობას და მიუყვანს შრომელი ხალხი საბოლოო გამარჯვებისაკენ.

ს. გლიაძე.

სახალსო მასწავლებელი კეულად და ეხლა

ოქტომბრის რევოლუციამ ძირ-ფესვიანად შესცვალა ადამიანთა შორის დამოკიდებულება, შესცვალა მენტებიანა გავება და საფათა ღირებულებაც.

ოქტომბერი ყირამალა გიდატარიალა ადამიანთა წარმოდგენა ამა თუ ამ მოვლენაზე, მაგრამ ამ რევოლუციის მტკიცე რომ არაფერი გაუკეთებია, ისიც საქმიან იქნებოდა, რომ მიეღო საწყაროს ერთ მიეჭეს დი წაწილზე მარქსისტული სოფლმშენებლობა გააბატონა: რაშიმ მდგომარეობის ეს სოფლმშენებლობა?

მარქსისტული მშენებლობა საზოგადოებრივ განვითარებაზე ემყარება, რომ თავის განვითარებაში საზოგადოება იმევე კანონებს ემარჩილება, რომელსაც ემორჩილება ბუნების მოვლენები. მიუხედავად იგივედ შეუძლებელი მოძრაობა უცვლელი კანონი, როგორც ბუნებაში, ისე საზოგადოებრივ განვითარებაში.

ასეთმა მსოფლმშენებლობამ სრულიად შესცვალა ჩვენი ახლა და წარმოდგენა ყოველგვარზე და ეკრითი სახალსო მასწავლებლებზე: თუ ჩვენ სახალსო მასწავლებლები ოდესმე მივაჩნდა პატარა მოვლებზე, რომელსაც სახელმწიფო აკისრებდა პატარა მოვლებთან—ბავშვებთან სათვის წერა — კითხვის სწავლება—ღღის სულ სხვათა რია ჩვენი წარმოდგენა ამავე სახალსო მასწავლებლებზე.

„სახალსო მასწავლებელი!“—ეს სიტყვები დიდმნიშვნელოვანი სიტყვებია!

კლდითი აღქმურილი ადამიანი არ იბადებდა. ადამიანს აქვს მხოლოდ ნიჭი ისწავლის ყველაფერი, რასაც ნახავს, რასაც შეიგრძნის, რასაც სხვისაგან გაიგებს. ყველაფერი თვისთვის ადამიანი: მას ბუნებისაგან აქვს ნარკუნებში ეს ნიჭი და თუ ჩვენ მოვესმინებთ ადამიანს საშუალებას შეითვისოს ნახული და გაიანილი, შეიგრძნოს, ბუნების კანონების საიფუძვლები, მაშინ ადამიანი დარჩება ისეთ მდგომარეობაში, რომ ის არაფერი არ გაიჩინებდ მალის არქიპოლაზე დასახლებულ ცეცხლებსაგან.

სახალსო მასწავლებლებმა უნდა გარდაქმნას პატარა ორგება ცხოველი — პატარა ადამიანი დღე შეიძლება გენების ადამიანთ. მას უნდა ასწავლოს მას ყველაფერი: რაც ჩვენზე წინ შეუტყნია კაცობრიობას. უწინარეს ყოვლისა, სახალსო მასწავლებლებმა უნდა მისცეს ახალგაზრდას ხელოვნის ისეთი იარაღი, რომლის საშუალებითაც ის შესძლებს ყველაფრის შესწავლას. ეს იარაღი წერა-კითხვა. ეს იარაღი ადვლდების კლდის უფერძან და მით უფრო. გამოსადეგი იქნება იგი, რაც უფრო კარგად შეითვისებს ადამიანი ამ იარაღის მომხმარებას.

ეს კი ეს ხელშეარჩავს რასაკარგებელია. სახალსო მასწავლებლის ხელში. მაგრამ განა ამითი ამითიწერება სახალსო მასწავლებლის დანიშნულება ადამიანთა ცხოვრებაში? სრულითაც არა! სახალსო მასწავლებელი წერა-

კითხვას აყველთვის ასწავლიდა და ამ საქმიანთვის საზოგადოება ყოველთვის პარტიისკენით განვირბოდა მია, მაგრამ სულ სხვა არის დღეს სახალსო მასწავლებლის დანიშნულება და როლი თანამედროვე ცხოვრებაში.

ოქტომბრის რევოლუციამ შექმნა ისეთი წესწყობილება, რომელშიაც მთელი ძალა — უფლება მშრომელი მასის ხელშია. ოქტომბრის რევოლუციამ გამოკლდა მუშეთ — გლეხებზე სახელმწიფო — პაროლარიატის და ღარიბი დღევანდობის დიქტატურა. ვინ არის ბატონ-პატრონი დღევანდელი კავშირი ცხოვრებაზე? ვინ არ იცი, რომ მიეღო საბჭოთა კავშირში მთელი ძალა — უფლება ხელში უქირაო მუშათა კლასს და ღარიბ დღევანდობის ვინ არ იცი, რომ ძვილი რეჟიმის დროს, ელიტარობების დროს, არამც თუ არ ზრუნავდნ მუშების და გლეხების განათლებაზე, არამედ მთელი ცეცხით იყრ მიუხედავად, რომ სწავლებს საქმე ისეთ პირობებში ჩაყენებით, რომ მშრომელი მასის უმეტესობა ვერ ესარგებოდა სასწავლებლებით. და ამ ანის გამა რუსეთის მცხოვრებთა დიდი უმჯალესობა, თითქმის 85 კრუს. სრულიად წერა-კითხვის უცდინარად იყო დარჩენილი.

ოქტომბრის რევოლუციამ სულ ერთიანად გადატარია ჩვენი ცხოვრება და უფლებები ხალხს ხელში ჩაუგდო სახელმწიფოს მთელი მასწავლებლება. რომ ამ აქმედ აყველ უფლებას მოვლდებოდა. დღეს კი დიქტატორის უფლებით აღუქრებოდა ხალხს მიონდი მშრომლებისკენ იგი თავისი საკუთარი თავის კლდითი შეიარაღება. სრულიად ბუნებრივია, რომ მუშათა და გლეხთა ხელისუფლებამ დაარსა ხალხისათვის საკმაო რიცხვი სკოლებისა. მაგრამ მისთვის შეუძლებელი იყო მასწავლებლების ახალი კადრის შექმნა. ის იძულებული იყო მოეძებნა ახალი კადრის შექმნა. ის იძულებული იყო მოეძებნა ახალი კადრის შექმნა. ის იძულებული იყო მოეძებნა ახალი კადრის შექმნა. ის იძულებული იყო მოეძებნა ახალი კადრის შექმნა.

ჩვენი მომავალი ცხოვრება კომუნისში, ამაში დღეს ყველა დარწმუნებულია. ყველამ იცის, რომ საბჭოთა კავშირში იმეძებდა ახალი ცხოვრება და ეს ახალი ცხოვრება არის მომავალი კომუნისში. მველ რეჟიმის მოქალაქე ახალი მოქალაქე ცხოვრებისათვის. ახალი ცხოვრების განვითარება ახალი მოქალაქეების მომზადება დაკისრებული იქნა სახალსო მასწავლებელს. ვისი მუშაობა უფლებამ ამ პატარა და ჩუმი მოქალაქის მუშაობას მასწავლებელი დარწმუნებული უნდა იყოს, რომ უმისინი შეუძლებელია ახალი ცხოვრების მოწყობა. აქ ახალი ცხოვრებისათვის კი აუცილებელია მოქალაქეები, საქმიან ისეთი მოწყობები, რომლებსაც უნდა სწამდნ მათი მუშაობა, მათ

მიერ სოციალიზმის შინაგან არის მთელი კაცობრიობის სა-
წესი, მთელი ქვეყნის სამსახური, რომ ის, რასაც ისინი გა-
აკეთებენ შრომის სამყაროს შესაქმნელად, გააბედნიერებს
მთელი მსოფლიოს მშრომლებს.

სახალხო მასწავლებელი თვითონ უნდა იყოს ასეთი
დიდი აზრის თავის მოღვაწეობაში, მის ნება აქვს უფროსი
ყველა, რომ მისი ნაკლები საქმე ყველადათვის სისარგ-
ნოა, რომ მისი შრომა ქმნის სიმდიდრის მუშათა კლას-
ისათვის და ღარიბი გლეხობისათვის. მხოლოდ ის მასწავ-
ლებელია დღევანდელი პირობებისთვის შესაფერისი, რომ
მისივე დარწმუნებული თავის ასეთი მისიაში.

ჩვენ გვეცოდინება, რომ ასეთი მასწავლებლის წარ-
მოღვაწე თავის თავზე, როგორც დიდ მნიშვნელობაში მო-
ღვაწეზე, გამოდიანარეობს მისი მოღვაწეობიდან და არა
მისი განდიდების სურვილიდან.

როდესაც სახალხო მასწავლებლის მოღვაწეობის სი-
დიდებზე ვსაუბრობთ მაგნიტმა მისი მატერიალური
მდგომარეობა და ნაყოფი იქნება მთელი ჩემი არსება.
ფიქრობ: ვაი თუ ამ პატარა დამიანმა და დიდმა მოღვა-
წეებში პირველობათ ჩასთვალის ჩემი ლაპარაკი და მიზნისა:
შეალოთ ჩემი განდიდებისთვის. მაგრამ არ მეგონა;
თუ ასეთ დიდ მოღვაწეს საშუალება არ მისცემდით ნა-
ხევრათ მათივე დაქვემდებარებაში მისი უპირველესი მიზ-
ნის მიხედვით მათივე.

დიდად ვშიშობ, რომ დღეს მასწავლებელი ამის მეტ-
ყვის, მაგრამ მე გინდა ამას სრულიად გულწრფელად
ვლაპარაკობ.— რომ მასწავლებლის მატერიალური მდგომარე-
ობა მათე, სულ მალე უსრულდება და იქნება.
ამაზე ზრუნავს თვით ჩემი ხელისუფლება. რა თქმა უნდა
სოცლის მასწავლებლის მდგომარეობა მატერიალურად
თუმცა არც დღეს არის სანატრელი, მაგრამ ისიც ხომ

მშრომელთა უდიდესი ზიზის დღე

1917 წლის თებერვლის რევოლუციამ რუსეთის
პროლეტარიატს ვერ გაუმართლა ანუ დიდი, ვერ მიანიჭა;
სრული თავისუფლება.

თვითმპყრობელობის მეშვენიერად ბურჟუაზია მო-
გვედინა, რომელიც ცდილობდა რევოლუციის გამოყენ-
ებას თავის კლასობრივი ბატონობის განსამტკიცებლად.

რევოლუციის სათავეში მოექცა ბურჟუაზიის ლა-
ქები. რომელიც არ იწუხებდნენ თავს პროლეტარია-
ტის მდგომარეობის გასაუმჯობესებლად და ლაპარაკდნენ
მათ ხელმოყოფად დაბრუნებას.

პროლეტარიატმა მათე აუღო ალლო მათ ასეთ ბო-
როტ განზრახვას და დაიწყო მხადება ახალი ბატონების
დასამზადებლად.

რუსეთის პროლეტარიატმა კომპარტიის ხელშემა-
ცილობით 1917 წლის ოქტომბრის თვეში მოახდინა
მთელი რევოლუციის, რომელიც შრომითი ხალხს საბო-
ლოდ მიანიჭა ნანატრი თავისუფლება, გააბატონა ის
სახელმწიფოში, მისაბო კლასები და ერთეული მონობა
საბჭოთა დიდი კავშირის ფარგლებში.

უდიდესი ქვეყანაში რომელიც დაუძლეველი იყო
ომით, სადაც ჩამორჩენილი იყო ტენიკა, სადაც სა-
ფუძვლად იყო შერყეული ეკონომიკა, ჩამკვდარი
იყო ტრანსპორტი, შერყეული იყო ფაბრიკა-ქარხნე-
ბა.—ამ ქვეყანაში რუსეთის პროლეტარიატმა ხელთ
იგდო ძალაუფლება, რათა აეწინებინა ახალი საზოგადო-
ებო მუშეში მშრომელი ხალხის ექსპლოატაცია.

ინგლის-საფრანგეთის ინტერვენციები, თვითგაბარ-
დილი ვენერები, პარტახტიანი ტრივი, სიმშობა, —
ასეთი იყო პირვანდელი დამპყრობების, რომელიც უნ-
და დაეძლია მუშურ-გლეხურ ხელისუფლებას.

მრავალ ასეული ვერის მანქონელ გადამდილ ფრა-
ნტზე მუშათა კლასმა შერიგა და შიშველმა, გლეხებმა
დახმარებით, გაანადგურა თვითგაბარდილობა ჯარები და
დაამარცხა ინგლის-საფრანგეთის დესანტები.

უქველად, რომ ამ ათი წლის განმავლობაში მასწავლებ-
ლების ცხოვრების პირობები მოკვლევი უკეთესია ვიდრე
ეს იყო ხუთი—ექვსი წლის წინათ.

ერთი თავის წერილში უკვდავმა ლენინმა სთქვა, რომ
სილატაქში მყოფ მასწავლებლებს ვერ გავამრავლებთ,
რადგან მათი მუშაობა იმდენათ მნიშვნელოვანია, რომ
მთელი ჩვენი უყრდნობა მათ კვილიდებისათვის უნდა სისარ-
გნით, მართალია, სახალხო მასწავლებლები ვერ არის
საკმაოთ დაქვემდებარებული; ის არც ერთი არების
დროს არ ყოფილა უსრულყოფილი, მაგრამ რაც არ
ყოფილა ძველი რეჟიმის დროს, ის შეიძლება იქნეს, ის
უცილებლად უნდა იქნეს დღევანდელ ცხოვრებაში. ხე-
ლისუფლება მცირდება დაქვემდებარებაში სახალხო მასწავ-
ლებლებში. დატილია და კიდევაც შესძლებს ეს
თავის სურვილი დაავიტირების ორმოცდაათი პროცენ-
ტით მიანიჭ. ამასთან ერთად მასწავლებლობა თავის მხრივ
ყოველ საშუალებას ხზარობს თავის მოღვაწეობის გასა-
ფართოვებაში, რათა შესძლოს მის პირნათლად შესრულ-
ლოს მასხედ დაქსრებული საბჭოთა და პასუხსაგები მო-
ვალეობა.

დასასრულ არ შემიძლია არ აღვინიშნო, რომ დღე-
ნდელ შრომის სკოლაში გამეფებულმა კომპლექსურმა
სწავლის სისტემა და შკოლაში მარქსისტული მსოფლ-
მხედველობის*მეტანამ მთელი სახალხო მასწავლებლობა
გარეკოლომნიერა და, თუ ძველად მასწავლებლობა
უმცირესობა აწარმოებდა რევოლუციონერ ბრძოლას,
დღეს მათი დიდი უზრუნველსობა რევოლუციონერ სუ-
ლისკვეთებით არც გასკვალული, მთელი მასწავლებლო-
ბა კი საბჭოთა ბატონობისვე სტეფს და სახელმწიფოებ-
რივ აღმშენებლობაში გულწრფელ მონაწილეობას
იღებს. ს. რ. რ. ბაბაშვილი.

კომპარტიის ხელმძღვანელობით საბჭოთა კავშირის
ქუშემა გაიანარჩევს პირველ შიარავნულ ბრძოლაში
მსოფლიო იმპერიალიზმის წინააღმდეგ.

ათელილი მილიონი მსხვერპლი იქნა მოკვებულა
აოკალისტური მშენებლობის პირობაში.

პროლეტარიატის მოსისხლე მტრები „სულთათანას“
უვალობდენ საბჭოთა ხელისუფლებას, რაცა პარტია, მუ-
შათა კლასი და გლეხობა შეუძლებენ მეურნეობის აღდგე-
ნას.

სინამდვილედ მათ მწარედ დასცინა.

განათვისუფლებული პროლეტარიატი არ შეეშინა
ტენიკურ და ეკონომიურ ჩამორჩენილობას, ქმნი და
მოიხარა წერილი ბურჟუაზიულ სტიქიის წინაშე, არ წა-
მოიხოვა მსოფლიო იმპერიალიზმის წინაშე და წამოაყენა
ლოზუნები სოციალისტური აღმშენებლობისა საბჭოთა
კავშირში.

დაუღალავ სამეურნეო მუშაობის გზით იზრდებოდა
ამ ათი წლის განმავლობაში მსოფლიოში ერთადერთი
სოციალისტური სახელმწიფო—საბჭოთა სოციალისტური
რესპუბლიკების კავშირი.

მუშათა კლასმა სძლია ეკონომიური ქაოსი და აღა-
დგინა მეურნეობა ომადე არსებულ დინიკურ მალა.

პროლეტარიატმა გაიმარჯვა სასუტერი ძალბობი,
მშრომელთა კოლექტიური შემოქმედებით და მატებს
არაჩვენებლური რევოლუციონერი გატაცების მოზოხ-
ბით.

ოქტომბრის ათი წლის თავს საბჭოთა კავშირი ეგე-
ბება, როგორც ეკონომიურად და პოლიტიკურად გან-
მტკიცებული სოციალისტურ განხე დაზღვარი სახელმ-
წიფო.

ეს გარემოება ახარებს საბჭოთა კავშირის პროლეტა-
რიატს, ის უსაყვებს მას საბოლოო გამარჯვების რწმე-
ნას და მატებს ენერჯიას შემდეგი მუშაობისათვის.

მასწავლებელი სოლომონ მესხიაშვილი.

ოქტომბრის დღეები

მოგონება

მოგორავს ტანკა,
ვეშაი ტანკა,
რკინის ეშვებით.
ნეტავ ეს ხალხი
რამ ააჯანყა
დიდ — ნუგუმებით?
გრგვინებით,
გრილით
ხანზარებს ჩუჩა
ამბობებულო;
ზარიკადებზე
იბრძვის ურჩად
გმირთა კრებულო.
ბრძოლის აღმურბი
აუშვიათ
თუჯის ქალაქებს;
ნგრევის და მსხვერვის
ორგიაა,—
ჰქმნიან არაკებს...
მოძიეთა სისხლი
ბევრ ღებვლდებს
მოაჯარაყებს,
ზუზუნებს ტყვია,
სისხნებს ტყვია,
გვიოგვინოსანი
ოქტომბრის ტყვეა.
ხალხმა ცხებებს
დაუწყო ნგრევა,
ისმის მონობის
ბარკილთა მსკრევა.
ქუჩებში ვგარი
ვიღარ ეძებვა,
სასაღისსაყენ
არის შეტყევა.
ფრიალებს დროშა
ჯაჯანებისა,
ნიშანი ქუჩის
გამარჯვებისა.
—წინ! სასაღისსაყენ!
სადაც ბუღლის

შხეტია კრებულო!—
მოუწოდებდა
ჯარის კაცი
გულ — აღზნებული
და მტერთა რაზმებს
მიარღვევდა
გაღიბებულო.
ვი, მეზარბაზნეე!
დაუშინე
ავუ იმ ტაძარს,
იქ შეიხიზნა
ოფიცრობა
და იუნკრობა.
—ბუფს!!!
მოხვდა გუმბათს!
ჩამოივრა!
ვაშა ჩეენს ხანძარს!
მშვილობა ქოხებს!
სასახლეებს
პირქვე დაშობა!
—მეცეხო!
ბეცებო!
რას სჩადით,
რას!—
ჰკვივის ვინც ვაურბის
მტრის სისხლის ღერას.
—ხა—ხა—ხა—ხა!
მაშ, რა გვერათი,
ჯვალაიბო,
შეგ რომ ჩასაფრდით
ხელს არ ვახლებდით
„წინდა“ ტაძარს,
მონღებს ბუღეს?
ხა — ხა — ხა — ხა!
ღა-ნაიყა
იმ ოქტომბრით
გამაქვარ ყუმბართ
ჯვარი რეგორ
ვა:პოლსა?!
ხა—ხა—ხა—ხა!—
და ამ ხარხარზე

კვლავ ყუმბარამ
გადირხარას!
—ვაშაა!
ცისა და მიწის ღმერთებს
დავეციტ მეხი!
გრეგინავს სარდალი,
ჯვარის — კაცი,
უბრალო გლეხი!
—ბარბა! — სიბო!
რას ღრიალებთ
ყოღურ ვაშას?
რად ანადგურებთ
წინაპრების
შექმნილ კულტურას?—
ცოდს პერიდა
ვიღაც ღობიანი
ლორი—ბურკუა,
შავრამ მისი ხმა
ზარბაზნების ხმამ ჩააყრუა,
და იყო ბრილია
დაუნდობელი
ხელისუფლების
დისაპრობილად,
ბრძოლა სასტიკი
და უღმობელი,
დიდი ოქტომბრის
მახარბელად.
და გაიმარჯვეს!
ძირს დაეშო
ქვეყანა ძველი,
ქვეყანა ძარცვის,
განზრუნების,
და მონობისა
ფრიალებს დროშა,
ფრთა — გაშლილი,
როგორც ფრინველი,
დროშა წითელი,
დროშა ხისნა,
დროშა მშობისა!

გ. ქუჩიშვილი.

ჩვენო გზა

(ოქტომბრის 10 წლის თავზე)

ვის განუღვია ტანკა იმგვარი?
სისხლი იმდენი ვის დაუღვია?
მას ედა მზარზე გოლგათის ჯვარი
და ქონდა თვალი ტრემლებით
ღვრილი!

მისი სახელე იყო შრომელი,
დაბალო კლასი: მუშა და გლეხი,
იდა ბატონი, გაუმომიელი,
და თამბუქ მისებან—რისგა და მხენი...
ვით უამრავი მცონარე მწერი
და სისხლის მშემლი წუწუი ობობა,
მუშათა უზნებს ეხედა მტერი,
ანლაბულდემი რომ იშობიდა...
შვარამ მის გულში აღსდგა იმედი
და გაკოსკროუნდა დიადი რწმენა,
ჩაგროლო უზნებმა აღმართეს ქედი
და ამოადგეს საერთო ენა.
ჩაბღენი მსხვერპლი გაიღვის იმათ
და მტერს შეუწირეს რამდენი გმირი?

სისხლი თუ ოფლი დიოდა წვიმით,
მაგრამ დროს, წარსულს, ღღეს აივარ
ესტორი,
რადგან ნაყოფი მოილო ალომ
და გადიშლა უხეად სამკალი:
ხნა მოიბოვა მუშათა ძალამ,
გარს შემოქმედო ჩაქუჩს ნამგალი...
მოიღს ოქტომბრით ეს აღტყინება,
მას მოსდევს დროშად სახელი — **ლე-
ნი:**

ეს ახალ ქვეყნის ალორძინება
და ეს გზა მისკენ ჩვენია, ჩვენი!
ათეულ წელში ათ საუტუნედ
უკვე საკაოდ გაავლეთ კვალი
და გვებრძება აწ შრომელთ მუნედ
წინ კომუნისტის ელვარე თვალი...
მისდა თავმდებად ჩვენი ოფლია
იქ, სადაც დროშაც აღმართება,

და ვერ შეზღუდოს ძეგლი მსაფ-
ლომ
ახალი ქვეყნის ეს მიმართება.
რვა საათიდან შეიდი საათით
მზარებ-შემგებულო მილტვის შრომა.
დამძიმებული ხელის ტატიეთ
უზსკერულს ეშვება ძველი შეცდომა,
როცა ქედ-წახრით ჩავგვირქვს
ჩაგრული
ბგერ საათებად ძარღვებს უყრიდა
და ასე ტანჯვის ჯვარზე გაკრული
შრომა უფლებას კისერს უხრიდა...
აწ გვაქვს ოქტომბრის სხვა აღტყი-
ნება,
წინ უძღვის იმას სახელი—**ლენინ!**
წითელ ალმებდა მისი ჩინება
„**შედი სისარულის**“ ჩვენია, ჩვენი...
გ. ზომლეთელი;

რევოლუციონერი

ჩემი უფლება გამოვსვდე სისხლით და ოფლით, ვლგარი და კულტი პარიზის ბოძებარ ტალღებს. ჩემი წყალუბრა მუწუხარება უკუღმართ სოფლის, ნემ კიდევ ბევრჯერ ავაფეთქე მომწამლავ ნაღმებს. ოხ, ოქტომბერო, მე შეგვლევ წითელი ფერით, მე ავიტანე შენი დროშა დიდების ძეგლად და ამიტომაც მხიარული დღეს ასე ვმღერა: — დიდება შენდა ოქტომბერი, დიდება შენდა რომდენი თვალი დანატრდება შურის აღმშროთ რომდენი გული აიგება სეგდის ანკესზე...

შენ საქართველოც, დაგამშვენებს სახე ალური და ვარსკვლავების ორდენები დაძაბულ მკერდზე. ვინ, ვინ გავადებს ბინძური ხელის შენს გულში დაფურს, ზიზღი შრომის მტრებს, მოლაღატებს და ვაჟაყვილებს. ცეცხლად დავაუვალ თავისუფალი სიმორის ქართულს, რისხვით აღმობათვა შრომის ოფლით გამურულ ხელნებს. ვერ შემეშინებს ვერც მუქობა, ტყუა, იარი, ჩემი გულია ბარიკადა — ჩაგრულ საფარი. შრომის ქვეყანაც, მე მსურს გთხოვა სიტყვა ნარი, მსურს მოგახვიო ბრწყინვალეობა მზისა და მთვარის.

ლიდია მეგრელიძე.

ოდეს გავტრეხე ღებოღონე

როდესაც დიღური სიხვადით დაღლილი და დახურ-დახვეულობ ცხოვრების უმღღურნი ამ და თაღყო ქალაქს მოუკლიდები, სავსე მკერდით მოკისურქეთეთ, გული გაგვიფანტოდება, თვალნი გავგიფანტოდება და ვგაგონებთ საკუთარ თავსა.

ჩვენ გვიყვარს ნაკადლის პირად ჯღომბ, სდაც ტი-რიფი დასტორის ნაკადლს ძმა დაკარგულ დასავით, ნა-კადლით კი ქვეზე კისისებს როგორც ბავში, რომელმაც ფარვანა დაიჭრა.

ამ საღამოსაც მე და თაღყო ტრიფი ქვემ ვზივარა და რაღაც ვგაღონებს.

თაღიკოს ტრიფიფით დაბლა დახრილი აქვს თავი და ფეჭობს, თაღიკო ისეთი ადამიანი, რომლისთვის ყოველი სიტყვა სუნთქეთს საკუთარ სიკაცლოდ და ყოველი მოქმედება ცოცხლობს საკუთარი გზით.

ახლაც, აი, რაზე ფეჭობს თაღიკოს:

— იყო დრო, ოდეს მკედრები დგებოდნ სამაზიდან, ახლა კი, ხშირად, ცოცხლებს წყების სამაზიში.

ეს ვუთხარი მე თაღიკოს და ჩაფიქრდა თაღიკო, მე ეს თაღიკოს იმბოტ ვუთხარი, რომ დაქინდნენ ბევრნი, და-პატარადენენ გულები, გამოფიქრნენ სულენი, მთლიანი ძლიერი პიროვნებანი აქა იქ მოსწიანან. როგორც ვარსკ-ლე აუშინებს უკუნი რამეში. დახურვადებული ბაზო, უშპარი და უშპარი, პირად განდიდების ეტერებს და პური და სა-ნახაობისათვის ყველაფერს ყილი.

ზის თაღიკო, თვადარბილი და ტრიფიფით შრი-ალებს:

— ას, რატომ დავბობდე ასე გვიან! ნეტები, მეც მენა-ხა ის დრო, რომელიც შენ ასე გძლს.

— როდესაც შევეს ვერბოდი?

— ჰო. ან ის დრო, რატომც შენ და შენი ამხანაგები რევოლუციის იცადით სამოქალაქო ომში.

— შენ რომ ათი-ხუთმეტრ წლით ადრე დაბადებუ-ლიყავი დიდი რევოლუციონერიქალი. იქნებოდი, —მუ-ზნენი თაღიკოს.

— ახლა არ ექნებენ?

— რევოლუციონერის ცხოვრება ჰქმნის და არა კა-ბინეტი, ახლა შენ შეგოდნოა თავით, გონებით შეიფნო რე-ვოლუციის საკიროება, მაგრამ გულით და იმ მეროვ არ-სებით, რომელსაც ყოველი ადამიანს მკერდში ბატარებს, შენ ვერ შეეგონებ მას. საჭიროა მისი განცთა, თაღიკო. შეილს შეიგონებო დედა, ვადაის კი მხოლოდ მოვლა შე-უძლია. ძველი რევოლუციონერისათვის სიტყვა და საქმე ერთი იყო. ახლა კი... ახლა ძვირად მესმის ლითონი სიტ-ყვა ცეცხლის სულით მზორავთ.

შუტს თაღიკომ თავი მაღლა ასწია და შემომხედა.

— შენ ამბობ ლითონის სიტყვა ცეცხლის სულით მზორავთო. მე ვამბუნდა ერთი ასეთი სიტყვა. ხომ იცი ჩემთვის ყოველ სიტყვას საკუთარი სული აქვს. გინდა გტყვი!

მე ესლდემვარ. არის წუთები, როდესაც დღმილით შე-იძლება ლაბაროკი.

— იცი, —მეუბნება თაღიკო, —საღლაც წაიციეხთ ასეთი უჩვეული ამბავი: ფრანგები ვერცხის იცადენ გერ-მანელებისაგან. ერთ ბრილიან გერმანელებმა სძლიეს და ფრანგების რაზმი ამოხოცეს. დარჩა თურქე მარტო ფრანგი ოფიცერი ცოცხალი. ოფიცერმა ვადახდა თავის დატრობ-ისა და დახოცო ჯარისკაცებს და ხედაც-განმარებულა ფრანგების სანგრებზე ამოღან. მაშინ გაზარდა ოფიცერი და დაუყვია თავის დახოცოლ რაზმს:

— მკედრებო, ადექთ!

— იცი, გვიც, აღსდგენ მკედრები და გერმანელები გაიქცენ.

მე თითქოს მზის სხივებით და სითბოთი ამევსო მკერ-დი. თაღიკო კი განაგრძობს:

— ჰო, ასე დიანახა იმ ფრანგმა. თურმე დახოცილებ-ში და დაქოილებში ბევრნი ყოფილან ისეთნიც, რომელ-თაც თავი მოიმკედლარუნეს და დახოცილებში დიამაღუ, რომ დარწმუნელებენ ცოცხალნი არ ტყუენა ჩავარდნილენ მტერს. და როდესაც ავიცერნა დაიყვარა:

მკედრებო, ადექთ!

ისინი ადუნენ და დაწყეს ბრძოლა. აი, როგორც უქნაური ამბავი წყვილები. არ იცი კი, რამდენად მართალია ცა ამბავი. მაგარი ხომ ყო ლითონი სიტყვები (იცხლის სუ-ლით მზორავთ)?

თაღიკოს სიტყვებმა მეც მომაგონეს ასეთი დიდი სურათი და მე ვუთხარი თაღიკოს:

— მეც წამიციება შენი მოთხრობილი ამბავი. მაქსიმ გორკის აქვს ის დაწერილი. მაგრამ ვანა საქმე იმაშია, ნა-მდელიად ყოფილიყო ეგ შემთხვევა? საქმე იმაშია, რომ ადამიანს სწამდა, ჰქონდა რწმენა გამარჯვებისა და გაა-ზარჯავა კიდევ: იცი, თაღიკო, რწმენა უღმდელი ციხა. რწმენა დაკარგული ადამიანს ცოცხალი ღლიში. ფუ, რწმენ-ნა დაკარგულ სიკაცსებს. აი, მე ვიგნობ რთვის ამბავს, შენმა სიტყვებმა მომაგონეს. მართლაც რომ იმ იყო არა მტრო სიტყვა ცეცხლოვანი, საქმეც იყო, დიდი და ცეც-ხლოვანი. მე მოვიხსობ შენ, როგორც ბრძოლა რევი-ლუციისა და რა ხალხი შექნა ამ ბრძოლამ.

თაღიკო დაინარა ჩემსენ იმ ტრიფიფით, მინდარებუ, რომ იყო დახრილი და სმენად იქცა.

II

— შენ არ იცი, თაღიკო, რამდენი სისხლი და ცრეპ-ლია დაღლილი რევოლუციისათვის. რამდენი დატრირა-ლი საღლავ აქვს რევოლუციის. რაოდენი სიცილია დაკა-რგული იმისათვის, რომ ზოლის სიცილითა და სხიარულთა აიქოს ჩვენი ცხოვრება. ხშირად ამბობენ: რევოლუციო-ნერები გულცივი ხალხიო. იცინათ თუ არა ხო, ვინც ამან ამბობს, რომ იმ ადამიანის სუყარული, რომელიც სხე-ლის შინაინ ცხოვრების მოსაყვანდ შეიჭრება; ყველა სა-ყარულზე მაღალი და ღამბო? აი, თუნდაც, ქალის სი-ყარული. მე ვფიქრობ, ქალის სუყარული რომ დაიკარგოს ჰქენად, ჰქენანა სასაღლაოდ ვადაცქევა. მაგრამ სულ

— ჩემსკენ ამზანაგებო! ცოცხალია რევოლუციო! ახლა, როდესაც ახას ვიგონებ, არაფერია მივარს ტანში. დახვრტილი ამზანაგი თითქმის სანაირად გვეპახდა: ცოცხალია რევოლუციო... მაშინ კი, მაშინ იმ გატაცებულ ვიყავით, რომ არავინ არ შენიშებულა და ჩვენ მივცივითდივართ. ტრეტელს, სისლში და მისწინ ამოსიროლს, თმები უქანაურად აბურსტნული ჰქონდა, ხელში ვადამტრეფული თოვლი ეჭირა და მის-ღუნდა მტრებსა. ბიბლური შიშით შეპყრობილი მტერი კი გმობდა.

შემდეგ, იმ უცნაური შემთხვევის შესახებ კალაგნა ასე მიაშრო:

— როდესაც ჩვენ გვხვრტდნენ, მე მარჯვენა გველი მივუშვირე თოვსა. ტყეა მომხდელა მარჯვ, მაგარი მე მაინც წავიტყე. თრბოზე დაყოლია მიწა მიძიმე არ იყო, რადგან ღრმად არ იყო ამოღებული საფლავი. როდესაც საფლავი დახურა მიწაზე, აუტანებლად შიშმა შენიჭა. შენ იცი, მე უშუშარი ვარ, მაგრამ საფლავზე წინდავინდი. მე დახოცილ ამზანაგებს ზვით მოვექცეო და ს... უთქვი პაირო მქონდა. მისწინა სიღრმეა, ისინი მღე-როდენ, ჭივილიდნენ. ბრაზმა ამბეჭდა ჩათ ისინი ჩემს დასავლზე მდუროდნენ, მოვიკრეფე ბოლა, თავიდან მიწა გადსასრე, მაგრამ ვერ ავღვიე. ცოტა ხნის შემდეგ ხმაურისაკენ აცქიდა. ეს თქვენ მოდიოდით. მაშინ მე რა-ღაც ათბოა ვიგრძინე მჭერბში. ეს სითბო უფროც მაღალ იქცა: იმ ადგილს და დავეყრიე. როგორც კი დაშინახეა ხარბიდა წყნდნენ. ჯარისკაცებმა თოვლები დასაყარეს. გაეჭქნენ, ოფიცებზე გაიჭქნენ. სულ ყვირო-

— ნეტლები დგებიან, მკვდრები დგებიან. კალაგნი გაჩურბდა. გაიყინა და სტყვა:

— იმ წინთხვევის შემდეგ მე საოცრად შემიყვარდა საოცრად. იმის შემდეგ გვრწმობ უზარმაზარ სიყვარულს გავლი. მე ვფიქრობ არი არ უნდა მოვედღუნდე და შეპუდვ სერიოზულად დამეცა:

— საერთოდ, ჩვენი საქმე არ უნდა მოვედღეს. პო, თალიყო, როგორც ხედავ, ჩვენი საქმე არ მომეკედნა. მაგრამ კალაგნი ემსხვერპლა რევოლუციონარს. როგორ არ უნდადა სიყვლილი... როგორ შეუტყარა ბოლო სულს სიცილებს...

სულ ოცნებობდა:
— გათავადმა სამოქალაქო ომი. ჩვენ გავიმარჯვებთ. სოფლები დასაბურუნდება, პატარა ქა... მხევიყვარებ და შევირთავ. პატარა ქალებმა კარგი ალერისი იციან.

არ დასცალდა კალაგნი პატარა ქალის ალერისი. აი, თალიყო, როგორ იცავდა რევოლუციო თავი თავს. მკვრებზეც კი დგებოდნენ საფლავიდან მაშინ, იმ დიად დროს. ახლა კი ხშირად ცოცხლები წყვებიან სამართე. იცი, თალიყო, დამადა და ლამაზმა სამარეც უნდა აილაპარაკოს.

თალიყო აჯდა სულ განაბული, მის თვალებში ორი მთავარე ანათებდა, სით თამაზუნდა ტრირიდის ფოთლებში. დახრილი ტრირიფი უქანაურს ზღაპრს ჩერბილუნდა და ქვებზე კისკისებდა ნაკადული, როგორც ბავშვი, რომელმაც ფარვანა დაიჭირა.

როდინ ქორაი.

ლენინის ჩამოსვლა კიტომკრადში

თანამგზავრის დღურებიდან.

ფინეთის საზღვრით პეტროგრადს უახლოვდებოდა მატარებელი. ეს იყო ათას ცხრაას ჩვიდმეტ წევლი, აპრილის დასაწყისში.

მატარებელს მოჰყავდა რევოლუციის ბელადი ლენინი და მისთან ერთად ოცდაათოდ ემიგრანტი რევოლუციონერები.

ათული წლების ემიგრანტობის შემდეგ, — თავისუფალ რუსეთში დაბრუნება, — მათ გულს აძგერებდა, და ტრფილზე ობიზის ჰვევდა.

მოსიარულება მატარებელი, ის თითქმის გრძნობდა, რომ მოჰყავდა ლენინი.

— რა იცოდა მაშინ მივმანქნე, თუ იქ, მის მანქანაზე მომხმულ ვეაფნში, სხვა მხავართა შორის იმყოფებოდა ის, რომელმაც შემდეგ მე ქვეყნიერება შესძრა...

ეს არ იცოდა მივმანქნე.

მაგრამ, იცოდა თუ არა თვით ლენინმა, რომ სულ რამდენიმე თვის შემდეგ მისი ლოზუნგები, ქვეყნიერებას შესძრავდნენ?..

მისი მაღალი, ფართო შუბლი, სიღრმეში ჩამჭვრალა და მშხინდა თვალები, მტკიცე ხევის გამოხმატველი, — სახე, განიერი, ფართე ტრუქები... (რთე) უღდაშები დღე-არღლი, ბუმბერაზ მყინარისავით ცივი, აუღლევებელი, შეჩჩერებელი ნაოქები, განიერი მსღე მუხისავით მხარბეჭეჭნადაკეზისათვის უძრავი — თითქმის მოხავალი ქარიშხლის გაფურცლებიყო და ზურუსთან ფეჭებში მოცული, სივრცეს ვასცქეროდა.

მატარებელი მიჰქროდა... უკან რჩებოდა ღარივით ამართული ფეჭის ტყე, ჯარისკაცებზე თითქმის ირეოდენ, იმ-ბუნდობდენ და იერიშით ვარბობდენ...

ჯარისკაცების ორგბე ვრთმარებენ ირეოდენ, იმ-ბუნდობდენ და იერიშით ვარბობდენ... მატარებელი მიჰქროდა... თან მიჰქანდა ფეჭები და მოეგონება ათელი წლების ემიგრანტობის გატარებული... რანდენდა მატარებელი უახლოვდებოდა პეტროგრადს. იმდენდა უფრო ძლიერად სცემდა გული. საუბრა-რი ემიგრანტთა შორის შეწყვეტილი იყო, ყველა თავის

ფეჭებს ხსნიდა და ფანჯრებიდან მჭროლავ სივოსს ვასცქეროდა.

არავინ იცოდა, პეტროგრადში ჩასვლისას რა ბედი მოელოდა მათ, ვინაიდან „პლემბინი ვაფონი“ გერმანიის ტერიტორიაზე გამოვლის ეშვება, კადეტების მთავრობა თავზე ხელს არ მოუსვენა მათ.

ამიტომ იყო პეტროგრადთან მოახლოვებისას, ლენინმა რომ დარჩენა მოგვეცა და გვიკარნახა, როგორ უნდა მივტყეულიყავით, თუ კადეტების მთავრობა დაგვტყეუებდა.

სასამართლოს წინაშე ჩვენ ბრალდებულს როლი კა არ უნდა შეგვესრლებინა... არამედ ბრალდებულად უნდა გამოვსულიყავით. ბრალად ის უნდა დავველო, რომ კადეტების მთავრობამ არ იზრუნა და არც არაფერი ზომები მიიღო საფრანგეთის და ინგლისის მთავრობის წინაშე, რომ ჩვენ მათ თავის ტერიტორიაზე გამოეყვინა, რა-თა ათელი წლებით ემიგრაციაში მყოფი პოლიტიკურები, რევოლუციის შემდეგ, საშრობობის დაბრუნებულეყვნენ...

სასამართლოს ტრიბუნა, საავტიტაციო აჩენათ უნდა ავგებოდა და კადეტური სულიცვეთება გვემხლებინა. ასეთი იყო მულან ლენინის ტრეტყე, რათა ყოველი მოვლენა რევოლუციის საზარებლო გამოყენებინა... თებერვალში მოხდარი რევოლუციო, ვერ კილვე კადეტების ხელში იყო. მისა შესულობა ილიიურ მიმდინარებოდა, „სოციალისტური“ პარტეები მხარს უჭერდენ დროებით მთავრობას. სოციალ-დემოკრატებიც და ესერებც ტეხლის ხმაზე ჰკვიკვიდნენ და ყოველ დღეობაზე მდიოდნენ...

ეს იყო რომ ავეცხებოდა ლენინს. ეს იყო რომ ადულეზა მას. ამიტომ ეშურებოდა მალე სასულიყო პეტროგრადში და მძლავრი შეძობილი, — პროლეტარიატი ემე-რგითი, — ეს ილილია დარღვიდა.

ბინდებოდა პეტროგრადის სანაპიროს რომ მივიდა. ახლოდითი. ვერ მივმანქნედა დაქარალი მცეის ხმით ილა-

ჩიალა და მგზავრებამაც ხელი წაავლეს თავ-თავიანთ ბარსს.
მალე მატარებელი ბაქანი დახურულ სიდგურში შესწიალადა.

მაქანის ყვილი, ზარის რეკა, ყივილი და ბივილი ერთმანეთთან არეული დაბზობრებს, ასეული ხალხი, ჯვარისკაცები, მატროსები, მუშები...

მეო ჩაბომ არიან ჯარისკაცები და მატროსები იარაღით ხელში? მუშებიც?—მუშებსაც ვინტოვები უქრიათ...

მატარებელი შეჩერდა, ხალხში ჩოჩქალი შეიქნა, ვილაცას ეძებენ. ხან აქეთ ვარბიან, ხან აქით... მეო ჩვენნი ვაგონის წინ მოიყავს თავი. ჯვარისკაცებმაც, მატროსებმაც მუშებმაც...

გაბრუებული, ათროლუებული და გულის ფანქალოთ, თანჯარაზე ვართ მიუძღებელი. თვალში იხივებ ხალხს მიმოსვლა და ჩოჩქალი.

თავში ვაბრუნებს ფიქრი: „შეიარაღებული ჯარისკაცები ჩვენ დასატუსაღებლად ხომ არ მოსულან“... და უძებდ გვესმის:

«Ленина давайте нам сюда, Ленина».

ეს იყო ტობილი ბარტოლას ტემპებით ნათქვამი, ამხანაგური სიტყვები... და ჩვენ ტრეხვით... ჩვენ მიხვდით, რომ ჯვარისკაცები, მატროსებიც, და შეიარაღებული მუშებიც ლენინის შესახებოდ აღყენნ მოსულენ.

სახე გაბრწყინდა... ლენინის მიუტუტული თვალები საწოლის შექვიით აციალდენ...

სიანს კიდებებს მოთავრებამ ვერ გაეხდა ჩვენი დატყვევება, მუშებმა თავისი ვაიტანეს. დაქირის მაგოერ, დემონსტრაციით შეგვედენ...

ვილაც შემოვიდა ვაგონში. ლენინს მკლავში მოკიდა ხელი და ვაგონიდან გაიყვანა.

ჩვენ კვლავ ფანჯრებიდან გავცქერიით და ვხედავით: იხვევ ბარიკადის ბრძანებით შეიარაღებული მატროსები, ჯვარისკაცები და მუშები როგად შექკრებდებოდა, თაფდეს შუბლის წინამართავნი, ხელს განაბავენ... როგებნის წინ ლენინს ჩაატარებენ...

მისი სახე გაწითლებულია, თვალები ციალობენ, ქუჩოხილილი აქვს და მიტრეტლებული შუბლი ელემების სინათლეზე ბანჯინა.

ცნობილია, რომ ლენინმა დაბნევა არ იცის.

კოველ გაჭირვებულ და კრიტიკულ მდგომარეობას უძებნობდა ხედავს, ხილი ახლა, ამ შეხვედრის ს. მას რაღაც აღუღვება ეწინოდა.

არც საკვირველია. დაუქრას მოველოდიოთ, სამაგიერ ასეთი შეხვედრა...

შემდგომი, როდესაც სახელმწიფოს მმართველობა მვენ ხელში გადმოვიდა— ლენინის წინაშე უამარჯვარის გეგულია, ათასეული და ათი ათასეული ჯარის პარტიციპოვითა, ხოლო მაშინ, ჩვენდა მოულდენდა— ეს მოულდა გავიკეთა. გაეკვირვებულ თვალვებით შევცქერილით შეიარაღებულ ჯარისკაცებს, მატროსებს, მუშებს და სიბარუს საზღვარი არ ჰქონდა...

და ჩვენ ეგოტიქინით, როგორც უძებდ ვაიზარდა ლენინი, აიპოლა და ჩვენთვის ეხლა მიუწვდომელი გახდა. მუშებსა და მატროსებს მიეკუთვნა.

დაგვაშორეს ლენინს. დაუნდობელს და ვადამწევესტრება. უციონს. ეცნაურება. ყველა მათთან მიღის. ესაუბრებო. სადღერის დარბაზში. მისასაღებელი სიტყვები: ჩხიბის და სხვები. ლენინი თავიდანვე შეუერივებელ ტონს იღებს... და დასწრენი უკან გრძობენ...

ახალ ენერგიულ ძალას, დაუნდობელს და ვადამწევესტრება. უციონს. ეცნაურება. ყველა მათთან მიღის. ესაუბრებო. სადღერის დარბაზში. მისასაღებელი სიტყვები: ჩხიბის და სხვები. ლენინი თავიდანვე შეუერივებელ ტონს იღებს... და დასწრენი უკან გრძობენ...

მეო ჩვენს იყო პეტროგრადი და ლენინი.

როგორც მდინარის შეტბორებულ მორივი აირევა, აბრუნდება, აღუღვება, შეგვეხსნის ისინი, როცა მასში...

მოსხლებული კიდე ჩავარდენა,—ისე ამოხოქრდა მასში პეტროგრადი.

მყისვე იგონენს ძალა, მათ დილიურ ცხოვრებას რომ შეაშფოთებდა, ლენინს გერმანიის ტერიტორიით კანტონი ერი გამოვლდა— ბოროტულად ახსენს და ავტორიტეტის დასაცემით, მოკრების გულს გახსენს.

„ლენინს გერმანიის მთავრობის მიერ მოსცილდეს...“ „ლენინი აფნტრა ვილკელმისი...“ „ლენინი სამშობლოს გამყიდველია...“ ერთხელ დაიძახებდნ სხვა და სხვა პარტიების წარმომადგენლები...

„როგორ შეიძლება მთავარ სახელმწიფომ თავის ტერიტორიაზე გამოუშვას, თუ რაიმე სამაგიეროს არ დაპირებდები... ცხნადა ლენინმა უამრავი ფული აიღო...“ გააკვირდენ ისინი მარა გზაზე.

ასეთი ლაპარაკით ერთობოდა პეტროგრადის „საზოგადოება“.

იქ კი, პროლეტარულ ფენებში, სულ სხვა ზრახვები ლუდებოდა.

მაშინდელ პეტროგრადის ბოლშევიკურ კომიტეტს ორგანიზაცია კარგად ჰქონდა მოწყობილი. ვაგებს თუ არა მუშებმა ლენინის ჩამოსვლა, მთელი გულის ყური მიჰსკენ მიაპურეს და ის პირველი ფრახს, ჩამოსვლისას რომ ბარიკადის ტემპით გაიქცა საღვეურზე—მათა მასიურ მოთხოვნებზე გადამქცა და ყოველ მუშათა უბნიდან ისმოდა:

«Ленина давайте нам сюда, Ленина».

ახლა ეს ძახილი ისმოდა არა როგორც ბარიკადის ხმა, არამედ ეს იყო მრავალრიცხოვანი გუნდის ხმა, მრავალ გზას რომ შეირბოდებოდა, როგორც მისი გამოძახილი სხვა და სხვა მუშათა უბნებში.

ყველას უნდოდა მისი ნახვა, მისი მოსმენა.

და ლენინს ეს უნდოდა. მუშები მოთხოვდენ სალაპარაკოდ და ლენინი არ წვიდიოდა... მუშები მოითხოვდენ წინამძღვლს და ლენინი დაიხარებოდა? მაშინ ეინლა ილენიებოდა, თუ ლენინი შემქნის პირობებით არ ისარგებლებოდა...

არა. უნდა გენახათ მაშინ ლენინი. ჩინ სუსტი კალამი როგორ ასწერს მაშინდელ ლენინს...

გენახათ ვეზაფხულზე მოვარდნილი ნიაღვარი— მას ჰგავდა ლენინი...

როგორც გალიიდან გამოშვებული ეფხვი, გაავრებოდა, უშიშარი ალტაცებულა; შმაპი—დაიარბოდა პეტროგრადის მუშათა უბნებში და აღვივებდა იმ კოცონს, შემდგომი ხანმად, რომ გადაიქცეოდა.

მისი სიტყვა მკვეთრი, წრეფლი, დასაბუთებული, ისე ეგებოდა მუშათა გულს, როგორც ბუჩქნუშელა ალი.

ამას ვერ ამხედენ მტრები. არ იცოდენ თუ რა ხდებოდა მუშათა უბნებში, კმაყოფილი იყვენენ ზედა ფენებში მომხდარი გადატრიალებით და ახლა ფრანტის გაძვარებას აღმადიდენ. მათ ყველა კმაყოფილი ეგნათი დაშვიდებულა.

ლენინი, კი მასთვის გულის სიღრმეში მიმქრებოდა და იქ ბოლშევიკთა თავის სიტყვების ამოძახებოდა.

მაშინდელი ლენინი თვით რევოლუციის ერთი ის იყო ერთი მიზნით, ერთი სახეობით, ერთი ალტაცებით ავარდნილი, ერთი იდეაში მომწყვედილი, ერთის ფიქრებით და ზრახვებით შეაგონებულ რევოლუციონერი, რომელსაც არაფერი სწამდა, ვერავინს ხედვიდა, გარეშე რევოლუციისა.

გინახავთ დღე ავადმყოფ შვილის მოძულელი? ჩავიხედით მის გუნებაში? გვიგრძნობთ მისი გულის ძეგია? ხომ შეგინახავთ მისი თვალები უძილო დაძებნამ გამტარებელი?

ასეთი იყო ლენინი რევოლუციის წინაშე.

ამის კარგად გრძობოდენ მუშები.

ამიტომ იყო, რომ თუ ბურჟუაზიულ წრეებში მამ მოსცილულს უძახდენ, მის გაბათილებას ცდილობდენ, მუშები მის ნახვას ნატრობდენ.

უნდა მოვიყვანოთ ლენინი ჩვენ ქარხანაში! — ჩვენთანაც უნდა ილაპარაკოს ლენინმა, ამა, ალიომა, შენ გზები იცი, წაიდი კომიტეტში, მოიყვანე ლენინი!..

და ლენინიც მოდიოდა დაუხარებლად... და რაკი მას წინაშე წარდგებოდა უნდა გენახათ მაშინ, როგორც განმძვავრებით მოყვებოდა პრილატოვს ცხოვრების და მისი მოწინების განხორციელების შესახებ...

მან კავად იცოდა, რომ რევოლუციონური მსვლელობა სულ სხვა გზით უნდა წაუტოლო და არა იმ „სოციალისტურ“ პარტიების მიერ შემუშავებული პროგრამით, რომელსაც მაშინ სათავეში მდგარი პირები ზრახვიდნენ.

იყო ლენინი და იყო პეტროგრადი! პეტროგრადი იყოფოდა ორ ბანაკად: ლენინის ჩამოსვლის მომხრენი და მისი მოწინააღმდეგენი.

პეტროგრადის პირი გაეღებოდა იყო ლენინის სუნი. ბევრი ტკიზილდა ყნოსდა მას, ბევრი მწარედ. იყო პეტროგრადი და იყო ლენინი!

ლენინის მომავალი ჯერ წინ იყო. პეტროგრადი მას მისდევდა.

ღამურვლება უმარავი იყო. ლენინი ერთი! კადეტური მთავრობის გაწყვეტილი პოლიტიკა და მისი მძინარე „სოციალისტური პარტიები ერთ პანზე მტოროდნენ.

ლენინი კი რევოლუციის სიღრმეში მიძვრებოდა. ამიტომ იყო, რომ პარტიულ კრებებზე, სადაც პროცედურით ჩამოსული ამხანაგები მოსსენებებით გამოდიოდნენ იმის შესახებ, თუ როგორი გამოძახილი მიიღო რევოლუციული ქარხნებში... — ლენინი ყურ დაღურბული ისმევდა მათ საუბარს და უძრავი მოთხოზილი ამბავი მისთვის განძინანი მასალა ხდებოდა, მის დებულების განსამტკიცებლად და ურწმუნლად დასაჯერებლად.

ან დროს ის სცდილობდა მსმენელთა უპრადებდა გამზახვლებინა და მიზნის მისახველად. მოსსენებელს ლაპარაკს დროს ხშირად ჩაურთავდა ხოლმე: „უსმინეთ, უსმინეთ“.

და მსმენლებიც ყურებს სცქებიდნენ, თვალებს აფაროვებდნენ და ლენინს მესტკოვოდნენ, თითქო გიბინებოდა: რაა, რაშია საქმე... მაშ, რაოც ისეთი მოთხარა, რაც მათ ვერ გაარკივს, ვერ მიხედნენ... ილაპარაკებს ლენინი და მაშინ ყველაფერი გამოირკვევა...

წინდწინვე მომზიდებულნი, რომ ლენინის ლაპარაკი რაღაც ახალს შეიტანდა მათ შეხეცებაში... მოუთმენლად ელოდნენ მის საუბარს.

და აი, მომსსენებლის შემდგ ლენინი იღებს სიტყვას. სკამები შეინძრევა, კუბოებში მდგარი მავიდისაკენ იწვივს, ჯგუფდებნა, პაპიროსის წევს თავს ანებინენ და მისცქერიან ლენინს.

დებულებანი მსმენლებში ჯერ გაურკვევლობას, განცვიფრებას იწვევს. მიუღებლად მიანინით იფი, ხოლო, შემდეგში, როცა ჩაიფრებინა და შევიბენენ, — შეუცნობლად გამოირკვევა და მაშინ მთელს არსებით და გატაკებით ესლევინა მას, ჰკანძობენ სიმტკიცეს, გამბეზობას, ენერჯიას, გატაკებას.

სათათბიროს შენობაში ბოლშევიკებსაც ჰკანდათ ერთი თთახი. პირველი კრებებზე ამ თთახში. ხდებოდა.

ეს შენობა მაშინ ერთნარი ბანაკს წარმოადგენდა პეტროგრადის დემოკრატიისთვის. შეუშინა საბჭოების სსლომებიც აქ ხდებოდა.

მაგონდება ერთი სსლომა სათათბიროს თთახში. ლენინი მიწოა წრეში, თთვის დებულებებს რევოლუციის შესახებ ანეითობდა. ამავ სსლომაზე გამოვიდა ლენინი შეურთებელი მოწინააღმდეგე მას, მენშევიკებთან ერთიანებისა.

პეტროგრადის მუშებში მაშინ ის საკაზიო დღის წესრიგი იყო დასმული და პეტროგრადის ბოლშევიკური კომიტეტიც ამ გზაზე იდგა.

მასალა კუბოებში მდგარი კანევიც, კომიტეტის წევრი, გრძელ ულაგაშებს რომ გამწარებული იფრება.

ეს სსლომა კიდევ დამთავრებული არ იყო, რომ თთახში შემოვიდა წარმომადგენელი და განაცხადა:

ქვიეთ, დიდ დარბაზში, შეუშინა საბჭოს კრება. ლენინს სთხოვეთ იქ ჩავიდეს და გაავითოს მოსსენება.

წინადადება უკმაძით იქნა მიღებული. და კვლავ აჯილდენ ლენინის თვალები.

წამოვიდა მის წინ მღებარე ფურცლებს ხელი და დეშევა კიბეზე.

ჩვენც უკან გავევიეთ. დარბაზს სავსე იყო. თავმჯდომარეობდა ჩხეიძე.

დარბაზში მსმენლისათვე სიწუმე ჩამოვარდა.

„არომელი ლენინი?“

„არომელი ლენინი?“

„არომელი ლენინი?“

„არომელი ლენინი?“

„არომელი ლენინი?“

„არომელი ლენინი?“

„არომელი ლენინი?“

„არომელი ლენინი?“

„არომელი ლენინი?“

„არომელი ლენინი?“

„არომელი ლენინი?“

„არომელი ლენინი?“

„არომელი ლენინი?“

„არომელი ლენინი?“

„არომელი ლენინი?“

„არომელი ლენინი?“

„არომელი ლენინი?“

„არომელი ლენინი?“

„არომელი ლენინი?“

„არომელი ლენინი?“

„არომელი ლენინი?“

„არომელი ლენინი?“

„არომელი ლენინი?“

ჯანმრთელობის საქმი ჩვენში

ფაქტობა—საუკეთესო საშუალებაა ურწმუნო თომათა დასავარებლად და ჩვენს სინამდვილის ერთი მხარის ფაქტებზე დღეს მინდა მოვახსენიოთ.

ჯანმრთელობის საქმის მნიშვნელობა ყველას ესმის, და განსაკუთრებით რა დიდი მნიშვნელობა აქვს მის წესიერ მოვარებას ისეთი მკირე რაცხოვანი ერისათვის, როგორც ჩვენი ერია, თუ ხალხი, მას ფეხიურად გადა-

გვარდა, თუ მის სხვა და სხვა სენი აუძლოვებს. თუ ის უსუსულოა, უსინათლო ბინაში სცხოვრობს, თუ მას სახლოზობა წყითარი არა აქვს, — თუ წამოიღებინა არა აქვს ძირითად-ელემენტარული პიფიტარული კულტურაზე. მისი მომავალი საშუაშემს არაფერს წარმოადგენს.

მითითად-ელემენტარული პიფიტარული კულტურაზე. მისი მომავალი საშუაშემს არაფერს წარმოადგენს. მითითად-ელემენტარული პიფიტარული კულტურაზე. მისი მომავალი საშუაშემს არაფერს წარმოადგენს.

დამოკიდებულია ჩვენს სსლომაზე.

ლებოდ—ბაღის განმარტოვობას, არავითარ ყურადღებას არ აქცედა, მასზედ არ ზრუნავდა, თავს არ იტყუებდა. ამით იხსენება, რომ რევოლუციამ ჩვენზე განმარტოვობის საქმეში ცარიელი ადგილი მიიღო მაშინ, როდესაც რუსეთში, ეროვნების წყალობით შექმნილი იყო მტრეცა. საზოგადოებრივი მედიცინის ორგანიზაცია.

ძველ დროში ჩვენზე განმარტოვობის — საქმეს ერთი პარტიონ-პრობლემა არ ყავდა. ეს გასაკვირი არ არის თუ მოსახლეობის განმარტოვობის დაცვა სახელმწიფოს მოვალეობად არ არის მიჩნეული, მაშინ ცხადია ყველა, ვინც მოინდომებს შეუძლია გაუძღვის მას, რომ დაამწყალოვოს თავისი ყოველდღიური მოთხოვნებში არ დაელოდოს, ეს ასეც იყო. არ იყო არც ერთი უწყება, რომ „საკუთარი“ მედიცინა არ ქონოდა.

იტალიის რევოლუციამ ეს მედგმარეობა ძირითადად შესცვალა. მან მშრომელთა განმარტოვობის დაცვა ახალი სახელმწიფოებრივი ორგანიზაციის ძირითად ამოცანათა აღიარა. მან გამოაცხადა, რომ განმარტოვობის საქმე, მისი რეგულაცია, ხელშეწყობილება, მმართველობა შეეკრებოდა უნდა იქნეს ერთ დაწესებულებაში, ერთ ორგანოში და თავისი არსებობის პირველ ხანაშივე დარსა განმარტოვობის სახალხო კომისარიატი.

რა პრინციპებზეა აშენებული ეს კომისარიატი. საბჭოთა მედიცინის პირველი პრინციპია მედიცინის მთლიანობა—არ შეიძლება რომლიმე უწყებამ თვით იზრუნოს თავის მოსახლსაზე. განმარტოვობაზე, მეორე პრინციპია: მოსახლეობის უნდა ქონდეს საშუალება უფასოთა მიღოს ყოველგვარი სამედიცინო დახმარება. და მართლაც შეუძლებელია, რომ ზრუნევა განმარტოვობაზე დამკვიდრებული იყოს მოქალაქის ქონებრივ მედგმარეობაზე, ეს სახელმწიფოს საქმეა. ყოველი დაავადებული აუღლებებს არა მარტო თავის თავს, არამედ თავის ოჯახს, წარმოებას, ე. წ. მოლე სახელმწიფოს და მთლიან რიგ სწენობას საშობრეობას უძის სახელმწიფოს გაღვივებებს, განვითარებას და მის მოსახლეობა ფიზიკურად გადავადგება—გადაშენებისკენ მიყავს.

კოლექტივიზმის იდეების მატარებელ საზოგადოებრივი სტრუქტურის, რასაკირველია, არ შეუძლია კოლექტივის განმარტოვობაზე თითონ არ იზრუნოს. სამედიცინო დახმარების ყველა სახები ხელმისაწვდომი უნდა იყოს ყველასთვის, როგორც ქალაქში ისე შორეულ მიყრუებულ სოფელშიც; აქედან ცხადია ზრუნევა სამედიცინო — სასანიტარო ერთეულების გამავრცელებისათვის. სამედიცინო სამეცნიერო-მანქანებელი დაწესებულებათა შექმნა, და საქმიან პერსონალის ყველაფერიც აწევა. დაახლოვება სამედიცინო დახმარების მოსახლეობასთან არა მარტო თავის დროზე სამედიცინო დახმარების მიწოდება, არამედ ავადმყოფობის დრო გამოცნობა (გადაღება სენის დროს) საშუალებას მისცემს განმარტოვობის ორგანოებს თავის დროზე მიიღონ მთელი რიგი გამავრცელებელ ზომების ამა თუ იმ სენის აღსაკვეთად.

პროფლაქტიკური ზმის განხორციელება შესაძლებელი იქნება თუ სამედიცინო აღმშენებლობაში აქტიურად ჩაება მოსახლეობის ფართო ფენები, თუ განხორციელდა ლოზუნგი: **მშრომელთა მედიცინის დაცვა შესაძლებელია თვით მშრომელთა ხელით!**

განმარტოვობის კომისარიატის სტრუქტურა ასეთია: კომისარია და მისი მოადგილის გარდა, დარსებულა: 1) კოლეჯია, რომელიც იხილავს დიდ პრინციპიალურად საქმიანებს; 2) სამეცნიერო ინსტიტუტი (შედეგებით უმთავრესად სამედიცინო ფაქტორების პროფესორებთან); რომელიც მეცნიერულად ამუშავებს სხვა და სხვა საკითხს 3) საორგანიზაციო — სამედიცინო ნაწილი, რომლის ხელში რესპუბლიკური სამედიცინო პერსონალის დარსებვა, ხარჯუალ-აღიარების და სამედიცინო საკითხები და ორგანიზაციული ხელშეწყობა ყველა განყოფილებების და დაწესებულების; 4) სამედიცინო განყოფილებები.

მა, დარსებებული და კბილის წამლობის ქვე-განყოფილებებით, რომლის ხელში მთელი სამედიცინო საქმე რესპუბლიკებში, 5) დედათა და ბავშვთა დაცვის განყოფილებას, ფიზიკური კულტურის სექციითურთ, რომელიც განაგებს და მეთაურობს დედათა, ბავშვთა დაცვის საქმეს და ფიზკულტურაში შეღავათი სახელმწიფო მედიცინა; 6) სასანიტარო-ეპიდემიოლოგიური განყოფილება სოციალურ სწენებთან მებრძოლი სექციებით და სანიტარული ქვე-განყოფილებით.

სტატისტიკური ქვე-განყოფილება ამუშავებს რესპუბლიკის მასშტაბით სანიტარული სტატისტიკურ მასალებს (შემოღებულია უკვე ავადმყოფთა საბარათო აღიარებები). სექციები ენერგოლოგიური, სამალარია და ტუმბერკულური თავის დარგებში ხელშეწყობილობს სპეციალურ დაწესებულებათა მუშაობას და რესპუბლიკის მასშტაბით ერთიანი გვემთ ბრძოლას სოციალურ სწენებთან.

სპეციალური სექციებს მინდობილა აქეთ საზღვაო — საკარანტინო და სანიტარული განათლების საქმე, განყოფილება აწუხოს ლაბორატორიებს, დეკანტაციურ, ეპიდემიურ სამუშაებს, იკვლევს საზღვაოების ძირია, წყლის საკითხებს და ხელშეწყობს სანიტარულ მუშაობას რესპუბლიკაში.

განმარტოვობის კომისარიატს აქვს მთელი რიგი მეცნიერული — მანქანების დაწესებულებებისა, რომელთა ერთი უმთავრესი მოვალეობაა სათანადო ყველაფერი-კაციის საქმიან პერსონალის მოზადება. ასეთებია: 1) ცენტრალური კლინიკური ინსტიტუტი ქირურგიული, ნერვიული, ნივანად სწელებათა, ყელის, უკრის, სტორის განყოფილებით; 2) შპიკო-ნერვიული ინსტიტუტი; 3) ნეკროლოგიური და სპეციალური ინსტიტუტი; 4) თვალის სწელებათა ინსტიტუტი; 5) ქიმიური სახელმწიფო ლაბარატორია; 6) ტროპიკური ინსტიტუტი; 7) სოციალურ პედაგოგის ინსტიტუტი; 8) პაქტიკოლოგიური ინსტიტუტი; რომელიც ამახლებს ყოველგვარ შარტებს და ვექციენტებს და აწარმოებს ცოტათივეს პასტიკის მედიცინა ავტია, ადგილობრივ განმარტოვობის საქმეს ვანაგებენ ადამიკომების განმარტოვობის ინსტიტუტი.

როგორც ხედავთ, განმარტოვობის საქმის ორგანიზაცია ჩინებულად არის ჩამოყალიბებული.

ახლა დრო სიტყვა მის ნაყოფიერების შესახებაც მოვიყვანოთ მოკლე ნუსხა იმისა. თუ რა გაკეთდა ამ დარგში ამ ბოლო დროს და რა იყო წინათ.

1913 წელს სულ საქართველოში იყო 462 ექიმი; მათ შორის 261 მამსახურნი. 1925 წელს საქართველოში სტხოვრობდა 1382 ექიმი და სასანიტაროში იმყოფებოდა 1219 სული. 1913 წელს საქართველოში იყო 162 ებილის ექიმი; ეხლა 315. სოფელში გასავრცედა სახელმწიფო ბიუჯეტით ინახება 20 ექიმი—ინტერნები, რომლებიც 2 წლის სპეციალური მოზადების შემდეგ ირავებიან სოფელში. წინეთ სულ 20—30 საექიმო პუნქტი იყო საქართველოში, წელს 235 საექიმო და 87 საექიმო პუნქტია. წინეთ საქართველოში 38 საავადმყოფო იყო. ახლა—83 თითი ათასი საწოლით სხვა და სხვა სპეციალობის დარგში.

მუშა-მოსამსახურენი და მათი ოჯახები უფასოდ იღებენ სამედიცინო დახმარებას. დასწავლელთა და მათი ოჯახის წევრების რიცხვი უდრის 398,915 სულს. საბჭოთა მედიცინამ პირველ რიგში წარმოადგინა გამავრცელებელ მედიკონსტრუქციებს. რომელთა მოზანია დაავადებებითა და მათი აცილება შრომის და ყოფა-ცხოვრების გაუმჯობესება. სადენინდექციო კანკარათა რიცხვი დღეს 46 უდრის, გაღამდებ სენებით დაავადებულთათვის სპეციალური ბარაკები 11- ია, ლაბორატორიები 64, პასტიკის სადმურა—4, აბანოები—104 და სასკოლო და სასანიტარო აქიმი 84. წინეთ 10 კაცი იყო.

სოციალურ დაავადებათა შორის საქართველოში პირველი ადგილი მალარიას უჭირავს, მალარია საქმი

მტერია როგორც ჩვენი ხალხის ჯანმრთელობის ისე მისი ეკონომიკური აღორძინებისა, ჯანმრთელობის კომისარატთან არსებობს სპეციალური სექცია მაღარაოსთან საბრძოლველად, ტფილისში დაარსებული საკვალური სამეცნიერო დაწესებულება მალარიათან ბრძოლის საკითხების მეცნიერულად დამუშავება - შესწავლისათვის—ტროიკული ანსტრუქტია, საქართველოს სხვა და სხვა მუზაზში გახსნილია მაღარაოსთან მებრძოლი დაწესებულება სამალარია სადგური, მათი რიცხვი თექვსმეტია, მიღებულია ზომები, რომ საქართველოში შემოტანილი იქნეს ქინძის საკმაო რაოდენობა.

თუ რა სამუშაოებაც წარმოადგენს ენერგიული სენების გავრცელება ყველასათვის ცხადია, ჩნებთ ერთი პუნქტია სადავდმოფოს გარდა არაფერი იყო, უკვე უკვე 39 ენერჯული სენებთან მებრძოლი დაწესებულებაც, მათ შორის 6 ჩინებულად მოწყობილი ენერჯული სადგურის დისპანსერი.

მესამე სამნივლი მტრის ტუბერკულოზის დასაორგანიზებლად იწყება სისტემატური ბრძოლა ტუბერკულოზური დისპანსერების გახსნის სახით. ამჟამად საქართველოში უკვე 4 დისპანსერია, ამავე მიზნის ემსახურება ჩვენი ქვეყნის საუბოლო ავარიები, მშენებლად მოწყობილი სანატორიუმებიც, სადაც ყოველ წელი რამოდენიმე ასული მუშა-მოსამსახურე ღებნ სათანადო დახმარებას.

ჩვენი მედიკინის ერთ ერთ ამოცანას შეადგენს—ხალხის ფართო ფენებში სანატარული განათლების შერქნა, ჩვენში ჩვენი საკმაო კულტუროსნობის მიუხედავად

ახლაც არის კუთხეები სადაც ცრუმორწმუნეობას მაგრად აქვს გადადებული ფესვი. იბეჭდება უამრავი ფურცლები, პლაკატები, სპეციალური პოპულიარული ჟურნალი, იმართება ლექციური სანატარული განათლების ელემენტების გავრცელებისათვის. დღემდე დღის და ბავშვის სახელმწიფო დაცვა არ არსებობდა. საბჭოთა მედიკინა ეს საქმე სახელმწიფოსთვის ამოცანათა — დასახა. ახლა ჩვენში არსებობს 6 ქალთა კონსულტაცია, 6 ბავშვები და 3 სანატარო სასლი 240 ბავშვისათვის.

ეს მუშაობა ყოველდღე ფართოდ ვაყვავა. ყველა ამ ამოცანის გატარება ცხოველებში არ შეიძლება თუ ამოცანის სათანადოდ მომზადებული ხალხი არ გვეყოლა. საქართვეოა როგორც ექიმთა ისე საშუალო დამზარე პერსონალი ექიმის თანამეწყე, და ბუბია ფორმაცეტი და სხვა. ექიმთა თანამეწყეობა და ბუბიათა, მოსამზადებელი სკოლა არის. ექიმთა მოსამზადებლად ტფილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სამედიცინო ფაკულტეტი, რომელიც ყოველ წელს 100-მდე ახალგაზრდა მომზადებულ ექიმს აძლევს მოსახლეობას, სამედიცინო ფაკულტეტი ყოველწლიურ დამზარებას რიგებს ხელისუფლებისაგან. რასაკვირველია ბევრი რამ აკლია ჯანმრთელობის საქმის ყოველგვარი მოღვაწეობაში, ბევრი ახალი დაწესებულება გვეჭირა, მაგრამ ჩვენ გავყამს. რომ ახლო მომავალში ყველაფერი ეს დადგულ იქნება. ამის თავადება ის, რომ ჩვენმა ხალხმა შეიგნა, დასაბრუნებლის დაცვის საქმე თვით მისი საქმეა, ის თვით განაგებს და ახლო მომავალში ბრწყინვალე სამედიცინო დამზარების ორგანიზაცია გვეყვება.

ექ. ი. ლორთქიფანიძე.

საბრძოლვოს კოოპერაცია

საბჭოთა კავშირის მშრომელნი დღეს თავის გამარჯვების ათი წლის თავს დღესასწაულად იხიბენ.

ამ დღემ უნდა ნათელყოს თუ რამდენად მეცივრი ნიადაგი მიეცა სოციალისტურ მეურნეობას და საზოგადოების განმტკიცებას ისტორიაში უმაგალითო მუშათა პირველ სახელმწიფოში—საბჭოთა კავშირში.

ამ დღემ უნდა ნათელყოს თუ რამდენად მეცივრი ნიადაგი მიეცა სოციალისტურ მეურნეობას და საზოგადოებრივების განმტკიცებას ისტორიაში უმაგალითო მუშათა პირველ სახელმწიფოში, საბჭოთა კავშირში.

ოქტომბრის რევოლუციის ათი წლის თავი, როგორც მთელ საბჭოთა კავშირში, ისე მასში შემაველ ცალკე რესპუბლიკებში, ჩატარდება მიღწეულ შედეგების გენერალური შემოწმებისა და მოჩაგ ამოცანების გარკვევის ნიშნის ქვეშ.

ამ საბუბილო თარიღთან დაკავშირებით: საბჭოთა აღმშენებლობის ყოველი დარგი გადავივლის თავის მიღწევების და ნაყოფიერებასთან ნამდვილ სურათს. საბჭოთა აღმშენებლობის ყველა სხვა დარგითა შორის არა უკანასკნელი როლი ეკუთვნება საბჭოთა მუშურ-გლეხურ კოოპერაციას.

საბჭოთა კოოპერაციაში ათი წლის საქმიანობის გენერალური შეფასებით უნდა დაგვიჩვენოს თუ რამდენად შესესლია მან ამ დღით როლის შეტარებულმა სოციალისტურ მეურნეობისა და საზოგადოებრივების შექმნაში, რომელიც მას ეკისრებოდა და ეტარებოდა ლენინის კოოპერაციო ცნობილ გეგმით.

ამ გეგმით ნათელყობს მვეტი წინასწარი პირობები—ბურჟუაზიის ეკონომიკური და პოლიტიკური ბატონობის დამთბა და საზოგადოებრივი საკუთრება საწარმოო საშუალებებზე—ოქტომბრის რევოლუციამ მოაგვცა განვლილ ათ წელს უნდა გამოეშკაჩებინა, თუ ამ წინასწარი პირობებით შექმნილი სამშენილო საბრძოლო იმდენად მყარ ნიადაგს წარმოადგენდა მოსახლეობის ნამდვილ მსებრის კოოპერაციაში ნამდვილ მონაწილეობის მისაღებად.

ამ თვალსაზრისით თუ მივედგებით ჩვენ საერთოდ

მთელი საბჭოთა კოოპერაციის მიღწევათა შეფასებას, ვენახავთ, რომ იგი დღეს წლამდე ფართოდებოდა და ის სულ ახალ-ახალ პოპულაციებს იჭერდა საბჭოთა სახალხო მეურნეობის მოწყობისთვის საქმეში.

საბჭოთა კოოპერაციის ამ საერთო სურათთან ვამოხაყოს არც საქართველოს კოოპერაცია წარმოადგენს, მიუხედავად იმისა. რომ ფორმალად იგი 1921 წლის ხოლო არსებობდა მხოლოდ და ხოლოდ 1923 წლის დასაწყისითან მუშაობს საბჭოთა წყობილების პირობებში და საბჭოთა კოოპერაციის ძირითად საფუძვლებს ნიადაგზე.

ცნობილია, რომ საქართველოში საბჭოთა წყობილების დამყარების დროს ამ უკვე არსებობდა რამოდენიმე წლით აღრე ცალკე სისტემა ნაბოყალიბებული სამომხმარებლო კოოპერაცია.

ეს უჩინესიკელი 1921 წლის დასაწყისისთვის მეტად უნეტემო მდგომარეობაში იმყოფებოდა, მისი ათათა მდგომარეობა 1923 წლამდე ვარგებოდა. 1923 წელს სამომხმარებლო კოოპერაციის ძირითადი ქსეტი და ცენტრალური ორგანიზაცია (კეკარეი) შეცვლილ მუშაობის აწრმობებდნ კოოპერაციის შენების მომკელებულ ფორმებში და მეთოდების აღმოსაზრებლად და მისი ახალ საბჭოთა ნიადაგზე გადასაყვანად.

ამგვარად საბჭოთა საქართველოს კოოპერაციის ისტორიაში 1921-23 წ. წ. წარმოადგენდნ წინასწარების უმწიფო მდგომარეობით შექმნილ შედეგებისა და მუშაობის ძველი ფორმების და მეთოდების დაღწევის ხანას. საბჭოთა წყობილების დამყარებით კოოპერაციისთვის შექმნილ პირობების მთელი მნიშვნელობა საქართველოს შექმნილ ხელსაყრელ ობიექტურ პირობების მთელი მნიშვნელობა საქართველოს სამომხმარებლო კოოპერაციაში იგრძნო და გვიჩვენა 1924-25 და 1926-27 წლებში. ამას ნათელყოფენ ცნობები კოოპერაციითა რიცხვისა და მათში გავრთიანებულ წევრთა რაოდენობის შესახებ.

ის ეს ცნობები: 1924 წ. ოქტომბრის 1-ს სულ საქართველოში არსე-

ბობა მომხმარებელთა 133 კომპარატევი 700 ლექსით და 106.094 წევრით; ერთი წლის შემდეგ, ე. ი. 1925 წ. ოქტომბრის 1-ს, კომპარატევი იყო 141, რიგობლივ კონტინენტზე 871 ლექსი და ჰყავდათ 145.630 წევრი; კიდევ ერთი წლის შემდეგ—1926 წ. ოქტომბ. 1-სთვის,—კომპარატევი რიცხვი გახდა 148, ლექსები—1.005, წევრები—208.201. დასასრულ მიმდინარე 1927 წლის იანვარის 1-სთვის იყო მომხმარებელთა კომპარატევი 149. საეკონომიკური კვლევები, 1.192 და წევრები 213.881.

აქედან ცხადია, რომ საქართველოს საბჭოთა სამომხმარებლო კომპარატევი თანდათანობით იზრდება: 1924 წლის ოქტომბრიდან 1927 წ. ივლისამდე კომპარატევი რიცხვი გაზრდილა 12 პროცენტით. მათი საეკონომიკური კვლევები 492 წევრებით, ხოლო წევრთა რიცხვი კი ამდევ წლის განმავლობაში 139,2 პროცენტით.

აღნიშნული ცნობები არ გვიჩვენებენ იმას, თუ რამდენად შემიკლებულია კომპარატევის გარშემო ხიერი სოფლისა და ქალაქის მოსახლეობა, ე. ი. მოსახლეობის რ. პროცენტია შეკავშირებული კომპარატევთან და რა სწრაფად იზრდება ამ მოსახლეობის ჩამბა კომპარატევიში. ამ საკითხზე არსებული მასალები ნათელიყოფენ, რომ 1924 წ. ოქტომბრის პირველსთვის კომპარატევი ლად შეკავშირებული იყო მოსახლეობის 22,2 პროცენტით, 1925 წ. ოქტომბრის 1-სთვის 30,5 პროცენტით, 1926 წლის ოქტომბრის 1-სთვის 43,7 პროცენტით, ხოლო 1927 წლის ივლისის 1-სთვის უკვე 53,2 პროცენტით.

აქედან ჩვენ ვხედავთ, რომ კომპარატევიში გაერთიანებული მოსახლეობის რაოდენობა თანდათან მის გარეშე დაიწყო მოსახლეობასთან შედარებით მის გარეშე პროცენტის რეგულირების ათი წლის თავისთვის საქართველოს სამომხმარებლო კომპარატევის თავის რიგებში გაერთიანების მთელი მოსახლეობის ნახევარზე მეტი.

ჩრ. რასაკვირველია, დღი მიღწევა, მაგრამ აქედან კიდევ არ არის ნათელი ჩვენთვის, თუ რამდენად მჭიდროდ არის დაკავშირებული ეს მოსახლეობა თავის კომპარატეულ ორგანიზაციებთან, რამდენად ღებულობს იგი მომართვას თავის ორგანიზაციების განმტკიცებისა და გაფართოების. აქ საინტერესოა გავეჩინოთ ცნობები იმის შესახებ, თუ რა მატერიალური მონაწილეობის იღებს კომპარატევი გაერთიანებული მოსახლეობა სამომხმარებლო კომპარატევის თანხაში შექმნაში.

1921-23 წ. წ. ჩვენ მომხმარებელთა კომპარატევი საბჭო თანხები მეტად უწინაშეხელი იყო; თითოეული კვლევა მხოლოდ რამოდენიმე თანხით მოქმედა. 1924 წლიდან ხდება საბჭო თანხ. თანდათან შექმნება: 1924 წ. ძირითად კომპარატევის ჰქონდათ საბჭო თანხა 189.908 მან., თითო წევრზე მოდიოდა 13ან. 79 კაპ., ხოლო 1927 წ. ივლისის 1-ს საბჭო თანხა იყო 880.922 მან., ე. ი. თითო წევრზე—3 მან. 43 კაპ. გაზრდილა 1924 წ. შედარებით 191,6 პროცენტით. ამაყვად მთელი საბჭო თანხის ჯამი 1924 წლიდან 1927 წ. გაზრდილა 355 პროცენტით.

ჩვენს სამომხმარებლო კომპარატევი არა თუ თანდათან იზრდება თავის რიგებში (კლდე მუდარებებს, მას ამდ დროს ფართო საზოგადოებრივი სარბიოდზე გამოყვას მოსახლეობის ისეთი ფუნქციები კი, რომლებიც წინადა ირავიარ მონაწილეობას არ ღებულობდენ საზოგადოებრივ სამუშაოებს საქონიანობაში. ამის მაჩვენებელია, შეგალითად, ქალთა რიცხვის ზრდა ჩვენს კომპარატევიში:

თუ 1924 წ. ოქტომბრის პირველსთვის მოცემულ 106.094 წევრში მხოლოდ 1.211 ქალი იყო, სამაგიეროდ 1927 წ. ივლისის პირველსთვის 253.881 წევრში უკვე 22.088 მდე ირცეებოდა.

მათილათა, წევრთა სერთო რიცხვთან შედარებით ქალთა რაოდენობა არ არის მინაკა და მინაკა, რომ იმამ რაოდენობის ზრდა უწყველი დატეკა; ეს გარეშობა იმდენ იძლევა, რომ ახალი მომავალი ჩვენს კომპარატევიში ამ დაწევაში დღი მიღწევაში ეწევის კომპარატევი ცნობილი, სამომხმარებლო კომპარატევი საბჭოთა წყობილების დროს მოწოდებული განხვეს სა-

ქალის ძირითად გამტარებელ არხად მრეწველობასა და მომხმარებლის შორის და განდევნოს სამომხმარებელი ბაზრიდან კერძო ვაჭრობა.

თუ ამ მხრივ შევადგებთ ჩვენს სამომხმარებლო კომპარატევის მდგომარეობას, დავრწმუნდებით, რომ იგი ამ ეხმად წარმოადგენს, ერთადერთი თითქმის მონოპოლიური ორგანიზაციას, რომელიც თავის აპარატის საშუალებით აწარმოებს მომხმარებელთა მოხმარების საქმეს ძირითად და პირველ მოთხოვნის სავნებით, ამის უწყვეტარ სამუშაოს იძლევა საქართველოს სამომხმარებელი კომპარატევის ბაზრისათა შესწავლა.

1924 წ. ამ კომპარატევის ჰქონდათ 21.509.000 მანეთი სბრუნება, ხოლო 1926-27 წ. 50.400.000 მანეთის. ამასთანავე აღნიშნავთ, რომ კომპარატევის საშუალებით ხდება გლეხის ზოგადების და მუშის ხელფასის 40—80 პროცენტის რეალიზაცია.

ასეთივე დადებითი ნიშნებს გვიჩვენებენ ცნობები ძირითად კომპარატეულ ორგანიზაციების ფინანსური მდგომარეობის შესახებზე. მაგალითად: ძირითად კომპარატევიში შევირება საკუთარ თანხას ნახევარ საშუალებებით გამოიხატება როგორც 1:2-თან. ეს გარემოება ცხადყოფს ჩვენს კომპარატევის ფინანსური მდგომარეობის განმტკიცებაზე.

თავის თავად ცხელია პერიფერიული ქსელის მდგომარეობის ასეთი თანდათანობითი გაუმჯობესება და ზრდა თან მოსდევს საქართველოს სამომხმარებლო კომპარატევის ცენტრის—უწყვეტობის ზრდა და განვითარებაზე. ეს უკანასკნელი ამ ეხმად ფრიალ და საქართველო და იღვერე-ორგანიზაცი. ხელმძღვანელობასა და დანარის ზრდა და განვითარებაზე. ეს უკანასკნელი ამ ეხმად ფრიალ დად სამუშაოზე და იღვერე-ორგანიზაციულ დახმარებას უწყებს საქართველოს სამომხმარებლო კომპარატევის თუ 1921 წელს მისი საქონიანობა ბრუნევა იყო 317.000 მანეთი, 1926-27 წან. წელს უკვე ბრუნევა 19.000.000 მანეთის შეადგენდა.

ნების შევადგენა. ამდევ დროს იგია პერიფერიისთვის საჭირო საქონლის 60 პროცენტის მიწოდებელი.

ამგვარად უკვე მოყვანილი ცნობები სათუთყოფენ საქართველოს სამომხმარებლო კომპარატევის დიდ მიღწევებს მოსახლეობის კომპარატეულად გაერთიანებისა და მისთვის დასერებულ ძირითად სამუშაოებში მომართვის შესრულების საქმეში.

წინადა სამუშაოები საქმიანობასთან ერთად ჩვენს სამომხმარებლო კომპარატევი აწარმოებს აგრეთვე მეტად ფართო კულტურულ-განმანათლებელ საქმიანობას; რითაც იგი თანდათან შეურის საუფუფელს იგანიალურულ კომპარატევიში წყობილების შექმნაში.

ამაგვარად გაუხსნა ჩვენს არა მხოლოდ სამომხმარებლო კომპარატევის როგორც ესტეკით; ეს უკანასკნელი საქართა წყობილებამდე არსებობდა ჩვენში და მან ოქტომბრის რევოლუციის მომხმარებლობა ნიადაგზე დადგომით მხოლოდ ახალი, მის ისტორიაში უმადგალიო საბიბოლი მოიხვევა. თავიან საქმიანობის გასაფართოებლობა.

უფრო მიმწოდებელია საქართველოში საქართა წყობილების დამყარების როლი სხვა სახის კომპარატევიანი განვითარებისთვის ჩვენში. ასე, მაგალითად, ჩვენში თითქმის სრულყოფილად ამ ქმნადა დიდელი ამ დრომდე სასოფლო-სამეურნეო კომპარატევის, როგორც ჩამოყალიბებული კომპარატეულ სისტემას. ეს უკანასკნელი წინაშეწოდებდა სამეურნეო და სარეგანონათო მოქმედებას საქართველოში მხოლოდ და მხოლოდ იმის შემდეგ, რა რომ საქართა წყობილები დამყარდა. 1923 წლის მეორე ნახევარში ექვამდე სსოფლო-სამეურნეო ამხანაგობა არსებობდა. იმინი გაერთიანებული იყვნენ მამრ მეტად მაართა ძალისა და მინწელების მქონე ორგანიზაციები—წარმოებელი.

საბჭოთა საქართველოს პირობებში სასოფლო-სამეურნეო ზრდად შემდგომ წლებში შექმნა საჭირო წინაშეწერი პირობები სასოფლო-სამეურნეო კომპარატევის განსა-

ვიტარებდა. გლეხობის აქტივობამ მზიარ საკითხად დააყენა საქართველოში სასა-სამეურნეო კოოპერაციის მშენებლობის საკითხები და სულ რამდენიმე წლის განმავლობაში ამ კოოპერაციამ ჩვენში მასობრივი მოძრაობის ხასიათი მიიღო. აქ რამდენიმედ სტატეგიკულად სჭარბობდა გეგმიანობასა და ორგანიზაციულ მიზანშეწონილ ხელშეწყობას და ამის შემდეგ 1926 წელში საგარეოში ვრიხოსიკ ვანიცადა განსაკუთრებით საქართველოს სასოფლის-სამეურნეო კოოპერაციის (ცენტრალურმა ორგანომ და რამდენიმედ პერიოდიკულმა ორგანიზაციებმა).

მთავრად ვაი ამ დროებითი ადამრებისა, ჩვენი სასა-სამ. კოოპერაცია თანდათან ფართოვდება და მტკიცდება. ამას გვიყენებს მასალა შედარებით ისეთ პატარა ხანის შესახებ, როგორცაა დრო 1926 წლის ოქტომბრის 1-დან 1927 წლის ივლისის 1-მდე.

1926 წლის ოქტომბრის 1-სთვის საქართველოში არსებობდნენ: სასა-სამ. საქარეიტო ამხანაგობები—1922 (ძითში გაერთიანებული იყო 56,829 მეურნობა), სასოფლო-სამეურნეო ამხანაგობები—17 (ერთიანდნენ 8.312 მეურნობას, მდებარე-მდებარე ამხანაგობები. 7 (ერთიანდნენ 2.179 მეურნ.). მხილეთა ამხანაგობები 8 (1.605 მეურნობა), მეტეგარეთა ამხანაგობები 3. (6.405 მეურნობა), მეტამეურნეო ამხანაგობები—4 (3.776 მეურნობა), მეტეურნეო ამხანაგობები 3. (420 მეურნ.) მე-საქონეთა 1. (136 მეურნ.) მერევეთა ნადები 42 (1.985 მეურნ.), კოლექტ. მეურნე-ბი 32 (398 მეურნ.). საერთო რიცხვი ამხანაგობით ჩამოთვლილ ორგანიზაციებში გაერთიანებული მეურნეობათა რიცხვი შეადგენს 23,2 პროცენტს.

ნაშევბ ქსელში 1927 წლის ივლისის პირველისთვის უკვე საქარეიტო ცელიტობები მოხდა: სასოფლო-სამეურნეო საქარეიტო ამხანაგობათა რიცხვი გახდა 127, ხოლო მათში გაერთიანებულ მეურნეობათა რაოდენობა 72.066; სამედიკოლო ოკოლ სასოფლო-სამეურნეო ამხანაგობათა რიცხვმა, შეიწინა 2 (ერთიანდნენ 713 მეურნეობა), შედარებით იკლო არცთეი სპეციალ სახის მდებარეთა და სხვა ამხანაგობების რიცხვმაც. ეს შემეტიკობა სასოფლო-სამეურნეო და სპეციალ სახის ამხანაგობისა იმით კი არ აისნება, რომ ეს ამხანაგობები გაქარენ, არამედ იმით, რომ ისინი სას-სამეურნეო საქარეიტო ამხანაგობებად გადაკეთდნენ. ამგვარად ამით ანგარაშეო გათიღდა სას-სამეურნეო საქარეიტო ამხანაგობათა რიცხვი.

ამას გარდა ვაინდენ ახალი ტიპის ამხ-მები, რომელთაც ადგილი არ ჰქონებიათ 1926 წ. ოქტომბრის 1-სთვის, მა-

გალითად, სამელორაციო ამხანაგობები 18 (ერთიან. 9.668 მეურნეობისა), სამანქანო ამხანაგობები—21.

მეურნეობათა საერთო რიცხვით შედარებით 1927 წლის ივლისის პირველისთვის ჩამოთვლილ ორგანიზაციებში შედარებით მეურნეობათა რაოდენობა შეადგენდა 26,8 პროცენტს, ხოლო ეს შედარებით მკითხ პროცენტს აისნება ამ კრიზისით, რომელზედაც ხეობის იყო ლაზარეო. ამ კრიზისის შედეგი იყო წარმოკვეთის ნიკადეცია და ჯანსაღ ძირითად ორგანიზაციის ვაერითიანებით ახალ სამეურნეო და საორგანიზაციო ცენტრის შექმნა.

ამ ახალ ცენტრში, რომელსაც „სოფლის კავშირი“ ეწოდება, 1927 წ. ივლისის პირველისთვის შემოდსენდებულ ორგანიზაციებთან შედარად მხოლოდ 113, რომელშიაც გაერთიანებული იყო 56.995 მეურნეობა. ამ ორგანიზაციათა შორის უმრავლესობას შეადგენდენ სასოფლო-სამეურნეო საქარეიტო ამხანაგობები.

„სოფლის კავშირი“ მიმდინარე წლის დასაწყისიდან არსებობს მიუღებდავად ამისა, მან ამ მოკლე დროში შეიძლო მეორე საქართველოს სასა-სამ. კოოპერაციის ფორმად ავტორიტეტულ სამეურნეო და საორგანიზაციო ცენტრად გახდნა. მან უკვე დაიწყო ფართო სამსახურეო-ტროლო საქმიანობა და სამომარეებუ-საგამასილელ მოქმედება.

საბჭოთა კოოპერაციამ ამ ორ ძირითად შტოების გარდა, ე. ი. სამომარეებუ და სასა-სამ. კოოპერაციითა გარდა, საქართველოს კოოპერაციული ოჯახი ხელდასაჯეტომბრის რეგულიაციის ათის წლის თავს საბჭოთა წყობილებამედ ჩვენში არ არსებულ ისეთი ახალი და მასთან ერთად მნიშვნელოვან კოოპერაციულ სისტემებით, როგორცაა საწარმო და სამხანო კოოპერაციო. ამ ნიშანმა კოოპერაციულმა სისტემებმა უკვე თვალსაჩინო ადგილი დაიკავეს საქართველოს სამეურნეო ცხოვრებაში და მომავალაც კარგი უჩანო.

ოქტომბ. ის რეგულიაციის ათი წლის თავს საქართველოს კოოპერაცია ხელდასაჯეტომბრის რეგულიაციის და ახალ მიწვევებით გადმდებარებო. საბჭოთა დანარჩენ რესპუბლიკებთან შედარებით იგი ვაინა ჩაბნა სოციალისტური მეურნეობის ამშენებლობაში, მაგრამ ოქტომბრის რეგულიაციის მომხარეობა ნიადაგ მტკიცედ დადგომით და მისთვის დაკისრებულ პოლტიკურ და ეკონომიკრ ვალდებულებათა სრული შეგნეარ მან ბევრი რამ შესსლო და კიდევ შესსლოდ ახლო მომავალში.

შალვა ღვდელაძე.

საქართველოს სასოფლო-სამეურნეო კოოპერაციის განვითარებისათვის

საქართველოს ვაგაბუკების დღიდან ევროპაში გადახეწული „საქართველოს განვითარებისათვის“ ქვეყნის შემეტიკებენ: საქართველო ვაგაბუკების დღიდან ილუბება, როგორც ეკონომიკურად, ისე კულტურულად.

ამიტომ მტრ არ აჩვენა ოქტომბრის რეგულიაციის ათი წლის თავზე, საქართველოს ვაგაბუკების შევილი წლის შემდეგ, მკითხველს ვაგაბუკით საქართველოს სახალხო მეურნეობის უტყუარო სურათი.

დღე გასულიკვამ და პირუთენეულმა ციფრებმა გამოამჯღაინონ საბჭოთა საქართველოს ნაშვილი სახე და ქვეყნის დაანახონ: მართლა ილუბება საქართველო, თუ შეუხერხებულად, ვაგანტიკურის ნამოჯიო წინ მიდის იგი?

ყოველგვარი სახალხო მეურნეობის ფუსქი შეადგენს ტერიტორია და მოსაწყობება, ანუ არეობა, რომლის ფარგლებში ესა თუ ის მეურნეობა მოთავსებულია და რაოდენობა მომქმედ და არამომქმედ მოსახლეობისა. რასაკერძოდა ამათ საფუძვლის საკითხი არ იწურება. აქ ჩვენ საქმე დაგვიჩვენა კიდევ მთელ რიგ ფაქტორებთან, რომელთა არეობითი და ჯგუფობრივი განაწილებამ შეუძლია

სახალხო მეურნეობას თავისებური სახე და ზეგედი დაასეს.

საქართველ. ამჟამინდელი ტერიტორიის სავრცეს შესახებ ერთი განსაზღვრული მახეველობა არ არსებობს. შედარებითის ვასადეფილდად ჩვენ ვინდა ვსარეგულიაციო ამ-კავც. სტატისტიკური სამმართველოს ცნობებით, რასაკერძოდა იმ შენიშებით, რომ ცნობათა სიმარეებუ ერთობ სადგენო მიგვაჩინა (ტერიტორიის შესახებ). ამ ცნობის მიხედვით ტერიტორიის სავრცე უდრის 69.525 კვ. კილომ.**) 1926 წლის აღწერის მიხედვით მოსახლეობის რაოდენობა აბირიცხება 2.641.387 სულთ. აქედან 1.324.106 მამრობითი და 1.317.281 მდედრობითი საქსის. მოსახლეობის რიცხვი ერთ კვ. კილომეტრზე უდრის 37,9 სულს.

ამ-კავც. დეფერაციის შემადგენელ ელემენტთა ში-

*) იხ. კრებული „Народное хозяйство закавказья в 1914-1918 гг.“, 1927 წ.

**) საქ. ს. ს. რ. სსრკ კომისიის ცნობით საქართველოს მთლიანი ტერიტორია უდრის 71,619,4 კვ. კილომ. (იხ. კრებული საქართველოს სახალხო მეურნეობა, თბილისი 1926 წ.). ს. ს. ს. რ. მთავრობის 1925 წლ. მომხდების ანგარიში მიხედვით 69,555,5 კვ. კილომ. იხ. ანგარიში, 19 გვ. 1926 წლის ვაგაბუკა.

რის საქართველოს ტერიტორიის და მოსახლეობის ხვედრითი წილი შემდეგია:

რესპუბლიკები	ტერიტორია ვად. კილომ.	ხედილობა წინა	მოსახლეობა რაიონი სტეის	ხედილობა წინა
აზერბაიჯანი . . .	85,968	46,35	2,302,257	39,6
საქართველო . . .	69,525	37,5	2,641,387	45,5
სომხეთი	29,964	16,15	1,070,721	14,9
აქვას. ფედერაცია . .	185,457	100,0	5,814,365	100,0

აქედან ვხედავთ, რომ მაშინ, როდესაც საქართველოს ტერიტორიალი ხვედრითი წილი 37,5 უდრის მოსახლეობის მხრივ ამ-კაცე, რესპუბლიკებთა შორის ის 45,5 პროცენტში გამოიხატება. ტერიტორიალი საქართველო ამ-კაცე, ფედერაციაში მეორე ადგილზე სდგას, ხოლო მოსახლეობის მხრივ პირველ ადგილზე სდგას. ამათ ახსენება ის ვარაუდებიც, რომ მოსახლეობის რაიონებშია ცვალებადი ერთეულზე გაცილებით უფრო დიდია საქართველოში, ვიდრე დანარჩენ მეზობელ რესპუბლიკებში უდრის საქართველოში 37,9 სულს, სომხეთში 29,1 სულს, ხოლო აზერბაიჯანში 26,8 სულს ერთ კვადრატულ კილომეტრზე.

თუ ჩვენ საქართველოს ტერიტორიას და მოსახლეობას უცხო პატარა სახელმწიფოებს შევადარებთ, მივიღებთ შემდეგ საინტერესო სურათს:

სახელმწიფოები	ტერიტორია სტრუქტურული კილომ.	მოსახლეობა რაიონი სტეის	მოსახლეობის სიმჭიდროვე 1 კვ. კილომ.
საქართველო . . .	69.525	2641.387	37,9
სრლანდია	8.876	3.160.000	45,8
ლატვია	65.685	1.596.000	24,3
ლიტვა	52.810	2.165.121	40,5
ესტონია	47.549	1.107.000	23,1
დანია	43.017	3.268.000	75,0
შვეიცარია	41.298	3.886.000	94,0
ჰოლანდია	34.201	7.213.000	210,7
ბელგია	30.440	7.666.000	251,8

ჩამოთვლილ რვა უცხო სახელმწიფოთა შორის საქართველო ტერიტორიალი ვიდრე ყველა სახელმწიფოზე ჩინებული ტერიტორიალი პირველ ადგილზე სდგას; მოსახლეობის მხრივ გარდა ლატვია, ლიტვა და ესტონიის ყველა სახელმწიფოზე ჩამორჩენილია, ხოლო მოსახლეობის სიმჭიდროვის მხრივ ის ზოლოდან მესამე ადგილზე სდგას.

სახალხო მეურნეობისათვის დიდი მნიშვნელობა აქვს მოსახლეობის თანდათანობით ზრდას, მის ქსობობი და წარმოებითი განაწილებას, ამიტომ გაეაზრკეთთ ეს მხარეც.

საქართველოს მოსახლეობის ღირებულება შემდეგ სურათს გაჩვენებს:

1886 წელს	1.697,7	ათასი სული.
1897	"	1.768,9
1917	"	2.426,3
1923	"	2.462,2
1926	"	2.641,4

მოყვანილ ცხრილიდან აშკარათ სწას მოსახლეობის გაუმჯობესი ზრდა. 1886 წლიდან 1926 წლამდე უმატება 943,7 ათას უდრის, ანუ 55,6 პროცენტს. თუ ჩვენ მხედველობაში მივიღებთ ამ ვარაუდებს, რომ 1886 წლის სახლრებს საქართველოსთან 1926 წლის აღწერის დროს საქმე აღარ ეჭვანდა, მოსახლეობის ზრდის კოეფიციენტი უფრო დიდი ექნება და სერთო ჰროცენტი უფრო მაჩვენებელი სთავადათ ვადიდდება.

ეს, ბუნებრივით იშება საკითხი: აქვს თუ არა საქართველოს იმდენი პუნებრივი და მატერიალი რესურსები, რომ ავთ მოსახლეობის ზრდა და მისი მხოთაფრეობა დააკმაყოფილოს? ამ საკაბს ჩვენ ჯერჯერობით გვერის აუბვეთ და გაეაზრვეთ მეურნეობის სტრუქტურის და მოსახლეობის რაიონი ღირებულების ანალიზთან ერთად.

ქსეხსობრივად გასული წლის აღრიცხვის მიხედვით, მოსახლეობა შემდეგნაირად ნაწილდება: მამაკაცი 1.324.106, დედაკაცი 1.317.281 სული. ეს უზრალე დაპირისპირება გვიჩვენებს მამაკაცთა სავარტს, რაც არა მარტო გასული წლის ნაშინდობლე თვისებას შეადგენს, არამე დევი აღწერების მიხედვით მოსახლეობის საერთო ტრენდციას წარმოადგენს. უთველ 100 ულზე მიიღობა:

1886 წ.	მამაკაცი	53,9	დედაკაცი	46,1
1897	"	53,4	"	46,6
1917	"	52,0	"	48,0
1922/1923	"	51,0	"	49,
1926	"	50,1	"	49,9, უ

ჯერჯერობით მამაკაცთა ჰარობა დედაკა, რაც საქართველოს მეურნეობას ხელსაყრელ პირობებს უქმნის. ეხლა თუ ჩვენ ბრეობით ვადაჯამებუბას გაეაზრკეთ, დავინახებთ, რომ გასულ წელს სოფლის მოსახლეობა 2.071.462, ხოლო ქალაქის 569.925 სულს შეადგენდა, ანუ 78,4 პროცენტს და 39,6 პროცენტს. წინა სააღრიცხვო წლებში ამ ფაქტის შემდეგ მიხედვებებს იძლევი:

1886 წელს სოფლის მცხოვრ.	88,5	ქალაქის მცხოვრები	11,5
1897	"	84,5	15,5
1917	"	82,5	17,5
1922/1923	"	79,6	20,4
1926	"	78,4	21,6

ეს ცხრილი მეტისმეტად საინტერესო და მრავალღონით მოელენათა მიჩვენებელია. ქალაქის მოსახლეობის აშკარა წარმატების ტენდენცია ეჩნდება. ეს წარმატება უმეტეს შემთხვევაში ხდება სოფლის ხარჯზე; ქალაქის მოსახლეობის ზრდის ინტენსივობა უკანასკნელი ათი წლის განმავლობაში ბევრად უფრო ძლიერია, ვიდრე წინა ადგიათა წლის განმავლობაში. ორი უკანასკნელი სააღრიცხვო პერიოდის აბსოლუტური რიცხვების შედარება ქალაქის მოსახლეობისა გვიჩვენებს ამ უკანასკნელის 11,3 პროც წარმატებას, რა თქმა უნდა მოსახლეობის ბუნებრივი ზრდა ასეთ დიდ პროცენტს ვერას შემთხვევაში ვერ მოგვეყვს ცხადია, ამ საქმე გვაქვს სოფლიდან ქალაქში გადმოსახლებასთან.

ცხადია, სოფელი და მისი ეკონომიკა ეკვრის აკმაყოფილებს ჰარ მოსახლეობის, მის ქალაქებთან ერთად. ეს პროცესი რაფორტე აღინიშნეთ უკანასკნელ წლებში ფართო და ძლიერ ფორმებს დეფულსობს, რაც განსაზღვრავს საფერწრო ამიკნებას ქმნის: 1. მრეწარეობის განვითარების აუცილებლობას და 2. სასოფლო მეურნეობის განვითარების ნაირმაღურ კალაბრტში ჩაყენებას.

როგორც შევეხებო ცხრილიდან სწას, ჯერჯერობით სასოფლო მეურნეობა წარმატებულს ნაქმნებულს მიიღობთ ეკონომიკის უმათარტეს ძარღვს. საქართველოს

*) რაც რომ მთლიან ტრენდციას არსებობდეს სქესთა შებადგენლობის გაადაჯამებუბა ძნელ წარმოსადგინა, რომ სწი წლის განმავლობაში დედაკაცთა შემადგენლობას ასეთი დიდი წარმატება ჩაქცეოს (1,0 ულ). არც წინა წლებს შედარება, არც ფინანსოლოგიური შესაბამისობა და ვერ სოციალური მომუშებთ ასეთ ნაქტობა ვერ განახატდებ.

რნობაში კი უმთავრეს ძარღვს ხენა-თესვა შეადგენს. როგორც სასოფლო მეურნეობის სხვა მრავალ დარგებში, ისე ხენა-თესვაშიც გადაშორულ როლს თამაშობს ერთი მხრივ ნათესის რაოდენობა, ხოლო მეორე მხრივ მოსავალი ერთეულზე. სახელმწიფო სტატისტიკური ცნობები ამ დარგის შემდეგ განვითარების გვიჩვენებს:

პურეულის დასახელება	1909—13 წ. საშუალო	1923	1924	1925	1926
დანარჩენი	165	116	100	208	217
სიმინდი	80	17	52	33	27
ჭერი	99	49	76	71	56
გაზაფხულის პური	351	268	387	344	382
პური	16	10	14	6.	29.5
სულ	711	461	629	663	711,551.5

აქედან ცხადია, რომ ნათესის რაოდენობას უკვე გასულ წელს მიუღწევია ომის წინა დროის რაოდენობამდე.

საინტერესოა ფარდობა, რომელიც ნათესთა რაოდენობას 1923 წელში განუტოლია და ამ პროგრესულ წარმატებას, რომელიც მას განუტოლია ხუთი უაჩანებელი წლის განმავლობაში. თუ 1923 წლის რაოდენობას 100 მივიღებთ, დანარჩენი წლები გვიჩვენებს: 1924 წ. 136,4, 1925 წ. 143,4 და 1926 წ. 154,3.

ამ რიცხვებს თუ მოსავლის ციფრებს დაუპირადაობრებთ, დაინახავთ: 1909—13 წ. საშუალოთი მოსავალი უდრიდა 44.575,6 ათას ფუტს, 1924 წ. 37.515,1 ათას ფ.

1925 წელში 44.604,3 ათას ფუტს და 1926 წელში 47.520 ათას ფუტს.

აქედან აშკარაა: მაშინ, როდესაც 1926 წელში ნათესთა საერთო რაოდენობა ომის წინა დროისას უდრიდა, საერთო მოსავალს 3 მილიონი ფუტით მოუმატა ომის წინა დროის მოსავალს უკვე 1925 წლის მოსავალი უდრიდა, მაშინ, როდესაც ამ წელში ნათესთა რაოდენობა 48 ათასი ფუტით ნაკლებია. ასეთი წარმატება ნათესი გახლდება, თუ განვიხილავთ ომის წინა დროისადმი შედარებით დეტალურად:

	1909—13 წ. საშუალოდ ფუტ.	1925 წ.	1926 წ.
ზორბალი შემოდგომის	50	55	63,3
„ გაზაფხულის	46	40,8	46,4
ჭერი	63	57,9	73,4
სიმინდი	73	83,9	70,3

ომის წინა წლებთან შედარებით მოსავლის რაოდენობას თვითმოდულ დეტალურად საგრძნობლად მოუმატა. გამოწვევის გვიჩვენებს სიმინდი, რაც განსაკუთრებით კუდი ამინდებით აისრება. საერთოდ აღებულ ხენა-თესვის პროდუქტებს, როგორც ნათესთა რაოდენობას ისე მოსავალს მხოლოდ უკვე ომის წინა წლებთან შედარებით ძლიერი წარმატება ეწინაა, რაც იმის მომსაწვეველია, რომ სასოფლო მეურნეობის ეს დარგი განვითარების ნორმალურ პერიოდშია შესული. აქ საჭირო იქნება დაწყებულია ახალი ფაზისათვის ხელის შეწყობა.

ო. ნარსია.
(დასასრული იქნება).

საქართველო სოფრეზი.

ოქტომბრის რევოლუციის 10 წლის თავზე, ჩვენი ქვეყნის აღორძინებისა და ზრდის უფრო მოქმედ - ციფრებს გაცოლებით მტრუნ შენეობა აქვს, ვინც პირად განკლებიდა და განწყობილებათა გადმოლაგებას. ამიტომ სიტყვას ვაძლევთ ციფრებს, რომლებიც სიმწიფე არ ართმევს მტრეკლების უნარს.

I. ს ო ფ ლ ი ს მ ა უ რ ა ნ ი ბ ა

1. პურეულ და მოვარ ტენიურ კულტურათა ნათესების სივრცე.

კულტურის დასახელება	სიმინდი	ზ ო რ ბ ა ლ ი		ჭ ე რ ი	სულ პურეულ კულტურების ნათესების სივრცე	ბამბა	თამბაქუ	სულ პურეულ და მოვარ ტენიურ კულტურების ნათესების სივრცე
		შემოფარების	გაზაფხულის					
1909—1913 წ.	348 162	153,940	71,266	90,971	676,699	5,644	9,297	691,640
1917	248,569	122,094	43,470	62,972	489,116	1,200	10,758	501,073
1919	291,417	131,601	35,798	47,976	522,353	—	—	—
1921	288,223	81,902	30,999	57,101	479,369	—	—	—
1923	337,600	196,300	31,800	77,190	655,423	1,157	3,899	660,479
1924	337,600	196,300	31,800	69,500	649,800	5,500	8,300	663,600
1925	344,000	200,300	32,400	70,812	662,300	6,651	7,826	676,777
1926	351,849	223,700	26,952	56,897	669,009	8,311	12,890	690,210
1927	—	—	—	—	685,100	—	—	—

ამნარიდ, 1926 წელში ნათესების სივრცე თითქმის გათანაწორებული არის ომის წინდროინდელ პერიოდთან, მხოლოდ პურეულის ნათესების სივრცე 1927 წ. უკვე გადაჭარბა მას.

2. შესაქონლება.

საქონლის დასახელება	წლები					ზრდა პროც. 1913 წელთან შედარებით
	1913	1924	1925	1926	1927	
ცხენები	120,500	81,400	82,900	93,600	94,900	78,8 პროც.
მსხვილშტრომანი საჯარელო	1,301,700	1,273,700	1,320,200	1,400,200	1,441,900	110,8 „
ცხვარი	1,663,500	1,630,200	1,711,900	1,808,800	1,900,000	114,2 „
თხა	190,900	154,200	163,400	170,400	191,200	100,2 „
ღორი	284,300	410,900	447,500	537,000	586,400	206,3 „
დანარჩენი	—	15,900	17,000	18,100	19,200	—
სულ საქონელი	—	1,274,400	1,335,600	1,465,600	1,517,200	—

შესაქონლება იძლევა გადაჭარბებას ომის წინდროინდელ პერიოდთან შედარებით.

მ. სასოფლო მეურნეობის საერთო შემოსავალი (ომის წინაღობიდან ფასებში).

სახ. საშ. დარგების დაარსება	წლები	1909—1913	1924	1925	1926
პური კულტურა		34,579,800	30,440,100	36,188,700	38,040,600
მევენახეობა		16,665,600	11,788,600	9,880,800	11,417,800
მეხილეობა		9,330,700	10,113,900	9,190,400	8,823,300
მებაღეობა		1,909,300	2,421,700	2,588,900	2,812,500
მეხაზმეობა		1,594,000	926,800	1,317,200	862,800
მეთამბაქოა		7,777,000	6,862,800	11,568,700	10,294,200
ჩ.ი		122,400	329,900	329,900	298,200
მესესუმბრა		—	68,700	77,000	100,000
სელი		—	34,200	21,600	17,100
გელურსია		4,691,600	4,717,800	4,302,600	4,515,100
მებაჟარეობა		25,672,700	23,782,800	26,634,300	28,284,300
მებაჭურჭლეობა		2,163,200	1,600,000	2,264,000	2,704,000
მეღორილეობა		7,118,800	6,986,600	7,119,000	7,274,900
მეფურცეობა		155,100	217,500	265,100	265,100
სულ პრდუქტია		111,780,200	100,591,400	107,024,100	115,710,000

ამნიარად, სასოფლო მეურნეობის საერთო პროდუქციამ თელსაწინაო გადაიჯარბა ომის წინაღობიდან პერიოდს.

II. მ რ ე წ ე ლ ო ბ ა

ცენზიან მრეწველობის საერთო პროდუქციის ღირებულება და მრეწველობაში ჩაბმული მუშა ხელი

წლები	1924—25	1925—26
ამოღებითი და დამუშავებითი ცენზიანი მრეწველობა . . . . . მთ შორის:	37,837,000	54,415,000
სახელმწიფო მრეწველობა	29,323,000	43,678,000
კოოპერატიული „	3,161,000	3,677,000
კერძო და საკონაცისაო მრეწველობა „	5,353,000	7,060,000
სულ განსაზღვრადობრივ სექტორში	32,484,000	47,355,000
ჩამბული მუშა ხელი განსაზღვრად სექტორში	9,909	10,583
ჩამბული მუშა ხელი კერძო ინციატივის სექტორში	2,653	3,574

როგორც ამ ცხრილიდან სჩანს ზრდა განსაზღვრადობ. ცენზიან მრეწვ. სექტორში ძლიერ ჩქარა ტემპით წისულა წინ, ვინემ არა განსაზ. სექტორში. ეს იმის მაჩვენებელია, რომ საქართველოს მსხვილი მრეწველობა სოციალისტურ ნიდაგზედ ვითარდება.

III. შინა-ვაჭრობა

სავაჭრო ბაზუნვა

წლები	1924/25	თითუ-ლის ხვედ-რი წონა	1925/26	თითუ-ლის ხვედ-რი წონა	1926/27	
საე. კატეგორიები						
სახელმწიფო ვაჭრობა	95,120,500	42,9%	131,432,800	44,3%	139,566,700	42,6%
კოოპერატიული „	68,007,000	30,7%	91,678,200	30,9%	122,632,700	37,4%
კერძო „	58,406,700	26,4%	73,808,800	24,8%	65,450,400	20%

მოცვნილი ცნობები გვიჩვენებს, რომ კერძო ვაჭრობის ხვედრი წონა ამ ხამ წელში დაეცა 6,4%ით, სახელმწ. ვაჭრობის ხვედრ. წონამ დაიკლო 0,3%ით და სამაგიერით კოოპ. ვაჭრობის წონა გაიზრდა 6,7%ით განსაზღვრადობრივობისაკენ ლტოლვა ვაჭრობის დარგშიც ინტენსივობით ხასიათდება.

დნელი იყო, უპირისპირად ანტირევოლუციური გამოდგა. 1924 წლის აგვისტოს ამბებმა კი, ანტირევოლუციური მუშაობის სასაყვილო-ლო ანტირევოლუციური ხასკა. თავისთავად დიდი მნიშვნელობა მონდა აგრეთვე მოწინააღმდეგე. ზოგად იღვრს ნათესაობას წარსულში.

ყოველივე ამასთან დაკავშირებით ჩვენ მივიღეთ: სხვაგვარად ერთად, კერძოდ, ახლავ. მარქსისტების მიერ ანტირევოლუციური მუშაობის გარეგნული უარყოფა და საბჭოთა პლატფორმის ნიადაგზე, ახალ გზაზე დადგომა.

მოდგა: დღეს ერთი წყება ყოფ. ახალგაზრდა მარქსისტების ენერგიულ მუშაობას უწყება კომ. პარტიისა და ახ. ლ. კ. კ. კავშირის როგორც და ავითებს იმავე საქმეს, რასაც ავითებს დასახლებული პარტია და კავშირი.—ხოლო მეორე ნაწილი, მართალია კომ. პარტიისა და კავშირის გარეთ, მაგრამ სხვა და სხვა დარგში სამტ. ხელისუფლებასთან თანამშრომლობით და მისევე ხელმძღვანელების ქვეშ ავითებს იმავე საქმეს და მოსწავლეს მუშათა კლასის წყობილების საბოლოო გამარჯვებისაკენ.

ასეთია უტუტარი ფაქტი. ასეთია დღეს ის ახალგაზრდა მარქსისტები, რომლებიც ერთ დღის საბჭოთა წყობილებასთან ბრტროლად იყენებენ ვანქრობილი. არა ბრძოლა საბჭოთა წყობილებასთან, არამედ მასთან: ერთად თანამშრომლობა მასთან ერთად სოციალისტურ საქმის ყველა და იმ რას მოითხოვს, კერძოდ ჩვენი ქვეყნის, მისი მუშათა კლასისა და მშრომელი გლეხობის ინტერესები.

ჩვენი ახალი გზის მონაარსიც ასეთია.

მეათე ოქტომბერი, ის უღლისცა ფაქტია, რომლითაც განასაკუთრებით დასტურდება და მართლდება იდინშნულ გზის სწორი.

ამ **გზით მიიღან** დღეს ყოფ. ახალ. მარქსისტები და მომავალშიაც ისინი ამ გზას არ გადაუხვევენ.
ლ. ფირცხალავა.

ოქტომბრის რევოლუციის ათი წლის თავზე

ათი წელი გავიდა ოქტომბრის რევოლუციის შედეგად. მტლდ მძიმე პირობებში მზადდებოდა იგი. კომუნისტურ პარტიას, რომელიც რიცხითაც არ იყო დიდი, ერთობ დიდი გაჭირვება გადალახვა დასაქრდა... თებერვლის რევოლუციამ არ გამართლა იმედები მუშათა კლასისა. მას სათავეში მოექცა მენშევიკები და ესერები, რომლებიც უზურგე აქცეს მუშათა კლასს და შეუღღვე ბურჟუაზიასთან ერთად ერთობლად თანამშრომლობას. თავის-თავად ცხადია, რომ ერთსა და იმავე დროს, ორი მოპირდაპირე კლასის საქმის გაკეთებას ვერაფერს შეძლებს. ეყო მენშევიკებს შიშისკენ ასეთი სასწაულის მოხდენა. ამიტომ იყო, რომ მათ პროლეტარიატის საქმე სამართბის საქმედ გაოაცხადეს და, „ჯერ-ჯერობით“ „ბურჟუაზიის საქმის გაკეთება მოინდომეს.

ამიტომ იყო, რომ მუშები ვერ მოხერხებდნენ 8 საათის სამუშაო დღეს და „იაკა-ჩანჩინები დარჩა კერძო კაპიტალისტების ხელში; მიწა-მამული პომეშჩიკების საკუთრებად იქნა დატოვებული; ამას ზედ დაერთო „ომი გამარჯვებამდე“, რამაც გამოიწვია დაილოლო ჯარისკაცებში საპროლეტარული უწყალოდგება. ჯარის უსილად ზავი და თავიანთ განადგურებულ ოჯახებში დაბრუნება. ყველა ამ მიზეზებმა მუშებში და გლეხებში დამადღეს უფროლობა კავტ-მენშევიკ-ესერების ხელისუფლებისადმი.

ამ დროს კომუნისტური პარტია ლენინის ხელმძღვანელობით აწარმოებდა ენერგიულ მუშაობას პროლეტარიატის წყებად საქმის გაოსაზრუნებლად. ლენინმა წამოაყენა ლოზუნგი:

ფარეკა-ქარხნები და 8 საათის სამუშაო დღე მუშებს. მიწა გლეხებს,—ომი-ომს,—ძირს იმპერიალიზმი! გამუშაოების სოციალიზმი!

ამქდან იწყება გადაწყველი ნაბიჯების გადადგმა ახალი რევოლუციისაკენ, ოქტომბრის რევოლუციისაკენ.

მეორეა ძველი სამყარო, ამოძრავდენ ყველა ჯურის კონტრ-რევოლუციონერები და ცილობდენ სათავეში ჩაეკლათ „წილითი წავითობე“. ვის არ ახსნეს. საზოგადოარი სახელდენ „რუსეთის შავი ყორნებისა; ტრანგვლის, დენკინის, ალექსეევის, ილდენიჩის კოლჩაკის და ბრეველი სტეების?

საქართველოს მენშევიკური - დემოკრატიული მუშაკრება ეხმარებოდა შიშ მენშევიკებს ბოლშევიკურ რუსეთის განდგურებაში. ის თავისუფლად ატარებდა საქართველოში ოქტომბრის რევოლუციის ჩასახრებად ინგლისის, გერმანიის და ოსმალეთის ჯარებს.

მიუხედავად მრავალი თავდასხმებისა და წინააღმდეგობისა, სამოქალაქო ომისად გამარჯვებული მუშათა კლასი, ვახდა უღლისკენ საბელშევიკის ბატონ - პროლეტარიატის რევოლუციამ დაასაპირა მსოფლიო მენშევიკი, მენშევიკობი გამბუტებული წილილი, რომელიც მიყვებოდა სოც-დემოკრატული, დააყენა გამოუხიზლებლის გზაზე და კომინტერნის დროშის ქვეშ. მენშევიკების ბატონობის დროს საქართველოს არ ეტყობოდა ეკონომიკური გაუმჯობესება. მუშათა კლასი მდგომარეობა დიდიი - დღე უარსდებოდა. ერთგულყოფილი იზრდებოდა, ამას მოჴწინა ამიერ-კავკასიის ერებს შორის ხშირი ომები.

მენშევიკებმა ვერ შესძლეს მიწის საკითხის მოგვარება, რამაც გამოიწვია უღარობის გლეხობის საპროლეტარული უწყალოდგება. ყველა ამას მოყვა სოფლის მეურნეობის დაქვება და განადგურება.

25 თებერვლის აქტი წარუშლელი დარჩება საქართველოს ისტორიაში და ის ალიაზებული იქნება საქართველოში მშრომელი ხალხის განთავისუფლების აქტად. რა მოუტლს 25 თებერვალმა მუშათა კლასს?

- 1) სრული განადგურება მოხალადე შექვაზორაკ-და-ხნაულები.
  - 2) გრაველური მშვიდობაობა, როგორც საქართველოში იმერეთი - ქვეყანაში.
  - 3) მუშათა ცინიების სრული დაცვა;
  - 4) სასოფლო მეურნეობის აყვავება;
  - 5) აგრარული საკითხის გლეხების სასარგებლოდ გადაქვა;
  - 6) ელექტროფიკაცია და სხვა...
- ოქტომბრის რევოლუციის გამართობებამ და მთელმა რაგმა მიუწყება. მოგვცა საშუალება მენშევიკების გადაუყვების. მის შემდეგ ყველა პარტიისანი მებრძოლი, გვერდში ამოუღდა თავის მომეე კომუნისტურ პარტიას და შეუღღვე ახალი ქვეყნის აშენება. ამან კი, მთლიანად დაასაპირა საქართველოს მენშევიკი. დღეს ყორდანი-რამიშვილი ვერ ითმენს საქართველოს გამშენიერებას და ყოველგვარი ხრიკების მიმართავენ საბჭოთა საქართველოს წინააღმდეგ... მათ საპასუხოდ; ჩვეუ კიდვე უფრო შეგამძობოფთ ჩვენი როგები და გვეყო მაგვით და ათასჯერ მეტლ გავამარგებთ საბჭოთა საქართველოს...

ოქტომბრის ათი წლის თავზე გვაქვს მთელი რიგი მიღწევებისა სოციალისტურ აღმშენლობაში. ეს არის ქვეყნის ელექტროფიკაცია, წარმოებების გაფართოება, ტრანსპორტის გაჯანსაღება, გზების გაყვანა და ხიდების აშენება, რომელიც გამაძლეს ჩვენი მეურნეობის აყვავების საშუალებას.

ასეთია, ოქტომბრის რევოლუციის 10 წლის თავზე საბჭოთა-ხელისუფლების მიღწევები.

ყოფ. ახ. მაქს. მთავარი სახელისწინოს მუშა გარბა კაკალია.

საჩემდაცემო კოლეგია.

მოლოგრაფტრების მე-9-ე სტამბა, კაშხა ქუჩა № 68.